

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSFAKULTET

JEG VIL BRYTE OPP OG GÅ TIL MIN FAR

En empirisk studie av gudsbilde og gudsforestillinger hos avhoppere fra menighetsfelleskap i randen av kristenheten

Mari Holm

AVH 5010 Master`s Thesis (60ECTS)

Master i Teologi, studieeretning Rel.Psyk.

Hovedveileder : Professor Leif Gunnar Engedal

Biveileder: Professor emeritus Hans Kvalbein

NORWEGIAN SCHOOL OF THEOLOGY FALL 2011

FORORD

Det første ordet som kommer til meg når jeg nå skal skrive et forord til denne masteravhandlingen er ordet takk. Takk til alle dere som bidro til at dette ble et intenst og spennende år ved at jeg fikk dykke litt dypere ned i emnet om gudsbilde og gudsforestillinger hos avhoppere fra menighetsfellesskap i randen av kristenheten. Først og fremst takk til min veileder, professor Leif Gunnar Engedal, som har utfordret meg på flere områder slik at avhandlingen kunne realiseres. Takk også til Professor Hans Kvalbein for innspill vedrørende bibelmaterialet. Dette har vært en intens krevende og givende erfaring som har utfordret meg både faglig og personlig.

Takk også til medstudenter og venner som har støttet meg på ulike måter, og også hjulpet meg til å finne de flotte informantene som sa seg villige til å delta i denne undersøkelsen. Uten dere ville denne oppgaven vært mye mer krevende og få gjennomført.

Tusen takk til dere som sa ja til å være mine informanter, det var et privilegium å få intervjuere dere. Dere har lært meg mye, og gitt meg verdifull innsikt i temaet om gudsbilde.

Takk til Sjelesorginstituttet på Modum, ved Arne Tord Sveinall, som gav meg personlig verdifull støtte, på forhånd, og under avslutningen av oppgaven. Det var flott også og kunne gå til dekket bord under studieoppholdet en av de siste ukene. Dermed kunne jeg konsentrere meg fullt ut om å skrive.

Til slutt vil jeg rette takken til min Far i himmelen, han som kan kalles Far til alle barn i himmelen og på jorden.

INNHold

1. INTRODUKSJON	5
1.1. Bakgrunn for valg av tema	5
1.1.1. Et endret gudsbilde.....	5
1.2. Avhandlingens tilhørighet og innhold	6
1.2.1. Problemstilling	8
1.2.2. Rekruttering og utvalg.....	9
1.3. Bakgrunnsmateriale	9
1.3.1. Forklaring av sektbegrepet	9
1.3.2. Den Kristelige Menighet (Brunstad Christian Church).....	10
1.3.3. Menigheten Samfundet	11
2. TEORETISK FUNDAMENT.....	14
2.1. Teori for metode	14
2.2. Teori for analyse av empirisk materiale	15
2.2.1. Det indre psykologiske gudsbildets oppkomst.....	15
2.2.2. The Transformed Self.....	16
2.2.3. The Systemic Stage Model of Religious Conversion.....	19
2.2.4. Seek the Face of God	21
2.2.5. Finding God Again.....	23
2.2.6. Dekonversjon	27
3. EMPIRISK MATERIALE : Seks livsfortellinger om et gudsbilde i endring	28
3.1. Ola: Rebellen som ble moralens vokter.....	28
3.1.1. Analyse.....	35
3.2. Margareth fikk et nytt syn på Jesus	38
3.2.1. Analyse.....	46
3.3. Signe erfarte en streng Gud	50
3.3.1. Analyse.....	57
3.4. Sarah: På leit etter fred	58
3.4.1. Analyse.....	67
3.5. Elisabeth: Oppdaget betydningen av klassisk kristendomsforståelse.....	69
3.6. Maria: Synes det er et godt evangelium	75

3.6.1. Analyse.....	82
4. BIBELMATERIALE.....	85
4.1. Lignelsen om den fortapte sønn.....	85
4.1.1. Den barmhjertige faren og hans to fortapte sønner	87
4.2. Analytiske refleksjoner i forhold til bibelmaterialet.....	88
4.2.1. Lignelsens bruk i tolkning av empirien.....	89
5. Konklusjon og avslutning	93
5.1. Hva er mine hovedfunn?.....	93
5.2. Avslutning	96
Bibliografi:	99
Vedlegg 1	102
Vedlegg 2	103
Vedlegg 3	104

1. INTRODUKSJON

I denne introduksjonen vil jeg først gi en beskrivelse av bakgrunnen for valg av tema. Jeg vil si noe om min egen interesse for gudsbilde som det er denne avhandlingen vil fokusere på.

Dernest vil jeg gi en kort redegjørelse over avhandlingens tilhørighet og innhold.

Problemstillingen og hvordan rekruttering og utvalg ble gjort, er tema for de to neste avsnittene. Til slutt vil jeg presentere et bakgrunnsmateriale hvor jeg sier noe om sektbegrepet og om de aktuelle menighetsfellesskapene, hvor informantene har hatt sin tilhørighet.

1.1. Bakgrunn for valg av tema

Bakgrunnen for mitt fokus på gudsbildet, er en personlig erfaring, der jeg i en periode som godt voksen, var medlem i et menighetsfellesskap som utviklet klare sekteriske trekk. Jeg ønsker å ta med noe om dette, da jeg mener det er viktig for å få belyst både min interesse for temaet, og hvilken betydning en slik erfaring kan ha for utvikling og påvirkning av gudsbilde. Menigheten var i perioden 2004-2006 stadig i medias søkelys i forbindelse med at et betydelig antall, spesielt av ungdommene, hadde forlatt menighetsfellesskapet. De kom med sterk kritikk av forholdene der. Det var samtidig et mer generelt fokus på problematikken, så det var også andre religiøse forsamlinger som ble frontet i ulike media.

1.1.1. Et endret gudsbilde

Det var imidlertid debatten i etterkant, i de mer tabloide avisene Dagbladet og VG, som skulle få betydning for endringen av mitt gudsbilde. Det var tre små linjer fra en anonym debattant - han kalte seg bare for *Ateist* - som satte i gang denne betydningsfulle prosessen for meg. Jeg siterer fritt slik jeg kan huske det:

Disse avhopperne kan bare takke seg selv, de tjente bare en pastor som var et avbilde av den psykopatiske guden de selv bekjenner seg til, en gud som samler alle rundt seg selv, for å få dem til å tjene og tilbe seg.

Diskusjonen på debattforumet satte i gang en annerledes tankeprosess, og førte meg inn i en åndelig krise hvor jeg søkte et svar på om det virkelig var slik Gud var. Dette resulterte i en bønn om at Han måtte vise meg sin sanne natur. Spørsmålet jeg stilte var helt enkelt: *Er det*

egentlig sånn du er Gud? Er du virkelig en psykopat som har skapt menneskeheten kun for din egen tilfredsstillelse, og behov for tilbedelse og beundring?

Lenge skjedde det ingen ting, men da jeg begynte på teologistudiene og skulle jobbe med en pensumtekst fra ”Lignelsen om den fortapte sønn” i Lukasevangeliet, virket det for meg som om Gud gav meg et helt konkret svar. John R. Donahues eksegeser formidlet et gudsbilde som var ganske annerledes enn det jeg hadde erfart tidligere.

Denne eksegesen ble på mange måter et vendepunkt. Oppfattelsen av mennesket som i hovedsak en tjener i forhold til Gud, ble forandret, og Gud som en god og kjærlig Far ble et mer fremtredende tema. Slik kan jeg si at oppbruddet fra menighetsfellesskapet førte meg på en indre reise mot et annet gudsbilde hvor jeg fikk en konkret erfaring av Guds farshjerte.

1.2. Avhandlingens tilhørighet og innhold

Masteravhandlingen er en kombinasjonsoppgave av Religionspsykologi og NT, med hovedvekt på Religionspsykologi. Den vil inneholde en empirisk undersøkelse på hvordan gudsbildet endres, relatert til erfaringer hos personer som har vært med i menighetsfellesskap i randen av kristenheten. Dette er menigheter som til vanlig betraktes som sekter. Til dette har jeg intervjuet avhoppere fra menighetsfellesskap tilhørende ”Menigheten Samfundet,” som også går under betegnelsen Lomelenderne. De har sin tilhørighet på sør-vestlandet. Dernest har jeg intervjuet avhoppere fra den mer allment kjente Brunstad Christian Church (tidligere Den kristelige Menighet), kanskje best kjent som Smiths Venner. Religionspsykologien er tenkt brukt for å skape et teoretisk rammeverk vedrørende gudsbilde, dets opphav og utvikling. Det er i hovedsak kunnskap fra religionspsykologien jeg vil bruke i utredningen av det empiriske materialet. Avhandlingen vil inneholde tre hoveddeler i tillegg til introduksjon og konklusjon. I teoridelen vil jeg redegjøre for aktuell forskning i tilknytning til emnet. Der vil jeg også redegjøre for de teoretiske modellene som er brukt i analyse av det empiriske materialet. Et mindre kapittel vil inneholde teori fra bibelsk materiale fra Lignelsen om den Fortapte Sønn. Empirien består av intervjuer med seks informanter som er bygd opp som seks ulike livsfortellinger, med en analyse i etterkant av hvert intervju.

Fra den generelle tilnærmingen til gudsbildets indre psykologiske oppkomst vil Ana Maria Rizzutos bok *The birth of the living God* samt Sigmund Freuds *The Future of an Illusion* være primære kilder.

Av det religionspsykologiske materiale vedrørende gudsbilde er det særlig fire teoretikere jeg vil redegjøre for senere i oppgaven. Det er Raymond F. Paloutzian / Chana Ullmann som har forsket på konverteringsprosesser og omvendelseserfaringer. For temaet om gudsbildet og endringsprosesser er det John J. Shea/ Karl Frielingsdorf`s forskning som i hovedsak danner den teoretiske bakgrunnen for analysen.

Av nyere forskning her i Norge vil jeg benytte en undersøkelse fra Nasjonalt Kunnskapssenter om Vold og Traumatisk Stress (NKVTS) fra 2008¹, hvor de primært har sett på erfaringer og hjelpebehov hos avhoppere fra religiøse sammenhenger. Denne kan likevel også være relevant vedrørende gudsbilde.

Som bakgrunnsmateriale for en mindre NT del vil jeg benytte en eksegese av den katolske teologen John R Donahue over den vel kjente lignelsen om Den Fortapte Sønn i Lukasevangeliet. Eksegesen er presentert i hans bok *The Gospel in parable*² Dette blir hovedboken som er tenkt brukt for teoridelen fra NT materialet.

Jeg vil også redegjøre for noen temaer fra to andre forskere og teologer, Arland Hultgren og Kyle Snodgrass. Her er fokuset på Gud som Far vesentlig. Jeg vil bare presisere at jeg ikke ser det som noen motsetning til teologiens nyere tilnærming til Gud som et kjønnsnøytralt begrep. Jeg ser det som fruktbart å beholde begrepet far, etter datidens kontekst som lignelsen er blitt til i, da det fremdeles har relevans. Dette gjelder også relatert til dagens situasjon og det empiriske materialet i avhandlingen.

Jeg klar over at å skulle begi meg ut på en oppgave med gudsbilde som tema, er et komplekst og krevende arbeid hvor kun enkelte sider er mulig å få belyst, eller i det minste få sagt noe om. Fordi avhandlingen inneholder en empirisk undersøkelse vil jeg fokusere på informantenes livsverden og se på hvordan gudsbildet endrer seg fra tidlig barndom, under deltagelsen i menighetsfellesskapet, og etter utmeldelsen. Jeg vil gjennom bibelmaterialet i noen grad også se på noen teologiske aspekter ved temaet, mens filosofiske aspekt ikke vil bli fokusert på i denne sammenheng.

---

¹ Nasjonalt Kunnskapssenter om Vold og Traumatisk Stress a/s Rapport 3 Audhild Skoglund, Arne Tord Sveinall, Majken Paulsen og Inger-Lise Lien: *Religiøse grupper og bruddprosesser Kunnskapsstatus, erfaringer og hjelpebehov*

² John R. Donahue, S.J. *The gospel in parable* Fortress Press 1988

1.2.1. Problemstilling

Jeg har valgt seks spørsmål som jeg ønsker å få besvart i den empiriske undersøkelsen. Tanken var at ved å stille flere spørsmål ville det være lettere å få belyst endringene over tid.

Spørsmålene som stilles i denne oppgaven, og som jeg søker å finne svar på er følgende:

1) Hva slags gudsbilde ble formidlet og på hvilken måte endret det seg under deltagelsen i menighetsfellesskapet?

2) Hva består den eventuelle endringen av, og hvordan kommer den til uttrykk i forhold til selvbildet.

3) Hvilke relasjoner var viktige i forhold til utvikling av tro?

4) Hvordan erfarte informantene forholdet til autoritetene i menighetsfellesskapet?

5) Har det skjedd noen endring av gudsbilde etter at bruddet fra menighetsfellesskapet var en realitet?

6) På hvilken måte har det eventuelt hatt noen innvirkning på utvikling av selvbildet etter bruddet med menighetsfellesskapet?

Jeg ønsker også å se på det tidlige gudsbildet, hvordan det eventuelt endrer seg under deltagelsen i menighetsfellesskapet og i etterkant av utmeldelsen. I den tidligere omtalte forskningsrapporten fra NKVTS 2008 kan det se ut som om gudsbildet var mer positivt mens de fremdeles var i fellesskapet, mens det endret seg til et mer negativt gudsbilde etter at menighetsfellesskapet var forlatt. Dette vil jeg ta med i intervjuene av informantene, for å se på hvordan dette arter seg i det enkelte tilfelle.

Det jeg ønsker å oppnå med denne oppgaven er å få undersøkt betydningen av hvilken rolle forkynnelsen av menneskets grunnleggende gudsrelasjon får for utviklingen av gudsbildet. Mitt ønske er å kunne gi et lite bidrag til økt forståelse i møte med mennesker som opplever gudsforholdet som problematisk etter negative erfaringer fra et lukket menighetsfellesskap.

1.2.2.Rekruttering og utvalg

Det er seks informanter som sa seg villige til å delta i denne undersøkelsen. Tre av informanter ble rekruttert gjennom medstudenter som kjente til informantene, enten gjennom jobbtilknytning, eller som personlige vennskap hvor exit prosessen fra et av de aktuelle menighetsfellesskapene var kjent. Ytterligere tre informanter ble rekruttert av informantene selv, som kjente til dem da de hadde vært gjennom tilsvarende prosesser som dem selv. Det er fem kvinner og en mann, med et aldersspenn fra ca. 25 – 65 år, hvor fire er fra 25-35 år.

Det ble sendt et informasjonsskriv til alle informantene (vedlegg 2) og muntlig samtykke ble gitt på tlf. eller skriftlig på sms. Det ble også innhentet skriftlig tillatelse fra SND (vedlegg 1). Det ble også utarbeidet en intervjuguide som ble brukt som tematisk grunnlag for samtalene (vedlegg 3). Informantene fikk vite at jeg jobbet med en masteravhandling med tema som omhandlet oppbrudd fra menighetsfellesskap i randen av kristenheten og at et hovedtema var gudsbilde. De fikk også vite at jeg selv hadde hatt tidligere erfaring fra et menighetsfellesskap med lignende problematikk. Det tror jeg var en fordel, ved at informantene kunne føle seg trygge på at jeg forstod noe av hvilke erfaringer de kunne ha vært igjennom.

Intervjuene foregikk fra mai til midten av august 2011. Det gav meg noe tid til å bearbeide materialet og inntrykkene underveis. Jeg endret noe av fokuset for avhandlingen, da jeg opplevde at materialet som fremkom av empirien, gav andre og interessante innfallsvinkler enn det jeg opprinnelig hadde sett for meg.

1.3. Bakgrunnsmateriale

I dette avsnittet skal jeg gi en forklaring vedrørende bruken av sektbegrepet. Deretter vil jeg gi en presentasjon av de to menighetsfellesskapene hvor informantene i denne avhandlingen har hatt sin tilhørighet.

1.3.1. Forklaring av sektbegrepet

Nå er betydningen av sektbegrepet i seg selv nøytralt, og betegner ikke annet enn en religiøs gruppe med mennesker som har gått ut fra en sammenheng og etablert en ny. En sekt kan aldri være en folkekirke og står i motsetning til denne. Det kan være mange ulike, mer eller mindre godt begrunnede årsaker til at en gruppe bryter ut og danner en ny gruppering. Det kan være uenigheter i den liturgiske formen, etiske problemstillinger eller dogmatiske forskjeller som

ikke løses innenfor systemet.³ Sektbegrepet kan også brukes generelt om grupper med spesielle særinteresser og de behøver da nødvendigvis ikke å være religiøse.

Nå vil jeg imidlertid gå over til bakgrunnsinformasjonen for de to menighetsfelleskapene hvor informantene til denne avhandlingen har hatt sin tilhørighet.

1.3.2. Den Kristelige Menighet (Brunstad Christian Church)

Informasjonen I denne sekvensen er I hovedsak bygd på en avhandling skrevet av Steinar Moe, vedrørende læregrunnlaget i Den Kristelige menighet.

Den Kristelige Menighet ble grunnlagt av Johan Oscar Smith på begynnelsen av 1900 tallet. (1871-1943) Han ble omvendt i 1898, og sammen med marinemannen Elias Akselsen og broren, tannlege Aksel Smith, startet de små bønnegrupper rundt om i hjemmene. Gjennom sin tjeneste i marinen var han stasjonert i Horten, og det var derfra menigheten ble startet og bredte seg utover også til mange andre steder i landet. Det er også den eneste kristne konfesjon som har oppstått i Norge og bredt seg utover på verdensbasis. Menigheten har i dag virksomhet i mer enn 65 land på alle kontinenter.⁴

Johan O Smith følte seg ofte ensom og han opplevde at han ikke ble forstått av andre kristne, når han fortalte hva Gud hadde åpenbart for ham i Bibelen. Det tok en tid før arbeidet hans gav større resultater, men med iherdig innsats så begynte arbeidet å vokse.⁵

Hva var det så Smith mente Gud hadde åpenbart, som var så annerledes enn resten av kristenheten for øvrig? Den umiddelbare forskjellen på Smiths lære i forhold til den Lutherske går på selve evangelieforståelsen. Synet på rettferdiggjørelsen er et helt annet, da Smith postulerte at Jesus hadde synd i sitt kjød og overvant dette, og dermed etterlot han seg et eksempel til etterfølgelse. Det betyr at vi, gjennom våre gjerninger og ved lydighet til Guds ord og Hans representanter, selv kan bli rettferdige. Vår egen helliggjørelse blir ”nødvendig til frelse.”

---

³ http://www.snl.no/sekt/religiøs_gruppe

⁴ <http://www.brunstad.org/en/About-us/Our-story/>

⁵ Steinar Moe: *Hva lærer Smiths venner?* Et bidrag til konfesjonskunnskap, Færder forlag 2002

Likevel lærer de at troen alene er nok til frelsens begynnelse, og denne begynnelsen er det Gud som alene står for. Dette skjer gjennom omvendelsen der troen på Kristus blir regnet til rettferdighet, til tross for at vi enda ikke er rettferdige. Men dersom frelsen skal bli en endelig gyldig må imidlertid rettferdigheten tilregnes gjennom det senere tros livet.

Disse tankene, som stod i kontrast til en tradisjonell luthersk lære, førte til at tilhengerne av Den Kristelige menighet isolerte seg fra andre kristne, og de fikk derfor ikke mulighet til fellesskap med andre troende. De hadde, lik medlemmene i menigheten Samfundet, en fundamental bibelforståelse som preget tilnærmet hele tilværelsen. Kvinnene skulle ikke klippe håret, og de måtte gå i skjørt, da en kvinne i følge Bibelen ikke kunne gå i mannsklær. De ble frelst gjennom sine barnefødsler, og skulle ikke pynte seg med vakre smykker eller sminke. Slik skulle de leve et stille og skjult liv for Gud i lydighet og oppofrelse. Kvinnene i Den Kristelige Menighet kunne heller ikke benytte seg av prevensjon, så derfor ble det ofte mange barn i en familie. Det spilte heller ingen rolle om kvinnen hadde dårlig helse, og om hun ble frarådet å få flere barn av legen pga. av helsemessige årsaker. Alle barn skulle tas imot med takknemlighet, uansett hvor store de helsemessige omkostningene måtte være. Dette førte naturlig nok ofte til at det kunne være 8-12 barn i en familie, og noen hadde også flere.

Smith kobler også begrepet sekterisme sammen med statskirke og frikirker på en noe spesiell måte. Han mente at slik jesustilhengerne i det første århundret ble kastet ut fra synagogen og det tradisjonelle jødiske fromhetslivet, slik måtte også Jesu sanne tilhengere skille seg ut fra det etablerte menighetslivet, både statskirken og frikirkene. Det var bare Smiths venner som var den sentrale kristenheten, mens både statskirken og frikirken var sekter, ifølge deres egne definisjoner.⁶

1.3.3. Menigheten Samfundet

Det var i 1890 at menigheten Samfundet ble stiftet. Dette skjedde som en reaksjon på en reform innen Den Norske Kirke hvor dåpsritualet ble endret. Tidligere hadde det vært Johannesdåpen som var blitt regnet som gyldig sakramental dåp i treenighetens navn. Nå ble det i liturgien takket for at Gud hadde gitt dem en herligere dåp enn Johannesdåpen. Det var det flere som synes det var vanskelig å akseptere. Henvisningen til johannesdåpen ble fjernet fra liturgien, og dermed var den endelige splittelsen et faktum. I 1886 hadde nattverdsritualet blitt endret ved at skriftemålet og nattverden ble løsrevet fra hverandre. Dette var det flere som mente at ikke

---

⁶ Steinar Moe 2002 s. 57

stemte med en rett lære ut ifra bibelsk forståelse. Men også i forhold til tolkningen av loven var det uenigheter. Når det gjaldt treenigheten gikk konflikten ut på at reformen innenfor kirken fokuserte sterkere på Jesus enn de to andre personene i guddommen, Gud og Den Hellige Ånd.⁷ Da dåpsritualet også ble endret så var det dråpen som fikk begeret til å flyte over.

Det var Bernt Lomeland (1836-1900) som i 1890 ble regnet som grunnlegger av den nye menigheten Samfundet. Dette var resultatet av splittelsen i kirken i Egersund på slutten av 1800 tallet. Det ble nå startet en menighet i Egersund og en i Kristiansand. De ønsket å holde på et konservativt bibelsyn og beholde en eldre bibeloversettelse fra 1600 tallet. Et negativt syn på verden generelt var også med på å gjøre at den lille menigheten på mange måter ble isolert. Jentene måtte gå i skjørt, ha langt hår, og i mange saker var fokuset på det ytre og det å leve et rett liv i forhold til de bibelske skriftene svært viktig. Da det ble vanlig med TV var dette heller ikke tillatt i familien.

Det var ingen fokus på misjon, da de mente at det oppdraget allerede var fullført ved de første apostlene. Nye medlemmer ble i hovedsak rekruttert gjennom barnefødsler. Preventiver var ikke tillatt og en skulle ta imot alle de barna en kunne få. En kvinnes plikt var å ta seg av og oppdra barna. Barna fikk bare i begrenset grad lov til å ha venner utenfor menigheten. De kunne leke med dem ute, men de måtte ikke gå hjem til dem, eller ta dem med inn til seg selv. Bursdagsselskaper og feiringer av høytider var ikke tillatt utenfor Samfundets egne arrangementer.

Samfundets isolasjon fra samfunnet generelt og andre kristne spesielt kunne nok til tider oppleves vanskelig for barna som vokste opp i menigheten. Samtidig hadde de et godt og tett fellesskap med andre barn i menigheten, og fikk også mange gode opplevelser som bandt dem sammen og gav dem en felles identitet. For noen ble det problematisk med isolasjonen fra, og til dels forakten for andre kristne. Særlig pinsebevegelsen ble det advart mot, og det var forestillingen om at andre kristne kunne synde på nåden som var svært alvorlig for de som vokste opp i Samfundet.

De startet også egne skoler, barneskole og ungdomsskole, og en egen lærerutdanning. Bare slik kunne de opprette en nærmest fullstendig kontroll med at barna lærte det som var rett etter Bibelen. De ble opplært til at lydigheten overfor lederne var absolutt fordi de var innsatt av Gud. Det virket også som om det var flere regler som kvinnene måtte forholde seg til, enn det

---

⁷ <http://www.samfundet.org/index.php?page= hvorfor-egen-menighet>

det var for mennene.⁸ Det var heller ikke godtatt at menighetsbarna gikk på andre offentlige skoler. De foreldre som forsøkte på det ble straks fratatt tillitsverv i menigheten. På dette området var det flere uskrevne sosiale regler som bare måtte følges, dersom ikke reaksjoner skulle inntreffe.

I følge boken *Åpent og ærlig* som er skrevet av et av menighetsmedlemmene i Samfundet, Grete Vabo, er det likevel noe bevegelse i retning av noe mindre detaljstyring av familielivet, enn det som det har vært tidligere. De har nå i større grad selv fått ansvaret for klesdrakt og hårfrisyrer, selv om det fremdeles er kultur for at langt hår og skjørt er å foretrekke. Grete Vabo og hennes ektemann er fremdeles medlemmer av menigheten Samfundet, og ønsker å arbeide for reformer innenfra i systemet.

---

⁸ Grete Vabo: *Åpent og ærlig*, Lunde forlag 2000

2. TEORETISK FUNDAMENT

I denne teoridelen har jeg først valgt og redegjøre for teori for metode og for analyse av empiri. Neste sekvens inneholder en redegjørelse over gudsbildets indre psykologiske oppkomst. Dette er tidlig generell forskning av psykoanalytikerne Sigmund Freud og Ana-Maria Rizutto. Dernest vil gjøre en gjennomgang av de aktuelle teoriene, og litteraturen som i hovedsak er brukt i analysen av det empiriske materialet.

2.1. Teori for metode

Det kvalitative forskningsintervju som beskrevet i Alan Bryman "*Social Research Methods*" 2008⁹ er brukt som grunnlag for det empiriske materialet. Jeg har brukt et semistrukturert intervju. Dette egner seg spesielt godt for å fange opp den komplekse virkeligheten av tanker følelser og opplevelser som ligger i informantenes erfaringsverden, og er godt egnet i forhold til denne avhandlingens tema om exitprosesser og endring av gudsbilde over tid. Boken til Bryman har et spesielt godt tilrettelagt pedagogisk materiale som gir en god innføring i metode og etiske problemstillinger ved det kvalitative forskningsintervju. I hovedsak er det denne boken som er brukt som grunnlag for valg av metode. Jeg har også sett på elementer fra Steinar Kvaales *Det kvalitative forskningsintervju*. 2007,¹⁰

Jeg brukte opptaker under intervjuene og det fungerte bra til tross for barnelek og tv lyd på en kafé hvor et av opptakene ble gjort. Lydkvaliteten var gjennomgående god, og gjorde at det ikke ble nevneverdige problemer når lydfilene skulle transkriberes. Jeg opplevde heller ikke at det virket forstyrrende for informanten at intervjuet ble tapet. Jeg noterte også noe underveis, men begrenset det, fordi jeg synes at det tok oppmerksomheten bort fra informanten og intervjusituasjonen.

Jeg har valgt å legge vekt på empirien, på den enkelte informants livsverden. Det er deres tilnærming og perspektiver på hvilke tema som gav mest mening for dem, i forhold til hvordan intervjuet ble gjennomført. Resultatet har blitt en kombinasjon av empiri og teori hvor jeg har latt empirien være styrende. Det er denne (empirien) som er mitt hovedbidrag til forskningen.

---

⁹i Alan Bryman: *Social Research Methods* third edition, Oxford university press 2008 p .435-491

¹⁰ Steinar Kvale: *Det kvalitative forskningsintervju*, 2007 10 opplag, Gyldendal Norsk Forlag

2.2. Teori for analyse av empirisk materiale

Som grunnlag for analysen av narrativene har jeg valgt å kategorisere det empiriske materialet, fordi det er godt egnet til å belyse endringsprosesser og erfaringer i informantenes livsfortellinger. Kategoriene ble organisert ved hjelp av fargekoder, noe som fungerte greit når informantenes livsfortellinger skulle komponeres.

Hovedtemaet som har kommet frem av empirien er endring av gudsbilde over tid, i tilknytning til oppbrudd fra et menighetsfelleskap. Et annet tema er religiøs omvendelse/konvertering som et element i tilknytning til oppbruddet. Fokus på autoritet og selvbylde var også temaer som ble aktualisert under intervjuene.

Jeg vil her redegjøre for noen religionspsykologiske teorier og litteratur som er brukt som bakgrunn for analysen i dette prosjektet. Teorien er tenkt brukt som et rammeverk rundt empirien. Dette for bedre og kunne tolke, forstå å forklare temaene som ble aktualisert gjennom informantenes erfaringer.

2.2.1. Det indre psykologiske gudsbildets oppkomst

Jeg vil først gi et kort generelt overblikk over noe av den tidligere grunnleggende forskningen fra psykoanalytikerne Sigmund Freud og Ana Maria Rizzuto.

For Freud var det i hovedsak faren som var premissleverandør for gudsbildets oppkomst. Det var hans grunnleggende autoritet og beskyttelse gjennom kjærlighet som i hovedsak dannet grunnlaget for hvordan gudsbildet oppsto i et barns indre. For Freud var moren bare av sekundær betydning, noe som delvis har blitt forklart med datidens syn på kvinner. Farens rolle ble derfor bestemmende for hvordan gudsbildets oppkomst ble definert. En av Freuds grunnleggende teorier var at det var menneskets litenhet og hjelpeløshet i forhold til tilværelsens betingelser som var årsaken til religionenes oppkomst.¹¹ Gud ble en forlengelse av behovet for foreldrenes, og da spesielt farens beskyttelse og autoritet. Dersom mennesket innså at det bare hadde seg selv å stole på, og at naturens lunefullhet og farer bare var noe de måtte innse at de ikke hadde mulighet til å påvirke, så ville behovet for en Gud forsvinne.

---

¹¹ Sigmund Freud :*The future of an illusion*, Martino Publishing. Mansfield Centre, CT 1928 (2010) p. 26-28

Dr. Ana-Maria Rizzutos forskning på integrering av mors betydning for dannelsen av gudsbildet, ble et viktig bidrag til en dypere forståelse av den komplekse virkeligheten som danner grunnlaget for menneskets forhold til, og forestilling om Gud.

Morens ansikt, hennes bryster som nærer det, ja hennes blotte nærvær er det som gir barnet de grunnleggende strukturer som gjør gudsnærværet så viktig for mange mennesker.

Med dette viste Rizzutto at det ikke bare var farens autoritet og beskyttelse som er betydningsfulle premissleverandører for gudsbildets oppkomst.¹²

Et gudsbilde er heller ikke gitt en gang for alle, men vil påvirkes, endres og formes gjennom hele livet. Derfor er dynamikken i menneskets relasjoner så viktige for at et sunt og tillitsfullt gudsbilde skal kunne vokse og videreutvikles.

Barnet vil være svært sårbart for negative og/eller rigide holdninger fra viktige omsorgspersoner og forbilder som viderefører egne tilegnede, mer eller mindre hensiktsmessige strukturer av makt og avmakt. Derfor er de første årene så viktig for at et lite barn skal utvikle seg til en tillitsfull og moden voksen. Dersom barnets behov blir neglisjert, eller at tilliten på andre måter blir skadelidende, kan barnet bli mer sårbart for identitetskrenkelser som maktmisbruk og manipulering.

2.2.2. The Transformed Self

For temaet om religiøs omvendelse/konvertering er det Chana Ullmanns *The Transformed Self, The Psychology of Religious Conversion.* og Raymond F Paloutzian's bok *Invitation to the Psychology of Religion* som jeg i hovedsak vil bruke som grunnlag for analysen av narrativene. Hvilke svar kan religionspsykologien gi på spørsmålet om hva årsaken til at mennesker lar seg verve inn i religiøse lukkede grupperinger? Hva motiverer for en overgivelse til en person eller gruppe som krever en så stor del av vedkommendes oppmerksomhet og engasjement? Her er det gitt noen svar som kan kaste lys over årsaksforhold knyttet til aktuell problemstilling. Jeg skal redegjøre for noe av det mest sentrale i forhold til tematikken.

Når det gjelder gudsbilde og endringer over tid er det to bøker av henholdsvis Karl Frielingsdorf: *Seek the face of god, discovering the power of your images of god* og John J.

---

¹² Ana-Maria Rizzuto: *The Birth of the Living God, A Psychoanalytic Study*, The University of Chicago Press 1979

Shea: *Finding God Again* som jeg vil redegjøre nærmere for. Disse to bøkene vil være de jeg primært benytter i analysen av narrative i det empiriske materialet.

Chana Ullmann har i sin bok *The Transformed Self, The Psychology of Religious Conversion* sett på flere interessante momenter i forbindelse med religiøs omvendelse/konvertering. Hun betegner resultatene av sin forskning som overraskende:

The major thesis presented here is, then, that conversion is best understood in the context of the individual's emotional life. It occurs on a background of emotional upheaval and promises relief by a new attachment. This argument is elaborated and illustrated by presenting the differences found between converts and nonconverts and by explicating the common threads and recurring themes in the lives of religious converts.¹³

I stedet for at årsaken til konverteringen har et fokus på eksistensielle/universelle spørsmål, og søken etter hva som var rett og galt, virket det heller som om følelsesmessig instabilitet og en vanskelig situasjon forut for konverteringen var en viktig årsak. Det hadde mer til felles med en forelskelse.¹⁴ Overgivelsen til en ny gruppering og/eller en religiøs leder ble løsningen på de personlige problemene og førte til en lettelse i vedkommendes livssituasjon.

Relasjonen til en autoritet som ofte kunne ha sin årsak i en søken etter den perfekte faren var ifølge Ullmann et signifikant aspekt ved konverteringen. Personer som har hatt en fraværende og/eller passiv far i sin barndom var hyppigere konvertitter enn kontrollgruppen. Forholdet var 28,2% mot 3,3% når det gjaldt fraværende fedre og 20,5% mot 6,7% når det gjaldt passive fedre.¹⁵

I sin bok gir Ullmann flere eksempler på personer som har hatt en utilstrekkelig foreldretilknytning, og da spesielt i forhold til faren. Hun relaterer en av årsakene til omvendelseserfaringer til tidlig tap av viktige omsorgspersoner, eller også til en utydelig fars figur. Jeg vil referere til et av eksemplene her.¹⁶ Peter mistet sin far da han bare var tre år, og akkurat hadde fått en lillesøster. Moren til Peter giftet seg senere med en mann som var svært autoritær, og skapte frykt og hat hos ham og hans lille søster. Peter var vokst opp i en kristen, evangelikal tradisjon, men vendte seg bort fra religionen. Han opplevde i overgangsperioden

---

¹³ Chana Ullmann: *The Transformed Self, The Psychology of Religious Conversion*, Plenum Publishing Corporation 1989 xvii

¹⁴ Chana Ullmann 1989 s.4

¹⁵ Chana Ullmann 1989, s.31

¹⁶ Chana Ullmann 1989, s.134-139

fra ungdom til voksen økende følelsesmessige konflikter. Han var ensom og fortapt, forvirret i forhold til de målene han hadde satt seg, og isolerte seg fra familie og venner.

Peter beskriver sin barndom som preget av mangel på kjærighet og beskyttelse fra sine foreldre. Moren var ofte utilgjengelig og faren var død. Nå følte han seg redd og maktesløs, midt i en kamp mellom kjemper, - en god kraft og en djevlesk kraft.

Etter noen skremmende overnaturlige opplevelser under studietiden, hvor Peter var redd for at han skulle miste forstanden, opplevde han depresjon og ble liggende sengen. Han mistet matlysten og ble besatt av lyden av musikk inne i hodet som han ikke klarte å bli kvitt. Han klarer å skjule sine psykiske problemer for familien og bytter over til en annen skole tidlig i studieforløpet.

På den nye skolen treffer han en tilhenger av culten til Meher Baba, og slutter seg umiddelbart til gruppen. Han hengir seg til astrologi, østlige religionsdyrkelse og okkultisme. Peter opplevde tilhengerne som kjærlige og lykkelige, noe han selv ønsket å være, derfor var det lett og bli med. Han begynner også å tro på karma, og føler seg dermed fritatt for alt ansvar i forhold til sin egen livssituasjon.

Hans lengsel etter ubetinget kjærighet blir imidlertid ikke oppfylt, og han opplever en økende skepsis til gruppens leder og hans muligheter for å holde det som ble lovt. I etterkant sier han at han ikke selv skjønnte at hans tilslutning til gruppen var grunnet i at han trengte en løsning på sine psykiske problemer.

Peter opplever etter en tid i gruppen en ny omvendelseserfaring. Han får tilbud om å snakke med en baptistpastor, som er en venn av hans foreldre, og han takker ja til det. Han tenkte at han skulle greie og overbevise pastoren om betydningen av å følge læren til Meher Baba. Det motsatte skjedde, og Peter blir overbevist om at han var blitt forført. Han får nå igjen presentert Jesus som den virkelige Gud, og lik sin første omvendelseserfaring, hengir han seg til en ny gruppe.

Det var løftet om forvandling, og troen på at omvendelsen tilbake til kristendommen ville være kilden til ubetinget aksept, og til å gjøre ham perfekt uten egne anstrengelser, som var avgjørende for hans beslutning. Likevel tok det tid før han opplevde den freden og gleden han lengtet etter, og hans psykiske problemer var det fremdeles nødvendig å ta tak i. Peter jobbet i etterkant i en evangelikal menighet.

Ullman ser også på andre temaer i denne livsfortellingen som narsissisme, og for behovet for en forening med den perfekte relasjon, som ubetinget gir uten å kreve noe tilbake. Lengselen etter perfekt kjærlighet mener hun har sitt grunnlag fra gjentatte negative erfaringer i relasjoner som var utilfredsstillende i Peters liv.

2.2.3. The Systemic Stage Model of Religious Conversion

Paolutzian referer i sin bok til Lewis Rambo som i 1993 publiserte et forskningsprosjekt i forbindelse med religiøs omvendelse.

Lewis Rambo¹⁷ er for tiden forsker og Visiting Professor ved Fudan University i Shanghai, Kina og var høsten 2010 Visiting Professor ved Yonsei University i Seoul, Korea. Han har en variert bakgrunn og fikk sin Master of Arts og Phd ved the University of Chicago Divinity School i 1975. Før det hadde han en Master of Divinity fra Yale University. Han har siden jobbet innenfor ulike områder med tematikk som omhandler religiøse bevegelser og endringsmønstre i flere deler av verden, inkludert Israel/Palestina, Korea, Japan og Kina. Han har en lang karriere bak seg og mottok the Sarlo Excellence in Teaching Award fra the Graduate Theological Union i 2009. Han har undervist ved flere universitet over store deler av verden.

I sitt forskningsprosjekt fra 1993 utarbeider Rambo en teori som han kaller for “A Systemic Stage Modell,”¹⁸ hvor han systematisk utreder ulike trinnene i konverteringsprosessen. Han forklarer hvordan denne modellen, som er organisert etter syv forskjellige utviklingstrinn og inneholder flere underpunkter, er annerledes enn tidligere modeller:

... the order of the stages is not universal, nor invariant, as it typically is in development theory. Rather, the stages might be thought of as simultaneous facets. Each stages is used to organize part of the cluster of theme patterns, and processes operative in religious change.¹⁹

Rambo mener at hans tilnærming står i kontrast til “Sequential Stage Model” som er mer vanlig i utviklingsteori hvor stadiene følger etter hverandre. Hans tilnærming ser ut til å ta mer

---

¹⁷ http://www.sfts.edu/about/people_faculty.asp?ID=63

¹⁸ Raymond F. Paloutzian: *Invitation to the Psychology of Religion*, Second Edition, Chestnut Hill Enterprises 1996, p. 157-161

¹⁹ Rambo L.R. *Understanding Religious Conversion*, New Haven, CT: Yale University Press 1993, p 168-169

hensyn til kompleksiteten i konverteringsprosessen, ved at stadiene ikke nødvendigvis opptrer i en kronologisk rekkefølge, men også samtidig. Modellens tabell er for omfattende til å bli eksakt gjengitt, men jeg presenterer hovedpunktene, og refererer til noen av de mest aktuelle underpunktene.

Stage 1	Stage 2	Stage 3	Stage 4	Stage 5	Stage 6	Stage 7
Context	Crisis	Quest	Encounter	Interaction	Commitment	Consequences

Stage 1) Konteksten for konverteringsprosessen er viktig og Rambo ser separat på makro og mikrokontekst. I en makrokontekst er fokuset på systemer for tilgang og kontroll, og i en mikrokontekst på grader av tilpasning (integring) og eventuelle konflikter. Her spiller ulike kulturelle, sosiale, religiøse og personlige faktorer inn. Motivene for omvendelsen er også forskjellige. De kan være intellektuelle, eksperimentelle, følelsesmessige, som følge av vekkelse, tvang, eller som en tiltrekning mot det mystiske.

Stage 2) Her tar Rambo for seg innholdet og opplevelsen av krise i forbindelse med omvendelsesprosessen. Han ser på intensiteten, varigheten, rekkevidden og på eksterne og interne ressurser. Forutgående hendelser som kan fremskynde prosessen er mystiske erfaringer, nær-døden-opplevelser, sykdom og helbredelse, for å nevne noen.

Stage 3) Her ser han på søkeprosessen, og på hvordan vedkommende responderer. Er han/hun passiv eller aktiv, emosjonell, intellektuell eller religiøs. Strukturer som kan virke motiverende kan inneholde erfaringer av å bli tilfredsstilt, - og å unngå smerte, selvilliten forsterkes, etablering av nye relasjoner, maktperspektiver, og opplevelse av transcendens.

Stage 4) I steg fire ser Rambo på sammentreff som har betydning for konverteringen. Han ser på sekulære tilnærminger, omvendelsesteoretiske perspektiver og hva som tilskynder at vedkommende konverterer. Fokus her er talsmannen for organisasjonen eller gruppen og hvordan spesifikke strategier blir brukt mot vedkommende, grad av personlig eller offentlig kontakt og på fordelene ved å omvende seg eller å konvertere. Fordelene kan være en økt opplevelse av mening, men vedkommende kan også stå i en følelsesmessig takknemlighetsgjeld til personer i gruppen. Lederskap og maktperspektiver er også aktuelt her.

Stage 5) Her omtales interaksjonen, den gjensidige påvirkningen mellom konvertitt og talsmannen/ evt. andremennesker i gruppen. Hvordan arter det seg i forhold til innkapsling fra/til fysiske, sosiale og ideologiske forhold? Her er det temaer som religiøst slektskap,

vennskap, ledelse og disippelgjøring som er i fokus. Roller og gjensidige forventninger med betydning for selvet i forhold til Gud og til andre menneske. blir også presentert her.

Stage 6) Rambo skisserer videre en overgivelse til systemet, som kan innebærer klare valg om adskillelse fra tidligere liv. Så vil det gå over i en overgangsfase som igjen fører til en innlemmelse i gruppen/organisasjonen. Her vil personen kunne oppleve en lettelse fra problemene og konfliktene han/hun opplevde tidligere, og bli omsluttet av omsorg og oppmerksomhet.

Stage 7) Konsekvensene av omvendelsen kan være omfattende. Den kan inneholde følelsesmessige, intellektuelle, etiske, religiøse, sosiale og politiske implikasjoner som ikke er helt enkelt å ha oversikt over. Utsiktede sosiokulturelle konsekvenser kan også være aktuelle, som nasjonalisme eller sekularisering. Psykiske konsekvenser kan enten være at omvendelsen fører til en progresjon, men kan like godt også føre til regresjon. Historier om omvendelser og teologiske konsekvenser er de to siste elementene denne modellen inneholder.

Rambos konklusjon er at det er umulig å definere eksakt hva som er en ren omvendelseserfaring og hva den inneholder. Det kan være mye forskjellig på bakgrunn av kontekst og forhold som er ulike fra person til person. En av flere aspekter som kan utledes av denne teorien er betydningen av de personlige valgene, som er helt essensielt i denne sammenhengen.

Noen viktige spørsmål som også reises her er hvilke faktorer i mennesket som stimulerer til religiøse omvendelser. Hva gjør religiøse grupper og institusjoner for å få kontroll over sine medlemmer? Dette er spørsmål jeg ikke skal gå videre inn på her, men teorien viser til et samspill av personlige og sosiale føringer som en del av årsaksforklaringen.

2.2.4. Seek the Face of God

Litteraturen som er brukt som basis for analysen av temaet om et gudsbilde i endring er to bøker hvor forfatterne ser på fenomenet i utgangspunktet ganske likt, men har noe ulike tilnærminger til temaet. De to bøkene av henholdsvis Karl Frielingsdorf og John J. Shea gir en god beskrivelse av ulike gudsbilder og gudsforestillinger og hvilke konsekvenser de kan få for et menneske. Begge bøkene referer til gudsbildet som dannes i barndommen, hvor Gud som lovgiver og dommer er dominerende. Dersom gudsbildet får lov til å endres, til å vokse, samtidig som en person går over fra puberteten til en voksenalder i livet generelt, kan gudsbildet

endres mot den livgivende, nådige og kjærlige Gud. Bøkene tar for seg betingelser for endring, og hva som er til hinder for en hensiktsmessig og helsefremmende utvikling.

Karl Frielingsdorf S.J. er professor emeritus i pastoral psykologi og religiøs utdanning ved *Sankt Georgen Graduate School of Philosophy and Theology* i Frankfurt, Tyskland. Han er direktør for instituttet for *Pastoral Psychology and Spirituality*, og har skrevet flere bøker og publisert artikler innenfor disse emnene.²⁰

Psykolog og teolog Karl Frielingsdorf viser i sin bok *Seek the Face of God* hvordan tidlige barndomserfaringer er med på å forme, både bevisste og ubevisste gudsbilder, i enten en positiv eller i en mer negativ retning. Om gudsbildet blir helsefremmende eller helsehemmende, har i utgangspunktet sin forklaring i disse tidlige barndomsopplevelsene. Hvordan gud blir forklart og forstått i kulturen under oppveksten er også av betydning for hvordan gudsbildet formes.

Han viser til at hva sier om Gud, ikke alltid matcher hvordan vi i vårt innerste opplever Ham. Han sier det slik:

The image of God that shape us are frequently difficult to identify because they influence and steer our lives largely on subconscious level. Subconscious images of God never correspond completely with conscious images. In fact, they are frequently at odds with one another. For instance some people speak of God as a benevolent and merciful Father, yet, deep inside themselves, they are dominated by a merciless, demanding God, who requires achievement. Thus, the image of God we consciously proclaim is not always the one operative in our lives. Instead, it is the subconscious image of God that ultimately determines and forms us.²¹

Til tross for en lære hvor Gud teoretisk fremstår som rettferdig, god, og kjærlig, kan den praktiske forståelsen av hvordan Han blir oppfattet og integrert i personligheten være ganske annerledes. Frielingsdorf nærmer seg gudsbildet på en måte som avslører det helsehemmende bildet av Gud. Han kaller det gudsbildet hvor Gud oppleves som den nådeløse, krevende og befalende Gud for det demoniske gudsbilde. Dette bildet er et livsfornektende og lite hensiktsmessig gudsbilde. Dernest ser han på det i kontrast til et bilde av det han kaller *Den Levende Gud*, hvor livgivende nåde og betingelsesløs kjærlighet er de grunnleggende og sanne egenskaper ved Hans vesen. Dette er et bilde som er livsfremmende, og et mer hensiktsmessig gudsbilde som stimulerer til et levende, gjensidig, og personlig forhold til Gud.

---

²⁰ <https://www.avemariapress.com/author/343/Karl-Frielingsdorf-SJ/>

²¹ Karl Frielingsdorf: *Seek the face of god, discovering the power of your images of god*, ave maria press, Notre Dame, IN 2006 p. 19

Det demoniske gudsbildet kan fremtre på ulike måter. Det kan inneholde bilder av Gud som en som fullstendig skulle mangle empati. Han er den straffende dommer som stiller perfektjonistiske krav til mennesket, krav som det ikke har muligheter til å innfri. Han ser ikke på motiver eller forklaringer, men dømmer etter en bokstavelig lovtolkning som ikke gir rom for kontekst eller nyanser.

Et annet bilde kan være Gud som en krevende arbeidsgiver, i stedet for at Han fremtrer som en Gud som fremskynder og gir fruktbarhet.

Han fremstilles som en du står kontinuerlig til regnskap for, alle handlinger og detaljer i livet ditt blir nøye gransket og Han står klar til å straffe deg for hver eneste lille synd eller misgjerning. Gud oppleves mer som en politimann eller en etterforsker. Hans blick oppleves som truende og kontrollerende. Hver eneste lille tanke ser han, og du har ingen mulighet til å slippe unna. Frielingsdorf mener at det er mange foreldre som nærmest har forgrepet seg på Gud ved å fremstille Ham på denne måten.²²

Dette står i kontrast til hvordan Bibelen flere steder faktisk fremstiller Ham. Både gjennom GT's salmer og mange av lignelsene i NT, fremstilles han helt annerledes. Her blir han fremstilt som Den Gode Hyrde, som livgiver, og med beskyttende og positive egenskaper ved bruk av både mors og fars metaforer.

2.2.5. Finding God Again²³

John J. Shea er Professor of Pastoral Care and Counseling ved the Lynch School of Education. Han har bl. a. en MA i Teologi fra Augustinian College, en MA i Philosophy fra the Catholic University of America, og en MPS in Pastoral Counselling fra St. Paul University. Han har også en PhD i Religionspsykologi fra University of Ottawa.

Shea har, som noen av sine hovedinteresser, interaksjonen mellom psykologi og religion, pastoral rådgivning, religiøs vekst og utvikling, og empati,

Hovedspørsmålet i boken *Finding God Again* er hvorfor så mange som er voksne på så mange forskjellige områder ellers i livet, fremdeles lever med barndommens og pubertetens Gud, en *Superego God*?²⁴ Han gir flere mulige svar på spørsmålet, og jeg vil komme tilbake til det litt

---

²² Karl Frielingsdorf: *Seek the face of god, discovering the power of your images of god*, 2006 p 89

²³ John J. Shea *Finding God Again* Rowman & Littlefield Publisher, 2005

²⁴ <http://www.bc.edu/schools/stm/faculty/she.html>

senere. Jeg gir en grundigere oversikt over de fem karakteristikkene som Shea har gitt *The Superego God* i forhold til *The Living God*, fordi de er brukbare til å identifisere forholdene i menighetsfellesskapene som er brukt i det empiriske materialet i denne avhandlingen. Dette vil være til god hjelp i analysen.

Shea forklarer begrepet *The Superego God* med å dele det opp i fem hovedkarakteristikker.

1) *The Superego God is a Supreme Being*

Dette er det mest vanlige synet på Gud. Et vesen som er høyt opphøyet over vår menneskelige tilværelse. Han er fjern, men ifølge flere tenkere er han samtidig en del av helheten og realitetene i verden. Han er også et vesen som er en del av et ordnet system, som er logisk og objektivt.

2) *The Superego God is a God of Law*

Dette er kanskje det fremste bildet av Gud. Han er en lovgiver og absolutt autoritet. Gud er en som befaler, bestemmer hva som skal gjøres. Han skal adlydes, og det må ikke stilles spørsmålstegn ved om det er rett eller ikke. Moral og lov er sammenfallende. Loven er guddommelig og forholdet til Gud bestemmes ut ifra hvordan du forholder deg til loven.

Lovens Gud ser ofte også ut til å produsere skyld, skam og frykt i mennesker. Han er den som dømmer, og fordømmer, dersom noen ikke vil adlyde ham. Dette vil stå i kontrast til at Gud også skal sees på som god og kjærlig, samtidig som han hele tiden ser hva vi gjør og er rede til å straffe og bruke alle krefter for å forandre våre veier, for at de skal samstemme med Hans. Det forventes at Gud belønner de gode og straffer de onde, selv når det ofte ser ut til at det faktisk motsatte skjer. Det er en Gud full av motsetninger som her presenteres. Dette er barndommens Gud, som frembærer betinget aksept. En perfeksjonistisk, tyrannisk og rigid Gud.

3) *The Superego God is a God of Belief*

Det er to elementer av flere, i denne troen som Shea her fokuserer på. Det ene er troen på Gud som inneholder helt objektive fakta. Det andre er fakta som holdes for følelsesmessige sanne av lojalitet til åndelige autoriteter som støtter og forkynner dem. Ofte sammenholdes troens Gud med ortodoksiens, rettroenhetens Gud. Den rette tro tilbyr oss beskyttelse, dersom vi forstår og praktiserer den rett, til tross for at den kan være motsetningsfylt.

4) *The Superego God is a God of Dependency and Control*

Hos Avhengighetens Gud finnes alt som trengs for det tidlige voksenlivets selv til vekst og utvikling, mens Kontrollens Gud gir det egne selvet liten mulighet for å ta i bruk egen makt og autoritet. Spørsmålet som stilles er om det er Gud som designer og bestemmer hele menneskets liv, eller er det mennesket selv?

Shea svarer her med at Avhengighetens og Kontrollens Gud allerede i utgangspunktet er motsetningsfull. Sett fra en side har denne allmechtige, allvitende Gud ofret seg selv for vår skyld og for vårt velbefinnende, likevel gir Han ikke på noen måte rom for egen autonomi. Han kaller oss til mer frihet og økende ansvar, mens Han samtidig vil ha oss i en posisjon hvor vi er kontrollert og fullstendig avhengig av Ham.

Forholdet til Avhengighetens og Kontrollens Gud kan oppleves konfliktfylt. I begynnelsen åpenbarer Han seg som en vidunderlig god og beskyttende forelder som forsyner deg med alt du trenger. Siden vil det voksende selvet kunne komme til å erfare Ham som en upersonlig, kraft uten empati, en dominerende Gud. Dette kan føre til at selvet inntar en vedvarende stilling, hvor det skifter frem og tilbake mellom en tilstand, av takknemlighet, aksept, av å stille spørsmål og å gjøre opprør.

5) *The Superego God is a God of the Group*

Stedet der *The Superego God* har sitt tilholdssted er i gruppen. Der samles medlemmene (selvene) rundt den allmechtige, allvitende, og den sterkeste Gud. Autoritet gis angivelig direkte fra Ham til de som er spesielt utvalgt. Bare de som har denne autoriteten kan forkynne og gjøre krav på å bli hørt. Disse har makt til å lage regler og forordninger som gruppens medlemmer plikter å adlyde.

Motsetningene er klare og går i hovedsak ut på tilhørighet og eksklusjon. Så lenge du tilpasser deg gruppens organisatoriske struktur, er du under beskyttelse. Dette løftet om beskyttelse, er noe som i utgangspunktet virker angstdempende og tiltalende. Dette vil imidlertid over tid kunne utvikle seg i en retning hvor ambivalente følelser kan bli dominerende. Alle disse konstruerte reglene og forordningene som må følges, fører til konflikter som vekselvis fører til at du enten tilpasser deg, gjør opprør mot Gud, eller tar avstand fra Ham, på grunnlag av personlig fordømmelse og erfaring.

The Superego God beskriver Shea som barndommens gud. Det inneholder et gudsbilde som også er vanlig i overgangsfasen mellom barn og voksen.

Den Levende Gud

Jeg skal nå gå over til beskrivelsen av et alternativt gudsbilde, som Shea mener det er mulig å tilegne seg, når betingelsene for åndelig vekst og modning er tilstede. Han bruker betegnelsen *The Living God*, eller Den Levende Guden, som presenteres som voksenlivets gudsbilde. Her får det voksne selvet mulighet til å utfolde seg på en mer kreativ måte hvor autonomi og personlig ansvarlighet for egne valg er viktige ingredienser. Også denne posisjonen presenterer han ved hjelp av fem karakteristikk, og som jeg velger og referere til beskrivelsene under ett.

1) *The Living god is a God of Thou.*

2) *The Living God is a God of Love.*

3) *The Living God is a God of Mystery.*

4) *The Living God is a God of Freedom.*

5) *The Living God is a God of Community.*

Alle disse stadiene beskrives som en gjensidig dynamikk som gir seg til kjenne mellom en voksen og Den Levende Guden. Her er også erfaring av at den voksne kan være helt seg selv, og bli godtatt uten betingelser. Et hovedord som er brukt er ordet forvandling, eller transformasjon, som viser noe av hva som foregår i denne gjensidige prosessen. Dette erfares bl.a. ved at det tidligere motsetningsfylte forholdet til *The Superego God* endres til et forhold hvor nærvær og avstand danner en mer harmonisk og håpefull erfaring av og med Den Levende Guden.

Kjærlighetens Gud er en transformasjon av Lovens Gud. Det betyr ikke nødvendigvis at loven er gjort ugyldig, men at forordningene er i fokus på en annen måte, som gjør at personlig ansvar og bevissthet erstatter et eksternt blikk for lovens bokstavelige tolkning. Kjærlighetens Gud er i loven, samtidig som han er bortenfor loven. Han overskrider det som kan kalles for rett eller galt, hvor det onde blir overvunnet, eller oppløst av det gode.

2.2.6. Dekonversjon

Det er gjort lite forskning på hva som kjennetegner personer som trekker seg ut av tradisjonelle kirkesamfunn, og eventuelt også slutter med religiøs praksis. Professor Leif Gunnar Engedal nevner i en artikkel i Tidsskrift for Teologi og Kirke²⁵ et unntak, et forskningsprosjekt som er gjort i Tyskland,²⁶ på materiale hentet fra tysk og amerikansk kontekst. Han redegjør videre for noen av funnene, og jeg gir noen utdrag fritt fra disse: Man har der klart å finne fire såkalte *deconversion narratives*, narrativer med ulike hovedmotiv som grunnlag for at fellesskapet forlattes: 1) *The pursuit of autonomy*: Her er det mangel på personlig frihet og mulighet for vekst som er grunnleggende tema. 2) *Debarred from paradise*: desillusjonering og avvísning som oppstår når hverdagens realiteter melder seg, etter en første lykkelig periode. 3) *Heroes, survivors and victims* er et hovedmotiv som kjennetegnes av gradvis økende selvrefleksjon og kritikk, men også en undring over hva en egentlig holder på med. 4) *Finding a new frame of reference*: Her er det opplevelsen av mangler og begrensninger i det religiøse miljøet som gjør at praksis og tolkningsressurser fører til passivisering og dekonversjon. Dette kan til sammen tolkes slik at det er begrensninger og en opplevelse av ufrihet, lite fleksibilitet og manglende hjelp til å tolke egne erfaringer, med få muligheter for personlig utvikling innenfor det tradisjonelle religiøse miljøet, som er en mulig årsaksforklaring til dekonversjon.

---

²⁵ Leif Gunnar Engedal: , “Det Religiøse Menneske i Psykologien” i *Tidsskrift for teologi og kirke*, 3/2011 3/2011 Universitetsforlaget s. 222-223

²⁶ Paloutzian, Richardson & Rambo: ”Religious Conversion and Personality Changes” i *Journal of Personality*, 67/1999, s 1047 ff; Jfr. Hood et.al.op. cit. (2009), s. 212

3. EMPIRISK MATERIALE : Seks livsfortellinger om et gudsbilde i endring

Denne empiriske delen av avhandlingen vil inneholde seks livsfortellinger fra informanter fra de to menighetsfelleskapene, som jeg har redegjort for i introduksjonsdelen. I etterkant av det enkelte narrativ, kommer en analyse hvor materialet blir organisert i forhold til fem ulike kategorier.

3.1. Ola: Rebellen som ble moralens vokter

Ola var 25 år da han meldte seg inn i (.....). Han hadde vokst opp i et alkoholikerhjem, hvor slosskamper, fest og fyll var daglig kost. Som ung gutt var han i utgangspunktet litt av en rebell. En vanskelig barndom hadde nok satt sitt preg på den unge mannen. Hans første møte med Gud hadde han som liten gutt, innlagt på sykehus. Moren, som var en kristen, hadde på sin måte formidlet en trygghet på at Gud så ham og passet på ham. Ola`s første bevisste erfaring med gudsbegrepet gav ham et bilde av noe uendelig godt, et positivt gudsbilde trer frem i en krevende og alvorlig situasjon. Jeg lar Ola selv fortelle hvordan det skjedde:

Ola: For å si det sånn, er jeg født i et alkoholikerhjem. Og noe av det første jeg husker, det er på en måte en vond og vanskelig verden. Med vold og slagsmål, med fyll og flukt og føle seg liten, hjelpeløs og redd, trykt opp i en krok. Men du var ett barn og du kunne ikke gjøre noen ting. Ut ifra det så hadde jeg i grunnen bare ett sted å henvende meg, og det var til det som mamma kalte Gud. Og mamma var faktisk en troende midt oppi dette, selv om hun var troende til litt av hvert, så var hun det.

Mari: Kan du fortelle mer om det?

Ola: Mitt første møte med Gud, var når jeg lå på sykehuset som barn, jeg hadde en alvorlig sykdom. Mamma kom til meg julaften og så sa hun; "Ola, vet du at Gud har en hytte som han gjemmer sine barn på den onde dag?" Og så husker jeg mentalt at jeg kunne gå inn i den hytta, og søke lindring og trøst. Så jeg hadde ett sterkt mentalt møte med Gud når jeg var en fem-seks år gammel. Og på en måte for meg så ble det en visshet om at der fantes noe utover det elendige, altså da en Gud, som jeg følelsesmessig fant lindring, styrke og trøst i.

En tid rett før Ola meldte seg inn i menighetsfelleskapet hadde to av hans søsken blitt medlemmer der, en bror og en søster. Han så at det skjedde en forandring hos dem, de ble på en

måte tryggere, og formidlet med hele seg at det som var skjedd var positivt og godt. Sånn var det til å begynne med, og det var en avgjørende årsak til at Ola begynte å søke seg mot menighetsfellesskapet i Smiths venner, etter mange ungdomsår med et utagerende liv i rus og festing. Troen hadde i lang tid vært skjøvet bort fra bevisstheten, men nå begynte en åndelig lengsel og tre klarere frem.

I perioden umiddelbart i forkant av at han meldte seg i menighetsfellesskapet hadde han truffet ei søt jente som han forelsket seg i. Hun hadde åpenbart den samme åndelige lengselen som ham, med det resultat at de begge meldte seg inn.

Ola og kjæresten opplevde at de ble tatt svært godt imot i det nye fellesskapet. Uttrykket ”Love bombing” er det han bruker for å beskrive hvordan det føltes den første tiden. De ble overøst med kjærlighet og omsorg og følte seg raskt privilegert og takknemlige over at de fikk tilhøre den eksklusive gruppen av de utvalgte. Ola forteller hvordan han opplevde den første tiden i menigheten:

Ola: Men det er klart at det å komme inn i (... ..) det er jo en kultur kollisjon så enorm. Det er ingenting som minner om det vanlige samfunn. Du blir på en måte, du kommer inn på Brunstad og, og du går inn i en annen verden.

Husker når du reiste fra disse stedene, så....så hadde du en følelse av at verden var fremmed når du kom ut. Og det ble jo også understreket av forkynnelsen da at det var en stor, truende, farlig og falsk verden der ute.

Så du følte deg mer eller mindre som en elefant i en glassbutikk når du, om du skulle ut blant vanlige folk. Og i ettertidens lys så ser jeg jo at du fikk jo en spesiell (... ..) og arrogant opptreden blant andre mennesker, fordi at vi var jo lært opp til at VI var blant de utvalgte.

Mari: Ikke sant.

Ola: Og jeg husker enda åssen... at jeg kunne gå i gaten, og så tenkte jeg; Så merkelig, alle disse menneskene, og så er jeg en av de utvalgte. Åssen går det an liksom? Men det ble født en slags arroganse inne i en da.

Ja. Og vanlige kristne, okei, de kalte seg kristne, men de var under en kategori som ble kalt ”skjøgedom”. Det var skjøgen det altså. Det vil si at de sto i med verden og med Gud og hoppet over ettersom det passet. Og det... det kan jo være at det var litt sånn.

Det tok imidlertid ikke lang tid før kravet om ekteskap dukket opp. Dermed ble Ola gift, før han i det hele tatt hadde hatt mulighet til å bli kjent med sin unge kjæreste. Etter ekteskap ble kravet om å få barn raskest mulig presentert, - med bibelsk begrunnelse. Akkurat det var ikke helt enkelt, for kona hadde ikke så lett for å bli med barn. Det gikk nesten to år før ei lita jente meldte sin ankomst. Tre barn fikk Ola og kona, og det var nok en liten familie i forhold til gjennomsnittet i Smiths Venner.

Fra kjærlighet til krav

Den første tiden i menigheten var alt vel, og Ola synes han gjorde oppdagelse på oppdagelse, i sin åndelige vandring. Han trodde at Gud elsket ham akkurat som han var, men det skulle etter forholdsvis kort tid vise seg at det, i følge ledelsen, ikke helt var tilfellet. Her forklarer Ola selv hvordan han opplevde situasjonen:

Så det atte Gud på en måte likte meg, for å si det enkelt, sånn som jeg var, ikke sant. At jeg med min væremåte dypest sett kunne være akseptert som en av de utvalgte, det var rimelig sterkt. Og fra begynnelsen trodde jeg bare det at han likte meg akkurat som jeg var, men så skjønnte jeg jo det, at det gjorde Han slettes ikke.

Og der kommer mye av den dynamikken som ligger i Smiths forkynnelse, at Han liker deg slettes ikke sånn som du er. Her skal det pusses på beger og fat, og her skal det renses. Du skal være i renselsen altså. Vil du leve skal du være i renselsen. Det som det ikke da tas høyde for, er at perfeksjonismen og renselsen, så gjør det at du blir kald innvendig. DU blir en fariseer som er på jakt etter andres feil og mangler, på en måte.

For har jeg tatt dette strevet så skal såmenn vedkommende også ta det. Det ligger et krav, et kollektivt krav om renselse. Det ligger også det i å bli sin brors vokter og ligge på lur bak hjørnet for å ta noen med buksene nede, ikke sant. Det er viktig. Og rapport til de eldste hvis noen har falt utenfor det som er opplest og vedtatt.

Så nåden som jo er så sentral i det evangeliet som er virkelig verd å tro på, det blir mer og mer pulverisert. Også denne nåden som ikke er på grunn av, men på tross av, den forsvinner. Også blir det tilbake en masse krav, perfeksjonisme, karaktertrekk som kulde og likegyldighet overfor andre mennesker blir veldig fremtredende. Istedet for varme og omtanke og den slags ting. Hadde noen gjort noe galt, så ble de offentlig "hudstrøket", ikke sant, foran hele menigheten. Så det var tøft å skulle oppfylle kravene i et sånt fellesskap.

Etter hvert fikk Ola god tillit i menigheten. Han kom i en posisjon hvor deltagelse i en gruppe som spesielt var tiltenkt å ha funksjon som moralens voktere. Det gav han makt over andre mennesker. Han skulle passe på at alle oppførte seg korrekt og overholdt standarden for sømmelig oppførsel og bekledning som ledelsen hadde fastsatt. Ola forteller:

Jo, det var disse tingene som på en måte ble skissert da. Jeg begynte å se ting, at det var stor forskjell på forkynnelse og på anvendt praksis. Jeg kom med som en av lederne for vaktstyrken som skulle passe på moralen der. Og jeg fikk jo se inn bak fasaden at det som stort sett lå an på samme måten som hos vanlige mennesker der også. Jeg var skuffet over det, jeg var veldig lei meg, for jeg trodde at jeg hadde funnet trygghetens oase på jord. Jeg trodde at det var oppriktige mennesker det dreide seg om. Jeg trodde,- vi hadde satset alt på det. Men så har jeg alltid vært en rebell, og rebellen hadde ikke på en måte,- de hadde ikke fått lagt den i grav.

Rollen som moralens vokter, gjorde at han også fikk se baksiden av medaljen. Han hadde trodd at avstanden mellom han og lederne var stor, når det gjaldt forholdet til å gi etter for fristelser og kjødelig svakhet. Han ønsket å bli som dem. Det skulle snart vise seg at ledelsen også bestod av vanlige mennesker, som slet med akkurat de samme problemene som han. Ola fortalte det på denne måten:

Ola: Forkynnelsen var jo veldig, veldig mye rettet på dette å få seier over synden. Og jeg skal hilse og si at det gikk ikke lenge før jeg begynte å føle meg rimelig spesiell. For jeg husker jo de eldste sto der og talte; "sæærlig de unge", med sånn religiøs sjvong i røsten, og på en måte lot som om at det var mange Herrens år siden de hadde forlatt den mere kjødelige atferd. Mens derimot jeg, selv om jeg var gift, så merket jeg at jeg kunne kikke etter damene og følte meg usedvanlig skitten. Og tenkte, tror at det er visst noe galt med meg, og jeg gikk frem og bekjente, og jeg fikk jo passet påskrevet." Det er bare å be mer og det er å rense deg i Jesu blod".

Det skulle imidlertid vise seg at lederne ikke nødvendigvis levde opp til de samme forventningene som de hadde til de andre menighetsmedlemmene de var satt til å lede.

Ola: En gang var en av lederne også bekymret, for sønnen kom ikke inn etter/til avtalt tid. Det var veldig nøye, de skulle være inne klokken elleve på kvelden. Klokken ble halv tolv, klokken ble halv ett, klokken ble to på natten. "Herre Jesus, jeg tror vi må ringe til politiet" og "Si meg, herr (.....); " er du ikke bekymret nå?" Og da startet han også på samme måte, det

hadde ikke jeg åndelig sans nok til å bedømme. For bekymring var synd. Sorg i begravelse, det var i allefall svakhet og på grensen til synd. De skrøt åpenlyst at de gråt i bryllup og lo i begravelse. Så det å føle noe altså, følelse, er troens fiende nummer 1. Det var en setning som gikk mye igjen i talene, husker jeg. En skulle ikke gi seg over til føleri. Da var en svak. Og så var det jo dette med nøysomhet. Det var av særdeles stor viktighet når en etablerte ett hjem. At det ikke skulle være fylt opp med denne verdens ting. TV, for eksempel, det ble kalt: det ser ut som en kloakk som rant inn i hjemmene. Og det skulle ikke være fine møbler, skulle ikke være bilder, annet enn av de eldste. Så det hadde vi som alle andre, de fem store guruene, hengende på rekke og rad, i sorthvitt da, på veggen. Nærmest som ett lite alter i heimen. Det var ikke uttalt at en trengte det, men kom det noen gjester og så at vi ikke hadde de, så etterlyste de bildene ja.

Ola oppdaget, etter som tiden gikk, mer og mer av ledernes dobbeltmoral. Dette var den begynnende spiren som skulle føre ham ut av menighetsfelleskapet igjen, 10 år etter at han var blitt en del av det. Han ble skuffet over at det han trodde var en trygghetens oase, med ledere som fulgte det de selv forkynte, og i kjærlighet ledet andre på den rette vei, slett ikke var det. Han trodde han hadde funnet Sannheten med stor S, men måtte innse at det likevel ikke nødvendigvis var så enkelt og fantastisk som han først hadde trodd.

Realitetene var i ferd med å innhente Ola, og tjenesten i menigheten som moralens vokter, begynte å bli en belastning, med ganske fatale følger for både hans gudsbilde og selvbilde. Da jeg spør ham om det ble fokusert på spesielle egenskaper ved Gud, er hans umiddelbare respons denne:

Ola: Ja Gud han, altså det gudsbildet som det etablerte i meg, etter mange år i(.....), det var at Gud var en streng eldre herre, som så ut som broder (.....) og broder (.....), omtrent av utseende. Og at Han lå på lur bak hvert hjørne for å få tatt deg. Det var viktig for Gud. Det tror jeg var det gudsbilde som var, og han hatet synden på en måte, ikke sant. Og når du da på en måte visste inni deg at synden hang ved deg hele tiden, ja for du klarte ikke å nærme deg det å være perfekt, så det er det klart at du fikk en anstrengt følelse til Gud.

Innledningsvis så ble jo selvbildet også på en måte redusert, fordi at en følte seg som en synder, og jeg tror jeg hadde en rimelig god evne til å være ærlig overfor meg selv. Så det er klart at selvbildet i forhold til den malen som var satt opp, den var dårlig. Den var dårlig.

Møtebesøkene for Ola og hans familie ble sjeldnere og sjeldnere og til slutt innså de at de ikke kunne være med i menighetsfelleskapet lenger. Da broren ringte og etterlyste dem, fordi de ikke hadde vært med på møtene på en stund, fortalte han at de ikke ville være med i menigheten lenger. Broren dømte ham til helvete dersom han forlot menigheten, men Ola stod på sitt. Engasjementet i menigheten var for han og hans familie sin del definitivt over.

Forholdet til Gud opphører

Ola ble senere skilt og alenefar for to av sine barn. Han flyttet til en annen del av landet, drev et helsestudio og jobbet innen psykisk helsevern.

Livet som alenefar med to jobber var krevende for Ola. Hans tidligere tro på Gud ble bare mer og mer utydelig, det ble det skjøvet lenger og lenger bak i bevisstheten. Han levde et hektisk liv både i forhold til jobb og privat. Hans tidligere adferd med alkohol og festing var igjen en realitet, selv om det nå tok en noe mer sivilisert form, på grunn av omsorgen for barna. Han ville ikke at det skulle gå ut over dem.

Olas gudsforhold i denne perioden kan nærmest betegnes som ikke-eksisterende. Han ofret ikke Gud en tanke. Selv da han ved en anledning holdt på å drukne, var det ikke aktuelt å henvende seg dit. Han forteller det slik:

Jeg husker jeg var ute og skulle ta krabber som vi så ofte gjør her på sørlandet, og så var min bror full og så gikk vi på et skjær. Så husker jeg at jeg lå og dreiv i vannet. "Han drukner" skreik de, og så tenkte jeg, javel, nå går det vel til helvete. Og jeg hadde ikke en tanke på Gud, ikke en tanke. På en måte var Gud radert borte fra livet mitt.

Ola tolket hendelsen på denne måten:

Og det har jeg sett i ettertid at det er veldig typisk. Det er mange som får ødelagt et sunt og godt gudsbilde, for du forbinder det med de eldstes adferd, og du satser, du bruker så mye energi, du skal bruke hver trevl du har av psykisk styrke for å nærme deg Gud.

Og når denne guden, som du trodde var en gud, viser seg og ikke være der likevel, i den forstand som de presenterte, så er det som en sier: "det er ingen gud som faller dypere enn den gud som viste seg å ikke være det likevel." Så gud falt til jorda som en stein.

Etter skilsmissen fra sin tidligere kone hadde Ola flere forhold til andre kvinner, som han også flyttet sammen med. Da det ene forholdet etter det andre gikk i stykker, ble han mer og mer

skuffet og desillusjonert. Etter det fjerde bruddet fortonet livet seg mer og mer meningsløst og tanken på å begå selvmord begynte å ta form i hans bevissthet.

Et endret gudsbilde

En stormfull høstdag hendte det imidlertid noe som skulle bli et nytt vendepunkt i Olas liv. Han gikk til telefonkiosken for å ringe til sin mor, og mens den kraftige vinden fikk den lille telefonkiosken til å svaie, kjørte det en bil forbi. ”Jesus elsker deg” sto det på klistremerket på bilen. Ola kjente at tårene presset på, og selv om han mislikte all slik reklame, så tok ordene tak i hjertet hans. Nok en kjæreste var i ferd med å forlate ham, livet var igjen blitt så altfor vanskelig. Var det mulig at det virkelig var en som elsket ham akkurat slik som han var? Han dro hjem til moren som kjærlig tok i mot ham og hjalp ham med barna. Ola forteller videre:

Ola: Men jeg var så kjørt at jeg lurte på om jeg skulle ta selvmord. Jeg visste at mamma hadde Valium i skuffen, og om jeg bare tok mange nok av dem så..... Men så var det fellesmøter i Oslo, og på den tiden så sendte de dette diktet på radio da, på natradio. Så fikk jeg høre Egil Svartdahl, som talte om den engelen som veltet vekk steinen fra Jesu grav. Den natten så ble steinen velta vekk i mitt liv, og når jeg kjørte tilbake til (.....) noen dager senere, så måtte jeg ut av bilen og prise Gud. For det kom bare tilbake og jeg skjønnte at jeg var elsket av bare nåde, ikke sant. Og du vet at når en person kjenner, mentalt sett, at han eller hun er elsket, og vet det, da skjer det noe med deg. Du antar det bare ikke, men du kan kjenne det i følelseslivet ditt. Fra den dagen begynte det virkelig å gå framover i mitt liv. Så tenkte jeg aldri mer den gud, den harde, onde og psykopatiske guden, men den nådige og barmhjertige og kjærlige Gud.

Etter denne omvendelses-erfaringen gikk det bedre for Ola. Opplevelsene fra menighetsfellesskapet, og tiden umiddelbart i etterkant, er for lengst et tilbakelagt stadium i livet hans. Han er nå gift på nytt og jobber som terapeut med rehabilitering av stoffmisbrukere som lever på gata. I dag er gudsbildet til Ola et helt annet enn det han fikk presentert i det menighetsfellesskapet han var en del av da han var yngre. Han beskriver det slik:

Ola: Og når jeg kommer i ettertid så,- jeg pleier å tale litt,- så sier jeg det””at jeg kan aldri huske at Gud har sendt meg et eneste kritisk blikk, gjennom hele livet.”” Det er mange mennesker som har gjort det. Men uansett hva jeg har gjort så har det ikke vært snev av kritikk, det har bare vært varme. Og så kan jeg overføre det i min jobb, med disse gateguttene, å gi

nåde i stedet for krav. For da ser jeg det at det er en mektig styrke og kraft i det. Det å være åndelig, det er å være helt alminnelig, helt alminnelig.

Slik avslutter Ola sin livsfortelling, - så langt. En fortelling om et gudsbilde i endring, om vonde opplevelser og erfaringer, men også om livsforvandlende tro og håp om en fremtid, hvor han ville bli elsket og godtatt akkurat som han var.

3.1.1. Analyse

Først i denne analysen vil jeg gi en generell introduksjon om hvordan den er tenkt gjennomført. Dernest går jeg rett over til analysen av Ola`s livsfortelling.

Mitt fokus i denne oppgaven har vært å se på endringer i gudsbildet over tid hos personer som har vært medlem i en av de to aktuelle menighetsfelleskapene, Samfundet eller Smiths Venner. Som hjelp til å organisere og bearbeide innsamlet materiale vil jeg analysere narativene ved at jeg har valgt fem ulike kategorier (variabler) som grunnlag for analysen. De fem kategoriene er:

A) Tidlig gudsbilde og opplevelser av relevant betydning.

B) Betydningsfulle relasjoner.

C) Gudsbilde og selvbilde under deltagelsen i menighetsfellesskapet.

D) Omvendelser og erfaringer og endringer i synet på Jesus Kristus i lys av klassisk kristendomsforståelse.

E) Gudsbilde, selvbilde, og betydningsfulle hendelser i endringsprosessen mot å forlate fellesskapet, og i årene etter utmeldelsen.

Det er den transkriberte teksten etter intervjuene med de seks informantene som er mine rådata. Jeg vil bruke dem som narrative livsfortellinger, med en analyse under hver enkelt. Jeg har brukt fargekoder til hjelp under bearbeidingen av dataene.

Jeg vil også se på forskjeller og likheter i funn ved forskningsrapporten fra NKVTS 2008 om Religiøse grupper og bruddprosesser.

Som teoretisk grunnlag for analysen har jeg valgt å bruke aktuell religionspsykologisk materiale hentet fra bl.a. Raymond F Poloutzian , Chana Ullman, Frielingdorf, Eriksson og Bergstrand.

I selve livsfortellingene har jeg valgt å bruke en forholdsvis stor del av det transkriberte materialet, for derved og la informantenes stemme bli mer tydelig. I analysen er det min stemme som trer tydeligere frem, mens mindre sitater fra informantene brukes som begrunnelse for analysen.

A) Ola fikk tidlig, gjennom morsrelasjonen, et bilde av Gud som en beskytter, en som vil en vel. En viktig hendelse var at han ble alvorlig syk som endte med et lengre sykehusopphold. Det var dette som førte til at moren presenterte Gud for sin lille sønn, i form av klassisk kristen gudstro. Ola`s barnetro fulgte ham gjennom en vanskelig oppvekst, men ble mer og mer utydelig etter som han blir eldre. I utgangspunktet hadde Ola et godt og trygt gudsbilde, og fungerte som en positiv coping strategi som beskrevet bl.a. av Kenneth Pargament og Gøran Bergstrand.

B) Relasjonelt er det tilsynelatende moren som hadde størst betydning for utviklingen av Olas gudsbilde i barndommen, men som jeg også ser som sannsynlig at er en medvirkende faktor til at hans gudsbilde modnes etter at han forlot menighetsfellesskapet og senere hadde en ny omvendelseserfaring. Dette sammenfaller med funn fra objekt- relasjonsteorien som fremhever morens betydning for opplevelse av gudsnærvær. (Rizutto) Likevel har han et ambivalent forhold til sin mor som hadde betydelige problemer, også i forhold til faren.

For utviklingen av Olas gudsbilde under oppholdet i menighetsfellesskapet er det først og fremst lederne og de eldste som har betydning for gudsbildets utvikling. Men også bevegelsens grunnleggere var aktive forbilder og premissleverandører for et mer negativt ladet gudsbilde, på linje med det Frielingdorf/Shea kaller henholdsvis ”det demoniske gudsbilde” og *The superego God*. Olas forhold til sin far var adskillelig mer komplisert og konfliktfylt. Hans søken til et felleskap med en sterk autoritetsstyrt lederstruktur, kan nok, i tråd med Sigmund Freuds teorier, inneholde kompensatoriske trekk. Han søker etter det ideelle foreldrebildet. Lederne blir tydelige autoriteter og dermed også et forbilde for hvordan han selv utøver autoritet over andre medlemmer i menigheten.

C) Etter Olas inntreden menigheten er hans gudsbilde i ferd med å endres i negativ retning, mot som han selv beskriver det, ”en krevende og psykopatisk Gud. En gud som du aldri klarer å tilfredsstille og som hele tiden er opptatt med hvordan du oppfører deg, klar til å ta deg med buksene nede.” Her ser det ut som at en overbetoning på visse egenskaper ved Gud, som at Han er rettferdig og ikke tåler synd, er med på å skape et negativt og skremmende gudsbilde. Et fokus på en partikulær del, blir således gjort til hovedsannhet. Dette er helt i tråd med Frielingsdorfs beskrivelse av det demoniske gudsbilde som han skisserer i sin bok *Seek the Face of God*. I stedet for at forholdet til Gud, som i barndommen innebar positive copingstrategier, blir gudsforholdet nå mer og mer en byrde.

D) Det ser ikke ut som om gudsbildet hos Ola endrer seg vesentlig i den tiden fra han begynner å tenke på å forlate menigheten og til han faktisk gjør det. Han beskriver seg selv som for opprørsk til å la seg knekke. Jeg siterer Ola: ”Men så har jeg alltid vært en rebell, og rebellen hadde ikke på en måte...., de hadde ikke fått lagt den i grav.” Olas gudsbilde hadde mistet sin funksjon, han virker skuffet, desillusjonert og forlater menigheten, til tross for at broren dømmes han til helvete.

Det er det han betegner som ledernes dobbeltmoral, å forlange mer av menighetsmedlemmene enn av dem selv, og begrunnelsen, som virker alt for søkt for Ola. Det er en av hovedårsakene til at han begynner å vurdere å forlate menighetsfellesskapet. De gangene han konfronterer lederne med konkrete situasjoner, er alltid svaret at det er ikke han åndelig nok til å bedømme.

Det kan virke som om gudsbildet til Ola rett og slett bare pulveriseres. Gudsforholdet blir mer og mer utydelig, og han vil bare ikke ha noe mer med den guden han fikk presentert i menighetsfellesskapet. Selvbildet var også dårlig etter mange år med opplevelsen av ikke å strekke til, ikke å være bra nok. Samme hvor mye han hadde prøvd å forbedre seg, så var det alltid nye ting som kom på. Det virket som en stadig tilbakevendende kamp han på forhånd var dømt til å tape.

E) Olas omvendelse og inntreden i menighetsfellesskapet ser ut til å være helt i tråd med beskrivelsen i Chana Ullmanns bok *The Transformed Self*. Ola søker løsningen på sine problemer, etter en turbulent tid, i et tett fellesskap hvor det tilbys oppmerksomhet og nye relasjoner til hjelp og støtte. Det hele minner mere om en forelskelse, og han og kjæresten føler seg overveldet over at de er blitt blant de få utvalgte. Dette trigger både grandiose forestillinger,

men også ydmykhet og takknemlig undren over at akkurat de hadde vært så heldige å få del i dette.

Raymond Paloutzian beskriver i sin bok *Invitation to the Psychology of Religion*²⁷ en teoretisk modell, hypotesen om *The Relief Effect* av Marc Galanter (1989). Her beskrives omvendelsesprosessen, og tilslutningen til en religiøs gruppe, nettopp som en erfaring som gir lettelse i følelsmessig kaos. Dette stemmer også godt overens med Chana Ullmanns forskning. Erfaringene Ola gjør på sin veg inn i menighetsfellesskapet ser ut til å kunne forklares ut ifra disse teoriene.

A Systemic Stage Modell er en teoretisk modell, beskrevet i samme bok, som utdyper prosessen mer systematisk og inngående. Den blir beskrevet i kap. 2 og den beskriver meningserfaringen i de ulike stadiene. Dette virker også sammenfallende med Olas første omvendelseserfaring.

Olas andre omvendelseserfaring er på mange måter lik, men også likevel annerledes enn den første. Etter en tid uten noe forhold til religiøse grupper, eller tro på Gud, opplever Ola en ny omvendelseserfaring som endrer hans gudsbilde mer tilbake til barndommens gudsbilde, og til en mer klassisk kristendomsforståelse. Dette ser mer ut som en variant av de omvendelseserfaringer som er beskrevet av bl.a. Ullmann og Paloutzian. Jeg siterer fra Olas beskrivelse i fortellingen fra hans liv:

Ola: Fra den dagen begynte det virkelig å gå framover i mitt liv. Så tenkte jeg aldri mer den gud, den harde, onde og psykopatiske guden, men den nådige og barmhjertige og kjærlige Gud.

Ola har funnet tilbake til barndommens trygge gudsbilde. Dette tenker jeg kan gi et bedre grunnlag for videre modning og utvikling til et mer nyansert og helsefremmende gudsforhold. Forståelsen av Jesu Kristi forsoningsverks betydning, - med bl.a. en sterkere betoning på nåde og kjærlighet, fører Ola tilbake til en klassisk kristen gudstro.

3.2. Margareth fikk et nytt syn på Jesus

Margaret vokste opp i menigheten Samfundet og kan fortelle om en barndom hvor hun hadde det bra i menighetsfellesskapet. Hun hadde fire søsken og flesteparten i familien tilhørte den

---

²⁷ Raymond F. Paloutzian: *Invitation to the Psychology of Religion*, Second Edition, 1996 s. 155 - 157

samme menigheten. Hun hadde mange gode venner der, som hun også traff på menighetens egen skole. Av og til følte hun seg riktignok litt annerledes, men ikke mer enn at hun følte seg godtatt. Så lenge hun godtok Samfundets lære og regler, uten å reflektere så mye over hva det egentlig innebar, så var det meste greit.

Et dobbeltliv

Likevel levde ikke Margareth et isolert liv. Hun hadde mange venner også utenfor menigheten, og hun forteller at etter hvert som hun ble eldre, så begynte hun mer og mer å leve et dobbeltliv. Margareth beskriver det på denne måten:

Margareth: Så mitt sosiale liv, altså vi var, som de aller fleste og jeg hadde mange venner utenfor menigheten. Eeh, selv om det ikke var helt stuerent, så hadde jeg det. Og det har jeg egentlig alltid hatt., så jeg var med de, og det var ingen av de som var kristne, så jeg var med de og festa og drakk og gjorde de tingene som de gjorde, selv om jeg hadde et liv på sia. Og det følte jeg egentlig var veldig på sia, - i menigheten, -for det var stort sett når vi var på møter og når vi var,- altså på søndag, da var jeg litt sånn kristen, utover det var ikke jeg kristen.

Og når folk spurte meg etter hvert om "Er du kristen lissom?" så sa jeg bare atte "nei jeg har et kristent livssyn." Jeg ble litt tydelig på at jeg skjønnte selv at jeg ikke var en kristen, men jeg hadde et kristent livssyn. Og det hadde jeg hatt hele livet mitt.

Liberalt syn på alkohol

Mari: Visste de om hvilket liv du levde, at du dreiv og festa en del utenom, eller klarte du å holde det skjult?

Margareth: Nei, jeg tror alle visste det. Det er mye festing og drikking enda i (.....). Det er mye det jeg vil kalle alkoholisme rett og slett - og det tror jeg er (.....)s svøpe.

Det begynner de nok å bli mer og mer oppmerksom på, men det er altså, og jeg har hørt ei som går i menigheten, og hun tror på en måte au at er en litt sånn flukt fra at de ikke mestrer det å være det de på en måte er tvunget til å være. Også forsvinner man litt sånn i alkohol og sex og visse ting som gjør det enklere å få tak i. Og det er egentlig opplest og vedtatt at det er egentlig helt greit, selv om de sier det på søndag at en ikke skal gjøre det.

Dette er Margareths beskrivelse av hvordan hun opplevde situasjonen i Samfundet, og hvordan hun tolker denne situasjonen. Margareths forhold til alkohol preges også av at faren, som er en

av lederne i menighetsfellesskapet, selv har alkoholproblemer, og det gjør det vanskelig for henne i forhold til tro. Forholdet til moren derimot, opplevde hun bare som godt og trygt, selv om det ikke ble snakket så mye om tro i hjemmet. Til tross for farens problemer, mener hun likevel at hun har et godt forhold til dem, og hun og moren beskriver hun som om de alltid har vært nære.

Mari: *Hvordan opplevde du at synet på alkohol var liberalt?*

Margareth: *Ja, for etter at jeg ble frelst, så prøvde jeg på en måte å forfekte et avholdssyn i menigheten, og det ble ikke veldig godt mottatt. Jeg gjorde det bare på noen møter men det ble ikke veldig godt mottatt. For da fikk jeg høre at " Nå må vi ikke bli helt fanatisk, -ta helt av liksom. Vi må jo få lov til" - å ja... Og de ville ha, jeg opplevde at de nesten mener at det er feil å være totalavhold. Ja altså at det er liksom å gå over streken andre veien. Ja. Selv om de egentlig sier at de egentlig ikke skal drikke seg full. Men de vet at "alle" gjør det allikevel. Eller, - ikke alle, men en stor del av menigheten, og spesielt blant ungdommene.*

Hva gjorde Jesus egentlig?

Margareth forteller om et ungdomsliv i menigheten hvor hun periodevis forsøkte å ta seg sammen, og følge Samfundets lære og regler om påkledning, og å la vær å se på TV. Hun følte at hun aldri fikk det til lenge av gangen og opplevde det som skippertak, som på forhånd var dømt til å mislykkes.

Det er imidlertid forholdet til, og synet på Jesus, som Margaret ikke helt har klart for seg hva hun skal tro. Ei venninne i Samfundet, som har hatt en frelsesopplevelse, gir henne en utfordring:

Margareth: *Og så hadde jeg da ei venninne som etter hvert begynte å mase mye på, - hun var blitt frelst og så begynte hu å mase mye på, i forhold til dette med Jesus, -hvem er Jesus, altså hva har han gjort for deg og jeg ble veldig provosert. For vi lærte i Samfundet at Jesus var en person, en i treenigheten, men han var ikke den viktigste i alle fall.*

Mari: *Men han var Guds sønn?*

Margareth: *Han var Guds sønn og han er vår frelser, men eeh, men så ligger det et, et akkurat som et dekke over. De forkynner en treenighet, men det ligger på en måte et dekke over evangeliet som er veldig vanskelig få tak i. Eeeh, de forkynner mye lov, og de tenker at hvis de*

forkynner nok lov, så vil på en måte personene etter hvert skjønne at de trenger Jesus. Men derifra så kommer de ikke videre.

Så loven forkynnes veldig sterkt, og evangeliet forkynnes, men der er et slør som de enda ikke får helt tak i. Sånn at mennesker, eeh, enda strever og ikke vet.”

Mari: Hvordan opplevde du forkynnelsen ellers. Du har sagt noe om det, kan du utdype det litt mer?

Margareth: Hmm. Jeg opplevde at loven ble veldig sterkt forkynt. Og det at en til slutt satt tilbake med en dårlig samvittighet og at en ikke visste hvordan, eeh, jeg kommer meg jo aldri videre. Jeg bare faller og faller, faller og faller og det ble utrolig tungt etter hvert. At en bare satt fast på en måte i et garn, - en kom ikke videre. For jo mer en prøvde, jo mer skjønte en at ååh, nå feila jeg igjen og igjen, igjen og igjen, eeh - Men jeg prøvde liksom igjen, med å ta meg sammen og, gå i kirka og så ble jeg mer aktiv på andre møter for å prøve å se om det kunne hjelpe. Og så ble det bare enda mer forkynnelse av loven, enda mer dårlig samvittighet også fant du på en måte ikke ut.

Slik opplevde Margareth mange av sine ungdomsår i menigheten og hennes bilde av Gud som en dømmende gud blir mer og mer fremtredende.

Margareth: Hmm. Ja, altså, - jeg hadde et bilde av en litt sint gud, altså en litt, ja, en litt sånn,- ikke en tyrannisk gud, men på en måte en person som var ekstremt mye, eller hva skal jeg si, autoritær på en måte. eeh, og at han egentlig bare var ute etter å se på feilene mine,- ”ååh, nå gjorde du det igjen ja.” Eeh og så ”åååh, nå gjorde jeg det igjen.” Så er det en gud som på en måte ikke var eehh, eeh, jeg visste at han var rettferdig, men det var mer på det som var eeh, på det jeg gjorde stygt. Der var han veldig rettferdig,.

Mari: Hmm...

Margareth: Ja, ikke sant. Altså,- det var en dømmende Gud, en dømmende Gud, så det eeh, er det beste ordet.

Falske kristne

Margareths kontakt med venner utenfor menighetsfelleskapet, førte henne også sammen med andre kristne, som kom fra en mere ordinær statskirke/ frikirkesammenheng. Hun opplevde at andre kristne hadde en fred, en tryggere tro som virket tiltalende på den unge jenta. På

spørsmål om hva hun lærte om andre kristne utenfor sitt eget menighetsfellesskap, svarer hun dette:

Margareth: *At de var falske hmm. Så det var jeg ganske bevisst på. Jeg husker de spurte meg om det på videregående. Eeh, tror du det er bare de i Samfundet som kommer til himmelen. Så det var jeg veldig sikker på. Jeg visste at ikke alle i Samfundet kom til himmelen, fordi det hadde vi og lært. Det nytter ikke bare å stå i Samfundet. Du måtte liksom være kristen og, men jeg visste at ingen andre kom. Så det lærte vi. Og at det var feil å gå andre plasser. Det ble sterkt forkynt.*

Et endret syn på evangeliet

Venninnen til Margareth fokuserte på hvilken betydning Jesus egentlig hadde for henne, og litt etter litt begynte hun å få et nytt syn på hvem Han egentlig var. Hun ble provosert til å bli mere bevisst på hvem hun egentlig trodde på, og at det måtte få konsekvenser for livet hennes.

Margareth beskriver den begynnende prosessen på denne måten:

Margareth.: *Eeeh, ja , jeg hadde ei venninne da, som var blitt frelst to år før jeg ble frelst. Og da fikk hun et helt nytt syn på det med evangeliet.*

Mari: *Gikk du fremdeles i (.....) da?*

Margareth: *Jeg var fremdeles i (.....) ja, mmm. Vi gikk ut på nokså lik tid. Så hun fortsatte å gå der og vi var veldig nære. Så hun plagde meg skikkelig. (ler) Så hun var veldig tydelig på det med Jesus.”*

Mari: *Hvordan ble hun frelst? Var det i noen annen menighet, eller var det innenfor samfundet?*

Margareth: *Hun hadde, hun hadde igjen en søster som hadde blitt frelst, som hadde gitt henne noen bøker som hun hadde begynt å lese i. Også så via dette så ble hun frelst. Og det, så hun hadde flere i sin omgangskrets som var blitt frelst, så hun var på noen møter og gikk noen andre plasser da. Og da fikk jo hun stadig påfyll av andre ting. Og det plagde meg veldig. Og spesielt når hun begynte å forkynne Jesus, fordi vi var veldig tydelig på at de som bare forkynner Jesus de var i alle fall, altså de var de verste falsklærere som fantes. For de ville gjøre det enkelt å komme til himmelen. Og det var det jo ikke. Eeeh, men hun plagde meg skikkelig, og jeg husker vi hadde noen skikkelige krangler, vi krangla og krangla og krangla*

noen ganger, og jeg grein og grein og grein og grein. For jeg skjønnte nok at hun var en annen plass enn meg, men jeg hadde ikke noe behov for å være der sånn i, for jeg trodde at hun gjorde noe galt.

Så hun spurte meg stadig om å være med på møter og det sa jeg liksom blankt nei til. Også hadde hun ei bibelgruppe hvor hun gikk, eeh, som hun hadde hatt i egentlig lang tid, som altså det begynte som en sosial sammenheng, og etterhvert så var de alle kristne, og da ble det mer en bibelgruppe. Og det fikk jeg rede på seinere da, at der ba de for meg. Eeh, men hun sa, hun hadde sagt det til dem at Margareth, hun blir nok aldri frelst. Men vi må bare be. Så hun var egentlig helt sikker på at jeg aldri kom til å bli frelst.

Så jeg var en skikkelig sånn, tut og kjør på byen, men jeg hadde et, altså jeg trivdes med det, når jeg ikke hadde dårlig samvittighet. Ja, så det var egentlig det eneste som plaget meg, det var den dårlige samvittigheten da, ja. Jeg tenkte at jeg kan jo bli kristen når jeg blir eldre. Jeg visste jo at det var noen av de i menigheten jeg liksom så opp til, som var veldig ordentlige og sånn, og veldig kristelige og veldig liksom alt da. Så jeg tenkte at det får jeg ta siden på en måte.

Til tross for forbudet mot å gå andre plasser var det nettopp det Margareth begynte å gjøre. Det var denne venninnen som skulle komme til å bety mye for hennes omvendelse til en mer klassisk kristen gudstro. Hun sier det så sterkt at hun egentlig ikke ville kalle seg kristen tidligere, til tross for at hun både var døpt, gikk i kirken og tok imot nattverden.

Margareth forteller at hun ble med denne venninnen på noen fellesmøter i hjembyen, og på et møte der har hun en frelsesopplevelse som, da hun kommer hjem, opplever som en kamp mellom det gode og det onde.

Margareth: Eehm, men så valgte jeg å gå der og var med på noen møter og på et av de møtene så ble jeg egentlig radikalt frelst. Uten at det var noe, eeh, det var ikke noe hiv og hoi på noen måte, det var en stille bønn ifra ei dame. Eehm, og da husker jeg jeg sa det at ” jeg vil så gjerne tro, men det er så vanskelig.” Fordi at jeg ikke visste hva jeg skulle tro på. Hva er det på en måte som ja, det var liksom så mye i Samfundet som jeg måtte tro på for å bli frelst, så jeg hadde jo ikke kontrollen på det.

Eeh, men så den natta, da ble jeg frelst. Siden da opplevde jeg en helt fysisk inngripen, en kamp mens jeg sov, og det tror jeg på en måte var en sånn kamp mellom Gud og djevelen. Altså

djevelen ville si meg at dette var kjempedumt, og Gud ville at jeg skulle holde fast. Og den natta, eeeh, jeg husker at det var helt sånn fysisk eeeh, kamp. Og når jeg våknet den morgenen så var jeg helt ny.

Når jeg forstod at en må tro på Jesus Kristus som døde på korset, som han har gjort for meg, da minimerte det seg til å bli noe som var håndfast, - ja. Men i Samfundet er det så mye du skal tro på, at du vet ikke om du tror nok, og du vet ikke om du tror godt nok, og du vet ikke om du tror mye nok, så det blir utrolig innfløkt.

Margareth meldte seg ikke ut av Samfundet med det samme etter at hun hadde sin frelsesopplevelse, men forsøkte lenge å gi de andre del i det hun hadde opplevd. Det ble ikke tatt godt imot av de andre.

Margareth: *Også følte jeg, når jeg ble frelst så fikk jeg engasjement for å vise de veien til Jesus. Og det syns jeg var veldig trist, at da ble du på en måte ekskludert. Når du først hadde funnet frem, så ble du ekskludert.*

Frykt for helvete

Margareth opplevde det krevende å være i menighetsfellesskapet etter at hun hadde den radikale frelsesopplevelsen.

Mari: *Hvordan opplevde du den tiden fra du begynte å tenke på å forlate Samfundet, til du gjorde det?*

Margareth: *Det var litt sånn opp og ned på en måte. Eeeeh, jeg var redd, jeg frykta det, altså jeg hadde, det lå veldig dypt i meg at dette er den eneste rette menigheten, og velger jeg å gå ut så kommer jeg til helvete. Det lå utrolig dypt i meg. Eeeeh, - og enda så kan jeg kjenne på den, - har jeg, - ikke sant, - har jeg gjort feil. Men samtidig så har jeg fått en helt ny tro på at Jesus hører ikke til i menigheten. Jesus hører til alle de menneskene som tror på Ham. Også ferdig med det. Jeg måtte bare, eller, måtte på en måte bare fylle meg med de ordene som sa meg at du er frelst på grunn av din tro og ikke på grunn av gjerninger og det var utrolig deilig. Det var jeg veldig fri ifra, - nokså raskt.*

Eeeeh, men det var en sånn både og, det var egentlig når jeg først bestemte meg for å gå ut, så var jeg veldig sikker. Ja, så jeg begynte nok å føle på en måte mer sånn synd på de. At jeg på en måte mere kunne bare få forkynt de Jesus på en måte sånn at de forstod det. Fordi jeg visste

at det var det som var løsninga. Men det er ikke lett altså. For det atte Jesus er en, ja noe som virkelig rører hjertene, og da , da opplevde jeg atte det var utrolig vanskelig. Med en gang det kommer på bane så ble en avfeid der, eller ja. Så en følte seg jo egentlig veldig sånn mistolka og vi ville på en måte bare det beste. Vi hadde opplevd noe som var helt ufattelig, og så trodde de bare at det var feil. Og det var veldig, det var vondt syns jeg.

Margareths gudsbilde og selvbilde under tiden i menigheten beskriver hun på denne måten:

Margareth: Ja,- skapende var han jo, ikke sant og det var jo eeeh, men dømmende ja. Jeg føler egentlig at det var liksom det som festet seg...Ja,- og rettferdig.

Mari: Hvordan var ditt selvbilde? Har du noen formening om hvordan det ble påvirket gjennom forkynnelsen?

Margareth: "Ja, det har jeg vel ikke helt funnet ut av enda. (Vi ler) Det har vært en prosess, men jeg tror nok at så lenge du ikke får til noen ting og aldri vil kunne greie deg så påvirker det jo til at selvbildet blir relativt lavt. Så det, det er jeg helt sikker på at har påvirket meg til det ja.

Mari: Har du tenkt på om selvbildet ditt har endret seg i forhold til før du gikk ut av menigheten, til sånn som det er i dag? Kan du fortelle litt om det?

Margareth: Ja;- jeg opplever at så lenge jeg på en måte ikke er med lenger, som det på en måte kommer an på, så kan jeg på en måte skyve det litt fra meg. Jeg er ikke så dårlig som jeg tror. Eeeh, og det gjør at jeg på en måte får mer tro på seg selv. Ikke sant... Ehhh uten at det går utover at en får mindre tro på Gud. ikke sant, -ja. Så opplever jeg det, - jeg er mer trygg som person, eeeh, veldig mye mer trygg som person. Det er jo kanskje, - og det påvirker jo selvbildet. Så jeg tror den tryggheten jeg har fått i at Jesus har frelst meg, og det er gjort ferdig, eeeh, så jeg trenger ikke på en måte å streve mer for det. Det er for meg helt, ja, hele kjernen. Og det gjør at ja, jeg tror det påvirker selvbildet mitt til å være tryggere, og å være en mer sikker person.

Tiden i etterkant av utmeldelsen beskriver Margareth som en gedigen opptur. Men den har ikke bare vært det. Hun har giftet seg og fått barn, og et av barna var alvorlig syk da han ble født. I dag er barnet friskt, og de betrakter det som et mirakel at det gikk bra.

Denne perioden var nok en utfordring, også i forhold til hennes gudsbilde. Margaret føler at de som fremdeles er i Samfundet tenkte at det nok var en straff fra Gud. Hun tar et valg om å tenke helt annerledes, og ser det heller som et stort mirakel at det gikk bra. Det var Guds inngripen i barnets liv, og takknemligheten til Gud er stor for at de fikk beholde det lille barnet.

I dag er Margareth og hennes mann med på starte en lokal menighet innenfor (.....), og hun synes hun har et godt liv. Selv om flere av familien hennes fremdeles er i Samfundet, så er det også flere som har gått ut. Det fungerer greit med forholdet til familiemedlemmer som fremdeles er i menighetsfellesskapet hun tidligere var en del av. Hun følger fremdeles med på hva som skjer innenfor Samfundet, og forteller at det er flere som jobber for reformer innenfra systemet. Margareth avslutter sin livsfortelling, så langt, på denne måten:

Jeg er egentlig bare så vanvittig takknemlig for at det finnes en annen veg, eller at det finnes et annet liv, enn det som jeg trodde var det eneste rette, og hvor en gikk med dårlig samvittighet hele tiden, og aldri følte at en fikk til noe. Så finnes det faktisk en helt annen frihet, som likevel ikke sier at du kan gjøre hva du vil, fordi det er jo ofte det folk forbinder med frihet. Men det er ikke det det betyr, men at du har frihet til å velge, og det er utrolig deilig. Jeg føler meg, jeg føler meg veldig fri i dag. Det er godt..

3.2.1. Analyse

A) Margareth beskriver sin tid i menigheten som lite barn, som forholdsvis positivt, med venner og skolekamerater:

Margareth: Men jeg er født inn i menigheten og har vært der helt fram til da for seks år siden blir det. Så jeg hadde egentlig enda et sånt positivt bilde av menigheten, på mange områder. For meg så var det bra å være der, eeh, jeg hadde venner der, eeh jeg var på en måte litt annerledes. Men jeg var ikke så mye annerledes enn at jeg likevel ikke passet inn i de rammene. Eehm altså jeg tror vel at en må være relativt firkanta for å passe inn og en skal ikke stille for mange spørsmål. Sånn tror jeg det er, var for meg au. Men jeg var ikke, jeg hadde på en måte fått inn læren på en måte som gjorde at jeg forholdt meg til den uten å tenke for mye selv. Og da fungerer det greit.

Her beskriver Margareth de første årene i menigheten som positive, i likhet med andre av informantene, og fremhever et nært og tett fellesskap som i utgangspunktet kan være et godt grunnlag for en sunn og positiv personlighetsutvikling. Det er først når trangen til å stille

spørsmål begynner, at problemene kommer til overflaten og blir aktualisert. Når hun begynte å tenke selv, og å gi uttrykk for det, var ikke det nære og tette fellesskapet så positivt lenger.

Det kan se ut som en motsetning i sitatet fra Margareth at hun først beskriver fellesskapet som et godt sted å være, og rett etter sier at en må være rimelig firkanta for å passe inn. Jeg tolker det som en utvikling der hun i etterkant, når hun ser tilbake, tolker det som om en måtte være rimelig firkanta for å passe inn.

Hvilke gudsbilder som fantes i denne tidlige perioden av Margareths liv kommer ikke frem av teksten.

B) Relasjonelt beskriver Margareth lederne i menigheten og lærerne på skolen som viktige for utviklingen av hennes tidlige tro. Foreldrene beskriver hun som mer utydelige. Moren beskriver hun som at de snakket lite om Gud, og faren hadde hun et vanskelig forhold til pga. hans alkoholproblemer, samtidig som han var en av lederne i Samfundet. Hun beskriver likevel moren som trygg og at de hadde et godt forhold.

Det var også ei venninne av Margareth som etter hvert skulle få stor innflytelse på endringsprosessen av hennes gudsbilde. Denne relasjonen ser jeg som den mest betydningsfulle for Margareths utvikling mot et mer hensiktsmessig og godt fungerende gudsbilde.

C) Når Margareth beskriver gudsbilde under tiden i menighetsfellesskapet, sier hun at hun husker Gud som en autoritær og streng gud. Hun mener at det er ordet dømmende som best beskriver hvordan hun opplevde Ham forkynt. Det var slik hun subjektivt opplevde det:

Margareth: Jeg opplevde at det egentlig var det som blei forkynt, selv om eeh, egentlig så blei jo evangeliet også forkynt, men jeg følte at det var loven og den strenge guden, altså den som på en måte dømmes deg. Den dømmende guden. Det var den som ble forkynt mest.

Et negativt ladet gudsbilde som ikke hadde noen god funksjon i hennes liv. Samtidig fantes det også positive aspekt ved gudsbildet som at han var skapende og rettferdig. Det ble likevel ikke fokusert på i samme grad, slik at totalbildet ble skjevt.

Her beskriver Margareth sitt gudsbilde på linje med det Ola opplevde mens han var medlem i Smiths Venner. Et rigid, lite fleksibelt, fiksert gudsbilde, som ikke makter å ta inn over seg de mange forskjellige aspektene ved Guds egenskaper, overbetoner enkeltdeler og gjør dem til hovedsannheter. (Frielingdorf)

Parallelt med Margareths gudsbilde, er selvbildet hennes også vanskelig å håndtere. Nederlag på nederlag gjør at hun opplever at hun ikke makter alle kravene til å leve et rett liv etter Samfundets standard. Resultatet blir at hun lever et dobbeltliv. Det gjør at hennes selvbilde blir svakt og hun får et ambivalent forhold til det å kalle seg for en kristen.

D) Først etter at hun opplever, det hun betegner som å bli frelst, begynner hennes gudsbilde og selvbildet og endres. Gjennom ei venninne som har blitt frelst noen år tidligere, får Margareth presentert troen på en helt ny måte. Det fører til en prosess som leder til en omvendelse til en mer klassisk kristen tro. Denne venninnen tok Margareth med i menigheter som gav henne et annerledes bilde av Gud, enn den dømmende og krevende guden hun var blitt presentert for opp gjennom oppveksten.

Margareth presenterer denne hendelsen som en helt konkret erfaring som forandret henne og gav henne et klarere bilde av Jesus og hans helt spesielle betydning for kristen gudstro.

Margareth: *Når jeg forstod at en må tro på Jesus Kristus som døde på korset, som han har gjort for meg, da minimerte det seg til å bli noe som var håndfast,- ja.*

Dette tolker jeg som en omvendt omvendelsesprosess, hvor hun går ut fra en mindre gruppering og over til mere ”mainstream” kristendom. Dette er en kontrast til det Chana Ullmann skriver i sin bok *”The Transformed self.”* *”The typical convert was transformed not by a religion, but by a person. The discovery of a new truth was indistinguishable from a discovery of a new relationship”*. Det kan se ut som om mekanismene som gjør seg gjeldende ved konvertering inn i marginale religiøse grupperinger, er noe annerledes når situasjonen er motsatt.

E) Margareths gudsbilde og selvbilde gjennomgikk en betydelig forandring i tiden etter denne frelsesopplevelsen. Av betydelige hendelser som førte til bruddet, vil jeg spesielt påpeke at hun ikke på noen måte opplevde å bli forstått da hun fortalte om sin nye erfaring. Hun sier: *”Også følte jeg, når jeg ble frelst så fikk jeg engasjement for å vise de veien til Jesus. Og det syns jeg var veldig trist, at da ble du på en måte ekskludert. Når du først hadde funnet frem, så ble du ekskludert.”* Hun opplevde selv at hun hadde sett noe de andre også måtte få se, men virkeligheten var en helt annen, de ønsket ikke å dele hennes erfaringer.

Margareths endrede forhold til alkohol ble også møtt med svært liten forståelse. Her fikk hun klar beskjed om at et avholdsstandpunkt grenset mot fanatisme. Jeg ser dette som noe underlig,

sett i lys av at de i mange år krevde at jenter skulle gå i skjørt og ellers hadde mange lover og regler som gikk på tvers av det som ellers var vanlig i kristenheten forøvrig.

Informanten fortalte at det imidlertid er flere interessante endringer på gang, i grunnleggende forhold som om de fremdeles skal kalle seg en Evangelisk Luthersk menighet, eller om de må betegnes som en Lomelandsk Menighet. Dette går bla. ut på at de praktiserer gjendåp, som jo er i strid med Luthersk lære. Det er derfor flere innenfor Samfundet som mener de enten må godta barnedåpen i DNK eller slutte å kalle seg Evangelisk Luthersk. Disse forholdene ligger litt utenfor denne oppgavens tematikk, så jeg går ikke nærmere inn på det her. Jeg vil likevel nevne det for å peke på noen paradokser som jeg mener er viktige for informantens opplevelse og avgjørelse om å forlate menighetsfellesskapet.

Det var en dobbeltmoral som informanten selv levde i, under den første tiden i Samfundet, at hun opplevde at det var det mange andre der som også gjorde det samme. Det ble tolket som at det var alt for mange bud og regler å forholde seg til, derfor ble det nødvendig å lette byrden. Faren, som leder i menighetsfellesskapet og hans skjulte alkoholisme, ser jeg også som en betydelig årsaksforklaring for hennes fokus på dobbeltmoral.

Margareths gudsbilde endrer seg vesentlig i tiden etter frelsesopplevelsen og exit prosessen er overstått. Jeg registrerer at hun har moderert sitt gudsbilde, men ikke gått helt i den andre grøften og overbetont andre sider ved guds egenskaper. Hun har mere et endret syn på grunnlaget for noen av de egenskapene hun tidligere hadde fått en overfokuset forkynnelse på.

Mari: Har det skjedd noen endring i måten du ser på Gud i dag i forhold til tidligere?

Margareth: Ja,- jeg ser fortsatt på ham som en, som en, eeh, hva skal jeg si,- en stor person. Jeg ser at Han er hellig, atte, hva skal jeg si for noe, - at han er på en måte en autoritet. Men men han gir meg likevel en, en trygghet. Altså,- han er allikevel snill,- og god,- og han vil det beste. Det er ikke lenger det at han på en måte er ute etter å ta meg. Han vil det beste for meg. Også kan Han godt korrigere og sånn. men allikevel er det for å gi meg det beste, så det har endret seg ja”

Til tross for et korrigert gudsbilde beskriver Margareth likevel at et mer negativt og gudsbilde tidvis fremdeles gjør seg gjeldende, seks år etter at hun forlot menighetsfellesskapet. Trusselen om helvete for å forlate den eneste sanne menigheten, som ledelsen i Samfundet forkynte at de var, kan fremdeles skape angst. Det er likevel ikke så ofte det skjer.

Dette er helt i tråd med undersøkelsen til NKVTS 2008, s. 128 hvor personer fra fokusgruppene i undersøkelsen beskriver noen av de samme mekanismene. Frykten for å komme ut av beskyttelsen ved å forlate menighetsfelleskapet, og dermed åpne opp for at katastrofale hendelser kan skje. Margaret forteller en liknende historie i sin livsfortelling da hennes første barn ble født med en alvorlig sykdom. Dette førte til angstfylte avveininger om hvorvidt dette var en straff fra Gud. Margareth valgte å tro på at det nye gudsbildet hun hadde tilegnet seg var gyldig, og fokuserte heller på at barnet faktisk ble friskt til tross for de dårlige prognosene de fikk av legene i starten. Hun betegner dette som et mirakel.

3.3. Signe erfarte en streng Gud

Signe er vokst opp (.....) og hadde en god barndom og oppvekst i menighetsfelleskapet. Hun vokste opp i en liten familie, med en enslig mor og en noe eldre bror. Signe hadde en far som døde tre mnd. før hun ble født. Da hadde moren tidligere forlatt menigheten på (.....) og flyttet til Australia, giftet seg og fått en sønn. Nå var hun helt alene med to små barn og flyttet derfor tilbake til hjembygda. Hun ble tatt imot av familien med åpne armer og meldte seg inn i menigheten igjen. Signe ble døpt i (.....), og broren ble gjendøpt, fordi han tidligere var døpt med en dåp som foregikk utenfor menighets- felleskapet, og dermed ikke var gyldig.

På spørsmål om hvordan fellesskapet fungerte forteller Signe fra den første tiden hun kan huske:

Signe: Jo, ja – som liten, sånn når jeg var barn, så var det jo veldig greit. Alle mine venner og alle mine skolekamerater og familie var jo der. Ikke sant, når du er liten så har du jo ikke de dypeste tankene om livet, så da var det veldig greit. Og på skolen de første årene, det var også veldig, veldig, helt normalt tror jeg. Men etter hvert når jeg begynte liksom å bli litt eldre, og kom i tenårene og begynte å bli litt mere i opposisjon og...

Da Signe ble litt eldre, og alle spørsmålene om liv og lære begynte å ta form, opplevde hun at det var vanskelig å få meningsfulle svar på det hun spurte om.

Signe: Jeg var nysgjerrig på ting på skolen og ”hvorfors lever vi sånn, og sånn og hva er det med vår dåp?” Så fikk jeg aldri liksom noe svar. Jeg fikk bare til svar atte ”sånn er det bare.”

Og da begynte jeg jo å lure litt. Hva er dette for noe egentlig?

Så traff jeg jo andre folk på min alder, som, som ikke var i menigheten som var kristne, og noen som ikke var kristne. Så husker jeg at jeg merka at de som var kristne, de snakka så mye om det. Åh, det var liksom så godt å være kristen.

Og så tenkte jeg, - ja vi er jo, vi er jo det vi også, men hvorfor snakker ikke vi om det? Hvorfor er det ikke godt? Så det var liksom sånn det begynte en sånn liten spire inni meg om at det var noe annet. Jeg måtte prøve å finne ut av om jeg var kristen eller ikke. Det var liksom helt sånn på det basale nivået. Er jeg kristen eller er jeg ikke kristen?

Signe klarte ikke helt å finne seg til rette i menighetsfellesskapet. Det var liksom noe som ikke stemte helt. Hun opplevde at andre, som også kalte seg kristne, hadde en helt annen trygghet i livene sine. Hun klarte ikke å tro at hun var frelst, og måtte bare finne ut av hvordan det hele hang sammen. Likevel skulle det gå flere år før hun opplevde det hun selv betegner som å bli kristen.

Signe: Men jeg var jo i menigheten i mange år, men det var litt sånn, at hvis ikke du går i det samme sporet, så er du litt annerledes, og når du er litt annerledes så er du litt rar. Alle skal helst inn på den samme måten og tenke på, og den samme måten å gjøre ting på.

Det første Signe kan huske av forkynnelsen i menigheten var at hun synes den var litt kjedelig, og hun forteller det slik:

Signe: Forkynnelsen ja, - det var jo altså, - det gav meg aldri noen ting. For det var veldig sånn alvorlig, og veldig teologisk. Det husker jeg allerede fra barnsben av. Vi måtte alltid gå i kirken hver eneste søndag. Det var ingen, - for oss så var det sånn, ååhh, vi måtte gå i kirken. Det var aldri noe glede. Og det var aldri noe håp, det var liksom bare sånn, mye fokus på det at vi har synda, vi har synda, vi må be om syndenes forlatelse.

Og dette her med å kalle seg kristen, det gjorde jo aldri vi. Det var liksom litt sånn, for da var vi, da skulle vi opphøye oss sjøl, og det skulle vi jo ikke gjøre. Vi skulle liksom være....

Og jeg husker forstanderen og de som talte, som de kaller det på søndagene. Alle stod liksom med en sånn bekymret, sånn bekymringsrynker i panna, sånn. Det var veldig dystert. Så jeg hadde aldri, jeg kan aldri huske at jeg har hatt noen glede i, - når jeg har gått i den kirken. Når jeg var liten i alle fall.

Det første Signe kan huske av hvordan hun så på Gud var at han var en streng Gud. Det var slik hun opplevde at de ble formidlet det. På spørsmålet om hun kan huske hva hun lærte om Gud svarer hun umiddelbart:

Signe: Det kan jeg,- jeg lærte og hørte jo hver søndag at Gud var en streng Gud. Men jeg hadde jo aldri noen følelse av Gud. Så jeg kan, jeg kan egentlig ikke huske at jeg hadde noen sånn veldig tanker om hvem han var. Høres det rart ut kanskje?

Mari: Nei, det høres ikke rart ut.

Signe: Nei jeg kan egentlig ikke huske. Men vi lærte jo at han var en streng Gud, det var det vi hørte i kjerka hver søndag.

Signe forteller at hun alltid hadde hatt et spesielt godt forhold til moren sin mens hun levde. Moren betydde mye for henne, og hun ser det som naturlig at de fikk en helt spesiell nær kontakt. Hun beskriver en kontakt som hun nærmest opplevde som overnaturlig, hvor den ene alltid hadde på følelsen dersom noe ekstra kom på, og tok kontakt for å spørre hva som forgikk.

Signe: Altså, moren min og jeg hadde nok et veldig spesielt forhold, i og med atte, jeg husker det var ei som sa det en gang. Hun fikk jo det sjokket i og med at faren min døde omtrent rett før hun fødte meg, for det har vært litt sånn mellom oss, og det kan godt være at det er sånn mellom alle mødre og døtre, men jeg bare visste at når jeg måtte ringe mamma hvis det var noe, og hun med meg også. Plutselig så ringte hun til meg og sa: "Hva er det for noe?" Jo det er, nå skal du høre,- ja, ja.

Men det var akkurat den tingen som var litt vanskelig. For hun skjønnte jo tidlig at jeg begynte å spørre en del spørsmål. Og så tror jeg nok også at hun hadde litt vanskelig for å svare, å gi et svar på alt det jeg spurte om. Så jeg var i angrep, og hun i forsvar, ikke sant. Så vi gikk litt i den fella. Så akkurat det var litt vondt å prate om. Men eeh, utover det så hadde vi et greit forhold og sånn og ja.

Hvem som betydde mest for Signe når det gjaldt å formidle troen til henne er hun mindre sikker på, men tror det må ha vært lærerne på skolen. Forstanderen i menigheten og møtene på søndag med søndagsskolen hadde nok også innflytelse på henne.

Signe: Så husker jeg vi hadde en lærer som,- vi fikk jo alltid lekser og lese igjennom, så og så mye. Og så var det, han gav oss lekser, som vi fikk lov til å lese kortere historier, men så skulle

vi tegne, altså vi skulle tegne historiene og hvordan vi opplevde de. Og det husker jeg, det synes jeg var litt gøy. Men ellers så var det læreren, og det var forstanderen, og det var veldig lite vi snakket om Gud og kristendom sånn hjemme, egentlig.

Signes gudsbilde under oppveksten endret seg ikke mye, men nysgjerrigheten på hvordan andre opplevde det å være kristen var stor. På spørsmålet om hun kan huske andre måter Gud ble formidlet på mens hun var barn/ungdom, svarer hun bestemt:

Nei, faktisk ikke. Det jeg opplevde det var at de fokuserte veldig mye på hva vi skulle gjøre, hva vi måtte gjøre. Altså, vi måtte, altså, det var det jeg opplevde at de fokuserte veldig mye på. Alt vi må gjøre sjøl, og alt vi har gjort galt, og sånn. Eeéh, egentlig lite på, lite fokus på Gud og Hans egenskaper.

Gud var en streng Gud, men det ble for all del også sagt at Han var en rettferdig gud, og at han var en god Gud. Så det er ikke det altså, det var ikke helsvart, men det var ikke noe fokus på det. Det var fokus på at Gud var en streng gud og at du må leve sånn og sånn og sånn for å komme til Guds nåde.

Så jeg opplever, når jeg tenker tilbake, at det var mye mer sånn fokus på alt vi måtte gjøre, og alt vi ikke måtte gjøre, og alt vi har gjort. Altså det var veldig fokus på OSS liksom sånn. Og det fikk meg til å føle at jeg kom jo aldri dit jeg. Det er jo ikke tjangs,- det er ikke mulig.

Til tross for følelsen av ikke å strekke til i forhold til kristenlivet, beskriver hun sitt selvilde som godt, mye på grunn av moren som alltid syntes hun var flott. Signe beskriver seg selv som litt stor og lubben, men at det aldri var noe problem under oppveksten. Hun beskriver det slik:

Jo, jeg,- igjen tilbake til min mor. Hun var veldig,- jeg har alltid vært stor og litt lubben og sånn. Mamma var, hun har gjort en veldig god jobb, du vet som jente kan du ganske fort bli litt sånn derre, føler deg litt sånn at alle de andre er så fine og sånn. Men hun, hun har faktisk gjort en veldig god jobb der og. Jeg har aldri, jeg har vokst opp og har vært meg selv og egentlig vært stolt av meg selv.

Det var når Signe begynte å jobbe i Samfundets skole at tankene på å melde seg ut begynte å bli mer påtrengende. Hun forteller:

Og når jeg begynte å jobbe på skolen, og traff disse herre lærerne, som er de som står og forkynner i kirken, så opplevde jeg jo enda at bare alvoret, det er bare dystert, det er bare dype

teologiske utlegninger som ikke det er mulig å forstå. Og jeg følte meg så dum på en måte, i forhold til mange andre. Altså, er jeg dum fordi jeg forstår det ikke. Hadde ikke den der følelsen at her er det godt å være og her er det kjærlighet.

Så det var vel det som jeg savnet alltid. Også, for jeg er litt sånn derre intuitiv. Altså, jeg må føle ting. Jeg kan ikke bare ta ting sånn teoretisk og ja, - det må føles liksom riktig. Og det er liksom litt sånn, når jeg skulle diskutere med disse lærerne, eller andre i Samfundet, og jeg kommer med følelser, så ble jo det liksom, nei, det går ikke, så ble det en sånn mismatch da.

Eeehh, men som sagt det var den der følelsen av at det måtte være noe mer enn dette. Jeg kan ikke være kristen å gå rundt og føle meg som at jeg er feil liksom. Det går jo ikke. Så det er jo, ja det var vel det som jeg savna mest egentlig.

Hun likte ikke det hun så og opplevde sammen med kolleger. Spørsmålene hun stilte syntes hun ikke hun fikk tilstrekkelig svar på, men av hensyn til prosjektet med to elever som hun var satt til å følge opp, ble hun værende til jobben var utført.

Signe opplevde ikke helt at hun fikk den anerkjennelsen hun burde for jobben med de to guttene. Hun husker en hendelse som hun reagerte på med undring:

Signe: Jeg husker jo forresten, når jeg jobba på skolen, eeeh, da opplevde jeg, - jeg hadde jo som sagt to gutter som jeg hadde et annerledes opplegg med, de var en del ute av klassen, og vi gjorde andre ting. Eeeh, og så kom det noen utenfra, som skulle følge med på opplegget og veilede og sånn. Eeeh, og da fikk vi veldig mye skryt for at de hadde fått så gode resultater disse guttene på det som var, i forhold til deres diagnose og sånn. Og da husker jeg, hver gang noen skulle roses, så var det aldri meg, det var jo meg som jobbet med de, og meg som gjorde alt, men det var en av disse herre autoritære, en av disse som liksom hadde veiledet meg til å gjøre sånn, Så der er det, det kan godt hende at det er litt sånn enda,- men det husker jeg.

Signe forteller at hun hadde en opplevelse av å bli frelst, etter å ha vært med i et bedehusmiljø og i Den Norske Kirke generelt. Det forandret både hvordan hun så opplevde sitt forhold til Gud og dermed også selvbildet. Hun ble tryggere, gladere og ikke minst visste hun at nå kunne hun kalle seg en kristen. Da kjente hun endelig at hun hadde fått fred. Hun forteller:

Men selvbildet forandret seg ikke da jeg meldte meg ut, for da hadde jeg vært i den prosessen så lenge, men når jeg ble kristen, når jeg endelig fikk den der følelsen selv, den gode følelsen. Da forandret veldig mye seg.

Mari: *Kan du fortelle mer om det?*

Signe: *Ja for da, ikke sant, det var den følelsen av at, for alle er jo så glade, trygge og gode, hvorfor er ikke jeg det? Så når jeg fant den, når jeg kjente at, ja, se her, det er sånn det er, da forandret mye seg.*

Eeehh, men det er veldig, jeg husker jeg kjente en utrolig sånn derre trygghet, og ellers så var det jo å gå rundt og bekymre seg for alt i livet. Men uansett, det derre å finne fred, og bønner, hvor mye den betydde for meg plutselig. Atte, det er jo ikke bare, for vi var litt sånn vi skulle gjøre sånn og så skulle vi be Fadervår, og så var det bordbønn, og det er ei regle, men det å be liksom av hjertet og kjenne atte dette er godt. Å få styrke og svar på en måte. Det gjorde utrolig mye med meg, sånn ja, det husker jeg. Det var utrolig.

Mari: *Fant du det mens du var i (.....)?*

Signe: *Ja, jeg var i(.....), men jeg var jo ikke aktiv. Jeg tror ikke det var ved å gå i den kirken og i det miljøet. Jeg gikk jo andre steder, og, jeg gikk, en stund var jeg veldig sånn, hvor skal jeg gå? Hvor er det mulig å gå? Så jeg var med noen kollegaer, noen var med på, vi var på bedehuset og andre kirker og sånn på en måte.”*

Det var noe konkret og påtagelig som hadde skjedd med den unge jenta. Hun tar til sist beslutningen om å forlate menighetsfellesskapet helt. Det hadde vært en lang prosess mot en stadig klarere erkjennelse av at hun ikke lenger hørte hjemme i den menigheten hun hadde vært en del av siden hun ble født.

Signes gudsbilde forandrer seg ikke vesentlig etter exitprosessen fra(.....). Det hadde blitt forandret. Margareth er klar på at det er en før og etter opplevelse. Hun forteller selv hvordan det forholdt seg:

Mari: *Har jeg forstått deg rett at du mener at gudsbildet ditt ikke har forandret seg noe særlig etter at du gikk ut fra menighetsfellesskapet?*

Signe: *Ikke siden den tida. Gudsbildet mitt forandret seg egentlig når jeg opplevde det å bli kristen. Og det var jo, jeg gikk jo i menigheten i flere år som kristen. Så på sett og vis så var jeg nok mentalt meldt ut den gang, men for når jeg meldte meg ut så var det egentlig bare en praktisk greie, og det med mamma liksom, å få det overstått.*

Så det var når jeg ble kristen, og det var når jeg skjønnte det at det bildet forandret seg for meg.

I denne exit prosessen, var det forholdet til moren som var det som var det vanskeligste for Signe. De nære båndene som var dem i mellom, gjorde det vanskelig for henne, fordi hun forstod at hun kom til å skuffe moren. I tillegg fikk moren en alvorlig kreftdiagnose og døde av det litt senere. Det førte imidlertid til at hun åpnet seg litt mer for datterens erfaringer. Moren hadde formidlet på forhånd at Signe ville havne i helvete dersom hun gikk ut av menigheten, noe som Signe ikke klarte å ta særlig nær av. Hun forteller:

Mari: Du snakket om at moren din formidlet at du kom til helvete dersom du gikk ut. Var det noe du tok til deg eller fryktet?

Signe: Nei det har jeg aldri gjort, aldri. Det har jeg aldri kunnet ha fått til å stemme. For for meg så har det kun vært redselen for å skuffe henne, altså mamma, som har vært problemet.

Mari: Hvordan har livet vært for deg i etterkant av utmeldelsen?

Signe: Eeh, det har vært veldig bra. Jeg får nesten litt lyst til å si at jeg har følt meg fri. Selv om jeg som sagt egentlig ikke var så aktiv i menigheten i det hele tatt, så var det utrolig deilig, bare det og gå igjennom byen og få sånn magefølelse av nå er det ingen som eier meg liksom. Selv om jeg hadde ikke noe skyldfølelse når jeg gikk andre steder heller, men vissheten om at dette er lov, og nå gjør jeg som jeg vil, den var litt god. Men jeg tror nok, - jeg har ei venninne som har meldt seg ut, for ikke så lenge siden, som nok opplever det veldig mye sterkere enn meg. Hun har liksom levd litt, og hatt det veldig mye vondt og vanskeligere.

Så hun er jo sånn, jeg husker jeg fikk en melding av henne, og det var liksom bare "Halleluja," Så hun har jo sikkert en veldig mye større og sterkere følelser av den derre friheten enn det jeg hadde. Eeh, men det var godt ja, befriende egentlig.

I dag er Signe gift og bor sammen med sin mann i ikke langt i fra der hun vokste opp som barn. Hun har ikke barn selv, foreløpig, men er mye sammen med sine niese/nevøer, som fremdeles tilhører menigheten hun selv vokste opp i. Det hender hun drar på møter dit av og til, for å se på dersom noen av niesene skal synge eller delta på andre måter. Det syntes hun er greit men vurderer talene og det som foregår på en annen måte en tidligere.

Signe fant til slutt freden og gleden hun ikke selv hadde hatt tidligere, men som hun fikk da hun, som hun betegner det, ble frelst. En erfaring som forandret hennes gudsbilde, hennes tilværelse, og gav henne et nytt trygt grunnlag og stå på for fremtiden.

3.3.1. Analyse

A) Signe opplevde som barn at Gud ble fremstilt som en streng gud, og at fokuset lå mye på dem selv og forholdet til synd. Det dreide seg om å følge ytre lover og regler. Etter de første barneårene, opplevde hun ingen glede ved deltagelse i gudstjenestene, og hun kalte seg heller ikke for kristen. Dette stemmer godt overens med det gudsbilde som Frielingsdorf kaller for det demoniske gudsbilde og det John J. Shea kaller for The Superego God.

B) Forholdet mellom moren og Signe beskrives som nært og spesielt. Spesielt i den forstand at siden moren var alene med henne, så utviklet det seg særlige sterke bånd dem imellom. Hun har også et godt forhold til sin bror.

Jeg tolker av Signes livsfortelling, særlig fra senere barneår som, som om Gud virket utydelig for henne. En faktor av betydning til at hun opplevde Gud som fjern, kan være farens død før hun ble født, Signe hadde aldri hatt noe forhold til sin far. Det var heller ingen andre helt nære voksne menn, som hadde den samme funksjonen for henne, selv om det var menn i hennes familie og menighetsfelleskap forøvrig. Det kommer i alle fall ikke frem av materialet.

Sigmund Freud har beskrevet betydningen av en far for utviklingen av gudsbilde, og jeg ser det som sannsynlig at når far er fraværende, vil det også kunne ha innvirkning på at gudsbildet kan bli utydelig.

Av andre relasjoner av betydning, var lærerne på skolen, og i de første årene der kunne hun oppleve det positivt. Dette endret seg noe etter hvert som hun ble eldre og begynte å stille spørsmål. Ellers hadde Signes familie, med besteforeldre, tanter og onkler, betydning for hennes følelse av tilhørighet og omsorg.

C) Signes gudsbilde under deltagelsen i menighetsfelleskapet var i hovedsak lik det tidlige gudsbildet, - Gud var en streng gud. Bildet var likevel noe mer nyansert, men de gode egenskapene som at han var rettferdig og god ble det ikke fokusert på i samme grad. Fremdeles ble det fokusert på prestasjoner og egne anstrengelser for hele tiden å skulle bli ferdig med synden. Det førte til en perfeksjonisme som Signe selv opplever som umulig å kunne

tilfredsstillt. Det førte til et dårlig selvbilde på det åndelige området, selv om hun i utgangspunktet hadde et godt selvbilde på andre områder.

D) Det var under tiden i menighetsfellesskapet at Signe fant den freden hun så at andre kristne hadde. Hun hadde, til tross for at det ikke var legitimt ifølge ledelsen, gått i andre kirker og på bedehuset i DNK. Der opplevde hun at hun fant det hun søkte. Hun beskriver selv at hun ble tryggere og gladere. Dette var en konkret opplevelse hvor hun etterpå begynte å kalle seg for kristen. Dette kan se ut som en variant i tråd med utredningen fra Chana Ullman og med omvendelsesteoretisk materiale beskrevet hos Raymond F. Paloutzian (1996)

E) Selvbildet generelt beskriver Signe som godt, og morens bekreftelser på at hun er flott, er nok en betydelig årsaksforklaring til det. Hun har alltid hatt det godt med seg selv, selv om hun kunne føle at hun kom til kort overfor de ytre rammene og de åndelige kravene fra menighetens ledelse. Her kan anvendelsen av Attachment Theory være relevant, for å se på betydningen av tidlig positiv tilknytning til, i dette tilfellet, moren, i oppveksten.

Signe ble truet av moren med at hun kom til helvete dersom hun forlot menigheten, men det tok hun ikke til seg i noen vesentlig grad. Hun kunne nok av og til føle på at hun var feil, spesielt i møte med lærerne på skolen, når hun opplevde at troen ble redusert til teologi uten relevans for den situasjonen hun befant seg i. Det førte til en midlertidig degradering av hennes selvbilde, men hun lot det likevel ikke få feste seg.

3.4. Sarah: På leit etter fred

Sarah vokste opp i en familie som tilhørte menighetsfellesskapet (.....). Hun hadde en god og trygg barndom der, med mange søsken og gode venner. Hun opplevde ikke barndommen som særlig isolert og hadde venner både i gata der hun bodde, og på menighetens skole, hvor hun gikk fra hun begynte i første klasse.

Sarah trivdes godt som barn, det var masse aktiviteter og godt fellesskap. Hun beskriver det sosiale livet i menigheten på denne måten:

Sarah: Sånn som jeg har opplevd det er det liksom en veldig, - jeg pleier å si at det er liksom en skikkelig sånn fin klubb. Eehm,- alt utenom det åndelige fellesskapet er liksom helt fantastisk, synes jeg. Det er kjempegod dugnadsånd, alle stiller opp for hverandre, det er veldig sånn derre, mange store hjerter...

ehm, men hver gang en kommer inn på noe som har med Gud og det åndelige å gjøre, så skifter stemningen liksom.

Men når det gjelder vennskap og sånn, så har jeg innad i menigheten opplevd det veldig godt og trygt egentlig.

Til tross for et trygt fellesskap og gode venner så var det en lengsel etter noe mer som etter hvert begynte å ta form i Sarah.

Det var en familie som bodde i samme gata der Sarah vokste opp, og som hadde ei datter på hennes alder. De ble gode venner, og Sarah skjønte at de også trodde på Gud. De gikk i den vanlige kirken i bygda, og var aktive bevisste kristne, deltok i (.....) sammenheng, og formidlet en fred og en glede som Sarah ikke helt opplevde at hun selv hadde. Utfordringen for Sarah var at hun lærte i menigheten, at andre utenfor menighetsfellesskapet, ikke var rette kristne.

Sarah: Og jeg husker jeg stilte mye spørsmålstegn ved det, for jeg har ei veldig nær venninne, som bodde i gata, som jeg nå har som jeg fortalte om, hun har jo vært ei fantastisk venninne gjennom hele livet og bare mer og mer, på samme måte som de andre har blitt mer og mer forskjellig fra meg, har hun og jeg bare blitt mer og mer like. Og blitt skikkelig sånn søstre i troen , et fantastisk vennskap som har utviklet seg etter hvert.

Hun hadde foreldre som alltid tok med meg med, men veldig sjeldent på møter og sånn, for det fikk de jo ikke lov til, eller det visste de ville bli vanskelig for mamma og de, men de tok meg med i eeh.....

jeg er helt sikker på at de har bedt masse for meg når jeg var liten og sånn, jeg vet jo ikke men, eeh, jeg strevde alltid med at de ikke skulle være orntli`kristne,- for de var kristne.

Dette var noe av det første som fikk Sarah til å undres over om det hun hadde lært nødvendigvis måtte være det rette. Dette førte etter hvert til at mange spørsmål dukket opp, og som hun opplevde hun ikke kunne finne tilfredsstillende svar på.

Sarah: Så vi går ikke i bryllup, vi går ikke i begravelse vi går ikke i , ja vi går ikke på kristelige eller kirkelige handlinger utenfor menigheten (.....), fordi det er falsk gudsdyrkelse og det er Bibelen ganske klar på at man ikke skal drive med falsk gudsdyrkelse.

eeh, så det hadde vært det samme om jeg hadde gått i frikirken eller om jeg hadde gått i en moskè. Men det er jo også en sånn, jeg har jo alltid trodd at det har vært synd så jeg har alltid

tenkt hvis jeg har hatt et muslimsk vennepar for eksempel som skulle gifte seg så er jeg lært opp til at det er synd å gå i det bryllupet. Og sånn har det også vært med andre kristne.

Det var til tross for mange forskjellige bud og regler, ikke det som var det mest problematiske for Sarah. Hun var ei jente som på mange måter skled godt inn i miljøet, var pliktoppfyllende, og flink til det meste. Det var mangelen på indre fred som gjorde at hun etter hvert begynte å søke den andre steder, enn i det menighetsfellesskapet hun var født inn i.

Relasjoner og utvikling av gudsbilde

Det var flere som hadde stor innflytelse på hva Sarah lærte om Gud i barndommen. Hun forteller om viktige relasjoner som var med og forme henne. Menighetens ledere, og spesielt en som også var lærer i skolen, skulle komme til å få en betydelig innflytelse på hva hun lærte om Gud.

Sarah: Ja,- jeg hadde, vi hadde jo en times religionsundervisning på skolen i ti år, så de lærerere jeg hadde på skolen i religion betydde mye, Og selyfølgelig presten og de som liksom forkynte fra talerstolen. Det er egentlig de..

Husker jeg hadde ei tante som leste i bibelhistorier for meg, og mamma som liksom litt, men det er på en måte autoritetene, som de lærerene og forstanderene som har vært de som liksom har fått fortelle hvem Gud er.

Mari: Kan du huske hva du tenkte om Gud da du vokste opp, og hvilke egenskaper Han hadde? Hvordan så han på deg?

Sarah: God, barmhjertig hellig sanntru og rettferdig (ordene kommer som en innlært regle, og vi ler litt begge to) Eh og alle steds nærværende, allmektig og allvitende, det er liksom (lattermild) jammen det det er faktisk litt morsomt at jeg sier det, for det sier veldig mye om hvordan jeg så på Gud som en fjern Gud som var allmektig og allvitende og så var han god og barmhjertig, hellig sanntru og rettferdig , det, det er Gud. Han er der, ja” (peker opp og bort fra seg)

På spørsmålet om hvordan hun oppfattet forkynnelsen i menigheten ler hun litt og forklarer det på denne måten:

Sarah: (ler) Ehh, jeg ler litt og sier læren, for jeg syns ikke det har vært noe forkynnelse der. Jeg synes det har vært lovlære, heller fortelling om evangeliet men ikke evangelieforkynnelse hvis du skjønner hva jeg mener.

Det har litt med at de prater om det, men ikke delt det ut, og liksom det har liksom alltid vært i en sånn bisetning, på slutten eller begynnelsen av en tale,- at nå må vi jo huske at det er Gud som hjelper oss med dette liksom. Og så har fokuset vært på oss, veldig i forhold til hva vi skal gjøre for å være på vakt for at vi skal ta imot evangeliet på en rett måte, hva vi må gjøre for at vi skal be om at Gud skal gi oss evne til å lytte å se hva som er rett. Det er veldig fokus på oss, hele tida, derfor tenker jeg at det er veldig mye lov.

Sarah forteller videre:

... eeh forkynnelsen er (pause) ja hva skal jeg si,- han er lang, det var alltid kjempelange taler, veldig mange ord, men ikke så mange gode poenger egentlig. Dette sier jo jeg fordi jeg har vært andre steder, og jeg hører folk fortelle lignelser som jeg har hørt hundre ganger, og så plutselig skjønner jeg hva det betyr. Fordi de blir snakket om på en annen måte.

Eeh, et sånt godt eksempel er, og nå vet ikke jeg om det er riktig eller ikke men et godt eksempel er eeh, det er greit å ta med liksom?

Mari: Ja, ja!

Sarah: At Peter eeh, når Jesus sendte tilbake damene, når de har vært ved grava, og så sier han gå og si til disiplene og til Peter at jeg har stått opp liksom og jeg møter de i Galilea. eeh,- og jeg har alltid lært at det er fordi at Peter ikke var en av disiplene da lenger, fordi at da hadde han synda, så da hadde han liksom falt ut av nåden liksom, fordi han hadde jo på en måte sagt nei til Gud eller til Jesus også så dermed så sa Jesus, hils disiplene, de elleve som er igjen og til Peter, han som er utenfor. Og sier liksom,- det er det, og det er det som sitter i hjertet mitt at sånn, sånn er Jesus liksom.

Og så kommer jeg og hører en gammel svensk sang,- eeh den er jo så nydelig, eeh eehm at det skjedde et under og blablabla, bare på noen sekunder Jesu sa "hils spesielt til Peter" og jeg bare, ååå er det det betyr? Og da blir jeg veldig sånn derre, da skjønner jeg liksom at jeg har fått mye feil informasjon.

Og det er liksom bare et eksempel av hundre eksempler. For det er veldig sann der at det for eksempel er synd å bruke prevensjon, og det er jo selvfølgelig fordi Onan lot sin sæd gå til spille på jorden liksom eehh og det har jeg alltid trodd og har alltid tenkt liksom, at enten så må jeg ha ti barn, eller hvordan henger det sammen,- har stillt spørsmålstegn ved mange sånne ting liksom, så når jeg møter andre kristne som tenker om det på andre måter så blir jeg liksom overraska over hvem Gud er, eller liksom hææ, kan han være sann liksom? Og der er det eksempelet med Peter på en måte det beste fordi atte det viser noe om Guds hjerte eller ja,

Sarah forteller at det finnes mange slike episoder, som på mange måter har påvirket hennes gudsbilde under tidlig barndom og oppvekst i menighetsfellesskapet. Hun forteller om et system hvor fokuset på egne prestasjoner og gjerninger, førte til rigide tanker og handlinger, som igjen førte til frykt for å ta avgjørelser. Hun måtte være 100 prosent sikker på hva hun gjorde, hvis ikke var det synd. Det var nesten bedre å ta feil avgjørelse, for så å be om tilgivelse, enn å være usikker.

Sarahs mangel på en indre fred fører til at hun begynte å søke andre steder etter svar. Hun forteller hvordan denne prosessen begynte hos henne:

Sarah: Hmmm ja,- jeg tror den egentlig begynte veldig tidlig, jeg har alltid vært en veldig søkende jente, har alltid søkt og kjempet med kall, eller ikke kall, kall er liksom et sterkt ord men eeh, leita veldig etter fred tror jeg jeg vil kalle det.

Og jeg husker når jeg ble konfirmert for eksempel så husker jeg at jeg drømte at Jesus gikk forbi og så stod jeg oppe i vinduet i gangen og så på at han gikk forbi og så sa mamma, du må gå ned og åpne døra liksom, så klarte jeg ikke å gå ned å åpne døra, han bare gikk, og så forsvant han liksom rundt hjørnet, sånne ting – da var jo jeg 16 år og sann dreiv jeg og drømte, og var liksom sann hadde liksom, hadde ikke fred.

Eeh også kan vi snakke om hva er åndelig og hva er psykisk og hva henger sammen med hva og sann. Men jeg hadde ikke, jeg hadde det ikke no sann kjempegodt med mitt åndelige liv liksom, fra jeg var liten. Også tror jeg jeg så veldig, sann som min venninne for eksempel, jeg så veldig at folk hadde fred, andre kristne hadde fred, og da ble jeg veldig sann, hadde jeg lyst til å ha del i det liksom.

Sarahs søken etter en indre fred fører henne til slutt ut av Samfundet. På spørsmål om hvordan hun så på Gud når hun var yngre, svarer hun umiddelbart:

Jo, hvem Han var? Han var veldig, veldig streng. Husker en av de sjelesørgerene jeg har vært hos, på (.....) der pratet jeg med (.....) ei fantastisk dame. Og hun spurte meg om hvis jeg skulle tegne Gud, liksom, hva ville du tegnet da? Da var jeg sånn med en gang og sa jeg ville tegnet et kryss, X (Lager et stort kryss i luften) – alt er forbudt, ingenting er lov, alt er l det er liksom (tegner et kryss igjen)det viser hva jeg har tenkt om Gud, som liten, eeh eller hva jeg i ganske stor grad også føler nå, selv om jeg ikke egentlig tenker det.

Eeh så det var, jeg hørte om noen som prata om Gud, som pappa, men det var liksom mere som dommer og mere sånne ord som satte seg hos meg da. Men han var jo en kjærlig far, men jeg vet ikke helt hvordan det hang sammen, at han var en kjærlig far, fordi det var ikke sånn det hørtes ut, det var liksom selvmotsigende da.

Guds egenskaper ja, (tenkepause) eeh, Han kan være alle steder på en gang, og det er veldig skummelt. Nå sier jeg de tingene jeg kan huske fra jeg var liten liksom. Eeh og han ser alt og får med seg alt. Og er veldig streng, det er liksom de tingene som henger igjen fra jeg var. Det er liksom sånn at Han er streng og får med seg alt og litt sånn nazi leder som (lager en kommando lyd) eeh, ja det er det som henger igjen. Det er veldig rart.

Mari: Når jeg hører deg opplever jeg det som det var et ganske markert skisma mellom teori og praksis. Stemmer det?

Sarah: Jaa, haha (ler) og jeg var nok litt sånn redd for Han tenker jeg. I forhold til liksom redd for, eeh følte jeg at Gud var mere vaktmann, enn, enn (drar på det) kjærlighet liksom.

Sarah opplever tiden i menighetsfellesskapet som en stadig tvangsmessig kamp for at alt skal være riktig. Det må det være for som hun sier det, - for å få del i Guds nåde. Hennes tidlige gudsbilde preges av denne problemstillingen, og krever både mye energi og kognitiv refleksjon for å få ting til å henge sammen. Hun strever med tvangstanker, og vet ikke riktig hvordan hun skal få tilværelsen til å fungere uten helt klare systemer og tankerekker og forholde seg til.

Sarah fortsetter:

men det jeg tror jeg opplevde var atte jeg trodde Han brydde seg mye om hva jeg gjorde og ikke gjorde, hvem jeg var og ikke var, hva jeg bekjente og hva jeg ikke bekjente, og hva jeg tenkte og ikke tenkte., at alt skulle være liksom, reint og klart og tydelig og oppgjort og gjennomtenkt og eeh ja, ikke sånn derre, ikke som en far som er, - hva er det som har skjedd? liksom, ikke den, men han måtte liksom, og det tenker jeg har hengt sammen med mine

tvangstanker og behov for å ha veldig sånne klare, sånn skal jeg tenke om det, også henger det sammen med det og hvis en ser sånn på det så blir det galt, og hvis jeg ikke tutututu, så jeg putta alt i systematiske båser fordi atte, og det er det som måtte til for at jeg skulle få del i nåden. Selv om det er jo ikke det, men ja.

Samtalen med Sarah dreier over fra å handle om tidlig gudsbilde til selvbilde, og hun forteller at det har hun så absolutt tenkt på, og også diskutert det med sin søster.

Mari: Hvordan var selvbildet ditt? På hvilken måte tror du det ble det påvirket gjennom forkynnelsen ?

Sarah: Ja,- jeg har alltid hatt liksom god selvtillit, vært veldig flink og vært veldig sånn,-ja alltid fått masse skryt og fått gode karakterer, har alltid vært sånn typisk flink jente.Men selvbilde er jo noe som jeg sitter igjen med nå og tenker at lissom, guri land, hva er jeg uten alt jeg gjør...

Og det der med å liksom føle meg fullstendig elsket selv om jeg ikke vet hva jeg skal bekjenne og ikke, det har aldri vært sånn grunnleggende på plass,jeg har snakka med ei annen jente også, at vi syns det er rart at to flotte jenter, som vi er liksom, med så god selvtillit, kan ha så dårlig selvbilde. Og har pratet litt om hva det kan henge sammen med. Det kan henge sammen med at vi har blitt fortalt, eller at det har handlet om oss og hva vi har gjort, og ikke hvem vi er.

Og det tenker jeg, at når jeg prater om hvem Gud er, så prater jeg om hva Han ser og hva Han får med seg, og hva Han dømmes og hva Han tenker. Eee, om hva jeg GJØR. Men det er klart at da er mitt selvbilde avhengig av hva jeg gjør. Ikke av hvem jeg er.

Exit prosessen

Sarah hadde det ikke særlig godt med seg selv som menighetsmedlem i (.....) Etter hvert som tiden gikk begynte hun å søke løsningen på sine spørsmål og sin lengsel i andre mer tradisjonelle kirker og menighetsfelleskap. Hun opplevde ikke at ledelsen i hennes egen forsamling kunne gi henne tilfredsstillende svar på hennes undring og spørsmålene hun hadde. En annen viktigs årsak til at spørsmålet om det hun deltok i var rett for henne, var mangelen på en indre fred, som hun opplevde at familien til venninnen i gata formidlet.

Sarah: Jeg hadde ikke, jeg fikk ikke del i Guds fred, tenker jeg. Eller fikk ikke tak i det, også så jeg at noen andre hadde noe som ikke jeg hadde. Det er kanskje den beste forkynnelsen tenker jeg, at du ser at noen andre har fred. Også ville jeg ha del i den freden. Jeg tror det er liksom det eneste

Ja, men ikke å gå i bukser, mene sånn, tenke sånn, si sånn om andre, alle de tingene som jeg på en måte sikkert kan fortelle om, de har ikke gjort meg så veldig mye. Selvefølgelig så har de vært med å prege meg liksom, men det som har drevet meg ut, det er en sånn orntli`lengsel, og det er jeg veldig glad for nå”

Sarah: - og da begynte prosessen liksom helt i hjertet, så den begynte helt fra da jeg meldte meg på Alfa kurs ja, for det skulle jeg jo liksom ikke, jeg sneik meg med på bibelklassen, og ungdomssamlingene liksom,

Sarah møtte også en gutt som hun forelsket seg i, og han var ikke medlem i (.....). Hun måtte holde skjult for foreldrene og andre i menighetsfellesskapet at hun deltok i andre kirkelige sammenheng. De dro på møter inne inne i byen og Sarah forklarte for foreldrene bare at de hadde vært i byen en tur. Det var jo sannheten på en måte, selv om det bare var deler av den. De hadde vært på ungdomsmøte i en kirke utenfor (.....), og det visste hun godt ikke var godtatt. Dette dobbeltlivet var ikke helt lett for Sarah og hun plagdes ofte av skyldfølelse og dårlig samvittighet over at hun ikke kunne leve åpent og ærlig med livet sitt.

Sarah: Det var egentlig, jeg lurer på om det var to grunner, for jeg har jo liksom en motstander inni meg også så tenker jeg, altså ikke djevelen, men en motstand mot det som jeg nå velger, eeh, eller de, åssen skal jeg forklare det, de stemmene som er i menigheten, de er også inne i meg. sånn at jeg velger noen valg, også er ikke hele halvsiden enig i det liksom. En del av meg mener fremdeles ditt og datt, selv om jeg ikke tror på det. Fordi at troen liksom sitter veldig i magen. Jeg har jo alltid lært at det er synd å melde seg ut. Å det er jo fordi at du skal ikke forlate din egen forsamling. Og det med at din egen forsamling var menigheten der du var født inn i, det trodde jeg veldig lenge. Og derfor så klarte jeg ikke å melde meg ut, for jeg tenkte at jeg ikke skulle forlate min egen forsamling, liksom. Eeh, så det hadde ingenting med noen andre å gjøre, det hadde med meg å gjøre.

Sarah brukte lang tid på sin vei bort fra menighetsfellesskapet. Forholdet til foreldrene var nok en betydelig medvirkende årsaksforklaring til at det var vanskelig å ta et offisielt brudd. Først

etter at hun hadde flyttet hjemmenfra, pga. studier og var godt etablert i en ny menighet klarte hun å fortelle foreldrene om avgjørelsen hun hadde tatt.

Sarah: Så jeg tror det var de to grunnene, den ene var teologisk og den andre var eeh, at det var et veldig tøft skritt og ta liksom. Fordi jeg visste at jeg kom til å såre de veldig med å gjøre det. Jeg var ikke så redd for liksom å bli utstøtt, jeg hadde jo masse familie, sånn åndelig familie holdt jeg på å si, det var veldig mange som brydde seg om meg og leste det derre verset mange ganger som, jeg husker ikke helt hvor det står, men atte Jesus sier liksom at hvis du velger Han fremfor din egen familie så skal du få hundrefold tilbake liksom.

Frykten for å havne i helvete, dersom ikke hun tar riktige avgjørelser er også noe som Sarah sliter med. En frykt som hun enda ikke helt klarer å slippe, flere år etter at hun forlot fellesskapet hun var født inn i. Men hun jobber med saken, og får god hjelp i denne prosessen.

Sarah: Ja, og det er jo på en måte liksom alt det som jeg velger og ikke velger, som jeg jobber en del med. Den derre ytterste troen min som egentlig ikke er den, tror jo at jeg kommer til helvete for ingenting. Eeh, den tror jo at hvis ikke jeg bekjenner alt så kommer jeg til helvete, derfor er jeg veldig opptatt av at alt skal være bekjent hele tida, jeg må bekjenne det og det og det og det. .Atte, hvis jeg gjør noe som jeg er usikker på, så står det for eksempel at du skal ikke synde mot ditt eget hjerte, og da har jeg bare, det kan jeg ikke gjøre for jeg er usikker på om jeg synder mot hjertet mitt eller ikke. Og hvis jeg gjør noe som,- det er lettere for meg å gjøre noe som jeg vet er galt, enn noe som jeg er usikker på om er galt, fordi atte da kan jeg bare bekjenne, og så er jeg ferdig med det liksom.

Mens hvis jeg er usikker på om det er galt så må jeg på en måte leve i det usikre, og det klarer jeg ikke, for da vet jeg ikke om jeg skal bekjenne det eller ikke.

Etter at Sarah begynte å søke løsningen på sine spørsmål utenfor (.....), og forlot fellesskapet, er gudsbildet i ferd med å endres og bli mer hensiktsmessig.

Hva som konkret har skjedd med måten hun ser på Gud i dag, i forhold til tidligere, beskriver hun på denne måten:

Sarah: Jeg pleier å si at det som har skjedd fra da til nå, det tok jeg opp med hun sjelesørgeren, det var liksom det krysset som jeg tegnet, at det på en måte var et kryss, og så er det liksom snudd til et kors, eller er på veg til å snus til et kors liksom. Det er et sånt fint bilde liksom, på hva som skjer med gudsbildet mitt. At det går fra alt er forbudt til at alt er forsonet, liksom.

Slik avslutter Sarah sin livsfortelling, ei ung jente med på veg mot en ukjent fremtid, og med mulighetene fremfor seg. Men det er fremdeles en jobb og gjøre. Det tar tid for Sarah å endre en kurs som har blitt innprentet fra hun var helt liten. Den jobben er hun innstilt på å gjøre.

3.4.1. Analyse

A) Sarahs tidlige gudsbilde er naturlig nok preget av den settingen hun er vokst opp i, med det John j. Shea betegner som *The Superego God.*, en overnaturlig autoritet som setter lover og regler som er absolutte, og hvor det ikke er rom for avvikende meninger eller handlinger. Bibelfortellinger blir også presentert på en bestemt måte, for å understreke alvorret.

Sarah: At Peter, eeh, når Jesus sendte tilbake damene, når de har vært ved grava, og så sier han gå og si til disiplene og til Peter at jeg har stått opp liksom og jeg møter de i Galilea. eeh,- og jeg har alltid lært at det er fordi at Peter ikke var en av disiplene da lenger, fordi at da hadde han synda, så da hadde han liksom falt ut av nåden liksom, fordi han hadde jo på en måte sagt nei til Gud eller til Jesus også så dermed så sa Jesus, hils disiplene, de elleve som er igjen og til Peter, han som er utenfor. Og sier liksom,- det er det, og det er det som sitter i hjertet mitt at sånn, sånn er Jesus liksom.

Også andre autoritetspersoners regler, som fremmer udiskutable retningslinjer for godtatt oppførsel. Resultatet bidrar til en rigid og lite fleksibel personlighet hvor utviklingen av et autentisk selv blir hindret. Frykten for helvete, dersom ikke alt ble gjort opp på rett måte, kan også være en medvirkende årsak til at en rigid personlighetsstruktur får utvikle seg. Her har nok også en personlig sårbarhet innvirkning på hvilken innvirkning det får på personligheten.

Jeg tolker det som et betydelig paradoks når Sarah forteller, i likhet med andre av informantene, at hun har lært at det går an å falle ut av nåden ved at en gir etter for synd. For hva er nåde da? Nå er det riktignok flere måter å bruke ordet nåde, på men i klassisk kristen tradisjon blir det ofte brukt sammen med noe som er ufortjent. Noen eksempler er Rom. 3;24.²⁸ og Rom;20.²⁹

B) Det var flere viktige og betydningsfulle relasjoner i Sarahs oppvekst og i tidlig voksen alder. Foruten foreldre og autoritetspersoner i menighetsfellesskapet var det ei venninne og hennes familie, som fikk stor betydning for at hun fant den freden hun lette etter. Denne venninnen og

---

²⁸ Rom. 3,24: "Men ufortjent og av Hans nåde, blir de erklært rettferdige."

²⁹ Rom. 5,20: "Men der synden var stor, ble nåden enda større."

hennes familie, som gikk (.....), deltok også i en fornyelsesbevegelse, og Sarah opplevde at de hadde en fred og en trygghet som tiltalte henne. Dette ble en betydelig faktor som ledet til en modningsprosess som sakte førte til en endring til et mer positivt og helsefremmende gudsbilde.

C) Sahras gudsbildet endrer seg ikke i vesentlig grad så lenge hun bare har sin tilhørighet i menighetsfellesskapet hun er født inn i. Det er først når hun blir med venninnen på møter andre steder, at hun får presentert et evangelium med andre tolkninger av Bibelens fortellinger, at hennes gudsbilde begynner og modnes. Denne prosessen foregår mens hun fremdeles er en del av menighetsfellesskapet.

Hennes selvbylde under tiden i menigheten, er i tråd med andre av informantenes opplevelser, todelt. Hun har et personlig selvbylde, som er godt. Hun sier selv at hun ble betegnet som flink, både på skolen og i menighetssammenheng. Hun mestret alle ytre krav og regler, og hadde ikke noen store problemer med å tilpasse seg de mange forventningene som var en naturlig del av menighetssfellesskapet.

Når det gjelder hennes åndelige liv derimot, opplever Sarah at hun ikke har det særlig godt. Hun hadde av og til mareritt hvor hun drømmer at hun ikke strekker til. Sarah mestrer nok i betydelig grad mange av kravene, men det gjør likevel noe med selvbylde på det åndelige plan.

Sarah må leve et dobbeltliv, hvor hun ikke tør å fortelle foreldre og andre autoritetspersoner at hun søker svar på sine spørsmål i andre menighetssammenheng. Hun forteller at det var ikke da hun formelt meldte seg ut av menigheten som betydde noe, men da de skjønnte at hun søkte svar på sine spørsmål andre steder. Det førte til at hun ble sett på som om hun hadde forlatt fellesskapet. Dette henger sannsynlig sammen med deres lære om at andre kristne, ikke var ekte kristne, fordi de ikke var døpt med rett dåp.

D) Det finnes ikke i materialet noe grunnlag for å si at Sarah hadde noen konkret omvendelseserfaring. Det hele skjedde mere som en sakte bevisstgjøring på hvordan det bibelske materialet ble tolket og brukt i praktisk anvendelse.

E) Det tok lang tid før Sarah klarte å fortelle sine foreldre om bruddet. Dette kan henge sammen med at det var en krevende og vanskelig avgjørelse, og at læren om at en ikke skulle forlate sin egen forsamling, var godt printet inn i hennes bevissthet.

Et viktig tidspunkt for vurdering av hvordan en endring hadde funnet sted, var når hun kunne definere det på denne måten:

Sarah: Jeg pleier å si at det som har skjedd fra da til nå, det tok jeg opp med hun sjelesørgeren, det var liksom det krysset som jeg tegnet, at det på en måte var et kryss, og så er det liksom snudd til et kors, eller er på veg til å snus til et kors liksom. Det er et sånt fint bilde liksom, på hva som skjer med gudsbildet mitt. At det går fra alt er forbudt til at alt er forsonet.

Dette opplever jeg som en godt eksempel på endring, en modningsprosess er i gang, og hun tar det litt roligere i forhold til det prestasjonsnivået hun lenge har følt hun hele tiden må matche.

3.5. Elisabeth: Oppdaget betydningen av klassisk kristendomsforståelse

Den nest siste livsfortellingen i denne serien av seks, handler om Elisabeth. Hun har en interessant historie å fortelle om hvordan hennes gudsbilde endret seg, ved at hun fikk et nytt syn på betydningen av Jesu forsoningsverk på Golgata. Hun har vokst opp imenighetsfellesskapet, sammen med sine foreldre og 12 søsken. Hun forteller om en på mange måter god oppvekst, med mange venner og aktiviteter i regi av menigheten.

Elisabeth forsøker å huske noe av det første av hvordan hun trodde at Gud så på henne:

Elisabeth: Det er litt lenge siden for meg ja, det har forandret seg så mye siden, så hva er nå og sånt, men jeg skal prøve. Han var allmektig, han så og visste alt, og var sterk, og stor på en måte. Eeeh, men ikke så veldig. Så var han også en det gikk an å be til og snakke med om alt mulig. Jeg følte liksom at jeg var ganske snill og flink og grei så han var sikkert fornøyd med meg.

Mari: *Så bra (Vi ler)*

Elisabeth: Ja, ja tenkte det, at han var nok fornøyd med meg, stort sett.

Likevel opplevde Elisabeth at alle reglene hun måtte forholde seg til som barn ikke alltid var like lett for henne. Hun gikk på vanlig skole, og bursdagsselskaper og turer som var en naturlig del av fellesskapet i klassen, fikk hun ikke være med på. Det meste av fritidsaktiviteter hun var med på foregikk innenfor menighetsfellesskapet. Til tross for at hun opplevde at hun mestret greit alle reglene og kravene som ble stilt, så var det ikke alltid like lett. Elisabeth forteller om sitt forhold til menigheten, og til moren som var den hun vanligvis forholdt seg til:

Elisabeth: *Ja altså,- den er jo veldig autoritetsstyrt. Det var veldig, i alle fall når jeg vokste opp, klare regler på hva som gjaldt og ikke gjaldt. Mamma var ganske streng da, på de her reglene i (.....), hvis du skjønner hva jeg mener. Så det var på en måte hun som var den strengeste sånn sett. Så det var hun jeg måtte forholde meg til liksom, hvilke regler hun satte. Det var det jeg fulgte. Ikke de reglene som autoritetene satte. Men hun fulgte nok kanskje de reglene som autoritetene satte, på en måte. Eeh, det er , eller det var lite rom på en måte for annen eller avvikende holdninger, hva lederne mente. Men foreldrene mine var oppdratt til å være selvstendige, så jeg følte at det kanskje var litt mere rom i familien min, enn i menigheten, selv om de var kjempestrengte. Eeeh, mamma og pappa var strengere, strengere enn flere av venninne mine og sånt hadde det. Ehh, så det var dem. Så det var strengt når det gjaldt sånne ytre ting. Men vi ble oppfordret til å tenke selv likevel. Vi fikk lov til, jeg kunne stille spørsmål hjemme uten å bli kua ned.*

Elisabeths gudsbilde endret seg noe under barneårene. Særlig var det forholdet til synd, og hva som skulle til for å bekjempe den i sitt liv som fikk betydning for hvordan hun oppfattet Gud.

Mari: *Kan du huske om det gjennom forkynnelsen ble fokusert på bestemte egenskaper ved Gud?*

Elisabeth: *Fokuset for forkynnelsen var liksom seier over synden altså. Gud hater synd. Ja,- ikke så mye fokus på at han elsker synderen. Litt sånn type, ikke konfirmasjon da. Og så hadde vi sånn overhøring i menigheten. Husker spørsmålet: "Hva er synd?" Og svaret var at det er lovbrudd. Eeeh, så Gud var litt sånn satte reglene, fortalte oss hvordan vi skulle leve, at det var viktig å følge de reglene og budene, at Han på en måte så oss, og kontrollerte hva vi gjorde. Ikke den omsorgsfulle pappaen liksom. Det kan jeg ikke huske.*

Kanskje det ikke var så mye forkynnelse om Gud, men mer fokus på mennesker, og hva menneskene skulle gjøre? Men vi skulle gjøre Guds vilje, da. Men Guds vilje var nok mer definert som bud og regler, enn som det på en måte å finne Guds vilje med mitt liv. Det var Bibelen da, - på en måte. Det var i alle fall det de sa, og veldig sånn bokstavelig tolkning av Bibelen. Nye testamente og gamle testamente det var likt.

Elisabeth beskriver sitt selvilde som godt, til tross for en forkynnelse som fokuserte på egne prestasjoner. Hun mener at årsaken var at hun mestret det bra. Både foreldrene og lederne i

menigheten var fornøyd med henne. Hun gjorde det som ble forventet, og unngikk derfor mange konflikter.

Mari: *Hvordan var selvbildet ditt,- ble det påvirket gjennom forkynnelsen?*

Elisabeth: *Litt, ble nok av og til som en synder. Så vi måtte be om tilgivelse og starte på nytt og prøve å gjøre det bedre. Hmm,-jeg prøvde så godt jeg kunne. Eeh, men jeg hadde masse selvtillit og følte meg på en måte,- eeh, - jeg har alltid vært flink på skolen. Selv om jeg etter hvert følte meg veldig annerledes enn de andre barna da. Jeg gikk jo i skjørt og så annerledes ut men, jeg følte meg som en del av de andre liksom. Men da jeg kom over på ungdomsskolen følte jeg meg nok mer forskjellig.*

Elisabeth beskriver familien og relasjonene der for viktige i forbindelse med troen, og for utviklingen av selvbilde.

Elisabeth: *Om Gud ja... Hvem jeg lærte av ja. Det var familierelasjoner. Også hørte jeg jo på talene og trodde på alle på en måte, de som forkynte i menigheten. Ingen spesielle personer som var viktige for meg. Men jeg husker han som var søndagsskolelærer, som hadde både søndagsskole og barnemøter, søndagsskolen gikk jeg på mens jeg var liten, mens barnemøtene da gikk jeg i 2. klasse eller noe sånt. Jeg kan se dem for meg.*

Menighetskonflikt og exit-prosess

Da Elisabeth var ca 14 år, var det en strid om lederskifte i menigheten. Dette var begynnelsen til at Elisabeth og familien forlot menighetsfellesskapet. Det var mange i (.....) som hadde samme syn på hvem som burde overta ledelsen i (.....) menigheten. Til slutt gikk en forholdsvis stor gruppe ut og dannet sin egen forsamling. Dette gav Elisabeth noe mer frihet, og kontrollen med hva de gjorde, var ikke så sterk lenger.

Elisabeths undervisning i KRL på skolen var en utfordring for henne, idet hun ble nødt til å definere og tenke over hva hun egentlig trodde på. Hennes opplevelse på en eksamensdag beskriver hun på denne måten:

Elisabeth: *Da vi gikk ut gikk jeg i 8 eller 9 klasse, siste året på ungdomsskolen gikk jeg ut da, - da vi kom til siste året på ungdomsskolen, da var det et år siden jeg hadde gått ut ca., så snakket vi om "hva betyr religion for deg?" Jeg trodde jo jeg visste hva jeg trodde på, så satte jeg plutselig, (knipser med fingrene) så var jeg bare helt tom. For hva betyr det egentlig? Jeg*

hadde jo, visste jo ikke det, sant,- så der og da på eksamen så satt jeg meg ned og prøvde å definere for meg selv hva jeg trodde på, - hva Gud betydde for meg. Og skrev en stil om det. Ordla meg som et brev til Simon i På Skråss (en tidl. spalte for barn/ungdom i Aftenposten med Simon Flem Devold, intervj.anm.) For vi hadde lært mye om sjangerlære. Det var viktig å vite om det skulle være en mottager og sånt. Skriver jeg til han kan jeg skrive nesten hva jeg vil,(ler) husker jeg jeg tenkte. Ja.

Og så, jeg tror faktisk at,- jeg er veldig glad i å skrive,- og i noen stiler, alltid så må jeg gå ut til læreren, når jeg hadde sjansen liksom. Jeg tror jeg hadde skrevet brev til Simon en gang eller to før det også. Når jeg skrev i 9 eller 10 klasse om hva Gud betyr for meg så tror jeg at jeg svarte at jeg har en Gud som jeg kan tro på , en som jeg kan gå til med alt, en som jeg kan snakke med, en som alltid hører og som alltid er der for meg. Det er det som jeg kan huske på en måte. Men jeg hadde veldig vanskelig for å plassere Jesus i det bildet. Frelseren,-han er jo det og, men det snakker de veldig lite om.

Elisabeth begynte på høgskolen og i undervisningen der ble hun også utfordret på hva hun trodde.

Elisabeth: Da jeg gikk på lærerskolen og hadde eeh, RLE eller KRL het det vel da, så skrev jeg om treenigheten, forsøker fortsatt å få tak i det her. De (Smiths venner, intervj.anm.)har ikke noen lære om treenigheten liksom. Det er Gud, og Jesus er Guds sønn, Jesus er på en måte ikke Gud helt, for han er litt mere sant menneske og ikke sann Gud. Jeg synes det er vanskelig, sliter fortsatt, og jeg klarte aldri,- sendte mail til lederen der og prøvde å få svar, men det var veldig diffust. Men i alle fall så hadde ikke jeg noe bilde av at Jesus var Gud, når jeg gikk i 10 klasse, eller årene som fulgte. Jesus var Guds Sønn og kom til jorda, døde og stod opp igjen og sånt,- men det som var flott, det var at han hadde klart å være det første menneske som klarte å leve syndfritt.

Jeg skjønnte jo det var ett eller annet da, som jeg ikke hadde fått tak i liksom. Så kom jeg på videregående, gikk i laget, med de her voksne ungdommene, som prøvde å formidle det. I religionstimen lærte vi om klassisk kristen tro, og da skjønnte jeg, forstod jeg på en måte rollen til Jesus liksom. Sånn på en måte hva som skjedde i forsoningen. Da gikk det liksom opp for meg. Og jeg fikk 6 på prøven, da hadde det gått opp for meg. (Vi ler godt)

Det var et ungdomsmiljø i en naboby som også skulle komme til å bli viktig for Elisabeth, etter at de hadde forlatt menighetsfellesskapet. Hun opplevdetiden i etterkant som tøff og hun forteller:

Elisabeth: Ja, hva skal jeg egentlig tro på? Det var tøft. Eeh, da var jeg jo 14 år og alle har jo mer eller mindre, eeh, så forsvant liksom miljøet mitt. Jeg var veldig sånn bevisst på at jeg var kristen og ville være det fortsatt. Men jeg ante jo ikke hva det ville si egentlig, oppdaget jeg ganske fort. Eeeh, sånn litt sånn søkende. Jeg ser tilbake på fine år fra ungdomsskolen og videregående, da ble jeg veldig, veldig sugen på å treffe andre i laget på videregående da. Alt var liksom ????? for der var det kristne fra mange sammenhenger, de var veldig sånne skeptiske til et miljø eller en menighet liksom, eller en trosretning, -eeh,

Elisabeth treffer en kollega på jobb på (.....), som også kommer til å bety mye for henne. Han er pinsevenn , og hun forelsker seg i ham. De blir kjærester og han tar med seg Elisabeth inn i andre ungdomsmiljøer. Han kom også til å bety mye for at den siste brikken i forståelsen av hva Jesus har gjort, skulle falle på plass. Elisabeth forteller:

Elisabeth: Og så, - eeh ja og så etter videregående så traff jeg (.....) (han som ble hennes mann (intervj.anm.) Han var jo (.....). Og så, men så sleit jeg veldig, eller med det da, atte Jesus døde, det var da ikke så stort, folk har da gått i døden for mye mindre ting enn det. Hadde du visst atte hele verden skulle bli redda ved at du døde så, da ville det vært flere som kunne funnet på det på en måte. Så jeg skjønnte ikke hvorfor det var så innmari stort. For jeg skjønnte jo at det var stort. Hvorfor i all verden er det så stort?

Og så, - men (.....) sa til meg: "Han var Gud først, det var Gud som kom ned. Han var jo så høyt oppe, så ble han menneske". Så satte det i gang prosessen liksom. Og så på en måte, det var da jeg begynte å tenke på at Jesus og Gud, han er samme person også etter hvert så gikk det mer og mer opp for meg atte ja, Gud var på en måte den eneste som kunne gjøre det, og han gjorde det. Han kom til jorden som en av oss, fordi det var den eneste måten han kunne gjøre det på. Og Han gjorde det for å redde oss. Og etter hvert så gikk det opp for meg. Og da ble det veldig stort for meg også da. og da skjedde det vel egentlig først når jeg hadde begynt å studere. Jeg studerte jo i fire år etter videregående. I de fire årene forma troen meg på en måte til, - den forandrer seg hele tiden men, til en mere bevisst forhold til alle de her grunnbrikkene som kom på plass liksom. Og det førte til et kjempeengasjement da. For super sånn, var med i

laget og virkelig det som skjer overalt og ja. (Vi ler, stemningen er begeistret) Hva blir det neste.... neida.

Og så, men også det her med, parallelt med det her så var det også det med å være god nok for Gud da, som jeg under hele oppveksten hadde prøvd på. Den forsvant på en måte litt. For jeg forstod at man er aldri god nok for Gud. Så det er bare å akseptere det og ta imot liksom. Ja. Og når det kom litt på plass da altså det var på en måte å miste en byrde, at en kunne slippe av litt.

Synet på Jesus endret seg vesentlig da Elisabeth forstod betydningen av klassisk kristen gudstro, - læren om treenigheten, og hva Jesu forsoningsverk på Golgata betød for det enkelte menneske.

Engasjementet førte Elisabeth og mannen ut som misjonærer. Før avreisen, under forberedelsesperioden, jobbet de blant annet med sin troshistorie, og hvem som hadde hatt betydning for utviklingen av tro. Elisabeth forteller at foruten familien som hadde stor betydning for henne, var det ungdomsmiljøet hun deltok i etter at familien hadde gått ut av Smiths venner, som var viktige for hennes trosutvikling.

3.5.1. Analyse

A) Elisabeths tidlige gudsbilde avviker ikke vesentlig fra de andre informantene. Hun hadde et godt og trygt tidlig gudsbilde, og trodde at Gud var fornøyd med henne. I likhet med Sarah var hun ei pliktoppfyllende og flink jente. Hun gikk også på en vanlig offentlig skole, med en religionsundervisning som i noen grad kunne være et korrektiv til det hun lærte i sitt eget menighetsfellesskap. Samtidig var fokuset på The superego god, som beskrevet av Shea dominerende. Det var lover og regler som måtte overholdes, og som var grunnleggende for Elisabeths utvikling av gudsbildet.

B) Familierelasjonene var, som nevnt tidligere i livsfortellingen, særlig viktig for Elisabeth og for utviklingen av hennes selvbilde. Hun forteller også om noen av lederne i menigheten og en søndagsskolelærer som fikk betydning for hennes forhold til tro. Senere var det ledere i ungdomsmiljøet, studietiden, og kjæresten som hun giftet seg med, som skulle få stor betydning for hennes trosutvikling mot en mere klassisk kristen gudstro.

C) Elisabeths gudsbilde endres ikke vesentlig under oppveksten i menighetsfellesskapet. Hele tiden var det mest fokus på bud og regler, og viktigheten av å få seier over synden i sitt eget liv.

Det var lite fokus på guds kjærlighet og nåde, mer på egne anstrengelser for å bli mere lik Jesus. Jesu betydning og forsoningens konsekvenser, var bare vektlagt i den grad at Jesu var et godt menneske og et forbilde, fordi han hadde overvunnet synden i kjødet. Dette førte til et ensrettet syn på Jesus, hvor hans menneskelige egenskaper ble vektlagt på bekostning av hans guddommelighet.

Denne skjeve vektleggingen av Jesu egenskaper fører til, helt i tråd med det Frielingsdorf kaller Det demoniske gudsbildet, hvor fokuset på en partikulær del gjøres til hovedsannhet.

D) og E) Når det gjelder omvendelseserfaringer i Elisabeths livsfortelling, er det heller noen betydningsfulle oppdagelser hun gjør i forhold til synet på Jesus, som får stor innflytelse på hennes trosutvikling. Jeg tenker spesielt på det hun opplever nåe hun blir utfordret på sin troshistorie under studietiden. Hun blir nødt til å tenke over hva hun egentlig tror på. Dermed får hun et mer bevisst forhold til eget ståsted, og en mer kritisk distanse til å vurdere om det hun har lært er rett.

Kan hende er det hennes mann som leverer et av de viktigste bidragene til hennes forståelse av klassisk kristen gudstro. Han påpekte Jesu guddommelighet, ved at Han gav avkall på å være Gud lik, og ble et menneske for å forsonne menneskeslekten med sin Far. Dette hadde ikke Elisabeth forstått. Hun syntes ikke det var noe helt spesielt at Jesus valgte å dø. Det var sikkert andre som også kunne gjort det. Først når hun forstod hva Han gav avkall på for å redde menneskene, ble Jesu forsoningsverk meningsfull for henne.

3.6. Maria: Synes det er et godt evangelium

Maria vokste opp, sammen med sin familie, på et lite sted på Østlandet, og hadde sin tilhørighet i menighetsfellesskapet der. I sin tidlige barndom opplevde Maria det grunnleggende som positivt, og hun trivdes med det tette fellesskapet og de mange aktivitetene. Hun forteller dette fra den første tiden:

Maria: Jeg har alltid hatt det veldig godt. Og det er vel kanskje noe av det som ble litt vanskelig, at jeg var så veldig godt skjerma. Med veldig fine venner, gode venner, med mange å forholde seg til. Nok å gjøre og nok å engasjere seg i innenfor fellesskapet da, både dugnader og aktiviteter. (ler) Sånn at vi var jo på den måten også ganske isolert. Og det har jeg jo skjønt i ettertid, at det var på godt og vondt.

Sånn i mitt ståsted, i min oppvekst, og på bakgrunn av den familien jeg har oppvokst i, og foreldrene mine, så hadde jeg det veldig godt. Mye av det som ble gjort kan en jo tenke på hva, hvorfor og om det var nødvendig liksom, men jeg vet jo at det var gjort i beste mening. Så det er ikke noen jeg kan klandre på en måte.

Eeeh, men han, det var jo en eldre generasjon også, enn den generasjonen som vokser opp nå, og generasjonen under meg for den saks skyld, og vennene som jeg hadde som hadde yngre foreldre som hadde mere frihet da, til å forholde seg til den verden vi lever i på en måte. Men sånn var ikke min verden, og da på det tidspunktet så var det greit.

Maria synes det er litt vanskelig å snakke om gudsbilde, og synes hun fikk en god forståelse av den kristne troen og evangeliet, i det menighetsfellesskapet hun tilhørte.

Maria: Jeg synes at det er et fint evangelium. Det syns jeg, - sånn i utgangspunktet, så er det det for meg nesten fortsatt. Jeg ville ikke trodd noe annet rett og slett. Eeeeh det er et evangelium på en måte som jeg tror på fortsatt.

Ved å ha den troen da, og være i menigheten på en måte, så følte jeg meg veldig trygg. Eeeh, også har jeg også vært ganske naiv (ler) forat det har jo vært veldig beskytta, ikke sant. Sånn at jeg var i utgangspunktet veldig, en veldig glad person. Det kan hende jeg av og til er enda det altså, men jeg vet at jeg var det som barn og i oppveksten, veldig glad og følte meg veldig skjerma og veldig trygg. Det var jo ikke farlig med meg, vi skulle jo til himmelen likevel. Så det var, vi hadde alltid noen som passet på oss. Jeg var veldig fortrolig med den tanken. Jeg var veldig tillitsfull til at himmelen var der for oss da.

Mari: *Hva tenkte du om Gud og hans egenskaper?*

Maria: (nøler) Han var....altså hvis du gjorde gode ting, han var jo en god Gud, men han likte ikke hvis du gjorde foreldrene dine imot for eksempel. Det likte han ikke. Og det var jo veldig mye himmel og helvete på en måte etter hvert som jeg lissom vokste opp da, og skjønte mere.

Det var liksom, jeg føler at jeg har blitt lært opp til at alt får konsekvenser. Om du velger det gode eller det onde. Også er det liksom ikke helvete, det var neste ikke verd å ????? en gang, bare hvis du gjorde noe som ble betegnet som ondt da, som ikke var godt.”

Så lenge Maria oppførte seg som forventet, så var alt greit. Det var bare å velge rett, og følge lover og regler, og ikke minst, lyde sine foreldre. Forholdet til foreldrene har vært svært viktig for henne, og det å skulle gjøre foreldrene sorg, var noe av det som hun var aller mest redd for.

Det var flere aktører som var viktige i Marias liv, og for hennes forhold til tro og kristenliv. Hun forteller det slik på spørsmål om det var noen som betød noe spesielt for henne:

Maria: *Det må i tilfelle være... i barndommen var det jo søndagsskolen. Eeeh og i ungdommen så var det ungdomsledere og ja, de som hadde ansvar da. Det var jo på et annet plan da kan du si. Og bibelfortellinger hjemme og leste historier i sånne barnebibler og, hmm, det gjorde vi. Det var jo ikke så mye annen litteratur, - jo, litt var det.*

Mari: *Hvordan hadde du det i forhold til dine foreldre?*

Maria: *Jeg var veldig glad i de, - jeg er veldig glad i de. (begynner å gråte)*

Mari: *Er det vanskelig å snakke om? (lang pause) Bare ta den tiden du trenger. (lang pause) Vi kan bare hoppe over det hvis du ikke vil snakke om det.*

Maria: *Nei da,- eeh (gråter)*

Mari: *Har jeg skjønt deg rett om at du hadde et spesielt godt forhold til moren din?*

Maria: *Ja*

Mari: *Hvordan var det med din far?*

Maria: *Han var jeg også veldig glad i, og han var også veldig glad i meg. Men han hadde jo en oppfatning av, eller han var veldig redd for at barna hans skulle komme i vanskeligheter i voksenlivet sitt. Så det var jo derfor vi var veldig skjerma.*

Og jeg har jo følt at han har vært veldig streng, men han har vært veldig god, bestandig. Og det var den måten han trudde var riktig og oppdra meg og oss på da. Så jeg klandrer han . ikke for det. Mmmm,men jeg skulle gjerne visst, jeg lurer på hvordan livet mitt hadde vært nå hvis han hadde levd, det lurer jeg veldig på, veldig ofte om ting hadde vært veldig annerledes. Jeg vet ikke.

Selv om Maria hadde en god barndom, så opplevde hun likevel at de strenge ytre rammene til tider kunne bli for snevre. På spørsmål om hvordan hun opplevde fokuset på autoritet og autoritetspersoner i menigheten, svarer hun:

Maria: Eldstebrødrenes ord var lov da for faren min. Han hadde veldig respekt for de og så veldig opp til de, men jeg vil ikke si at det var forkynt så veldig. Det bare var sånn. Det har alltid vært sånn, mer eller mindre, syns jeg, hmm.

Maria forteller ikke så mye om hvordan hun opplevde Gud i oppveksten men hun husker noe fra hvordan hun opplevde forkynnelsen i menigheten:

Maria: At det var en god Gud, men at han ikke tålte urettferdighet og ikke tålte ondskap da. Ja altså, hovedbudskapet da, i (.....), alle – du kan si de har jo også syndenes forlatelse- Det er liksom starten. Men så tror de også at det går an å bli ferdig med synden, som de sier. Sånn at Jesus han døde for oss, men vi skal være hans brødre, det og leve også på den måten som han levde her på jorden da. Det tror de atte går an.

Eeeh ,og jeg for min del, jeg tror atte jeg trenger ikke gå rundt og være sint hele livet, på en måte. Altså, de dårlige egenskapene mine da, at jeg kan jobbe med det og bli ferdig med det.

Eeeeh, men for meg så var det, det var jo folk der også som vridde og vrenget på forkynnelsen, både til sin egen fordel og sånn atte det blei veldig lovisk, og kjedelig rett og slett. Og det blei liksom ikke det som det egentlig var da. Det følte jeg.

Det var ikke alltid like lett å være en (.....)venn slik Maria selv betegner sin menighetstilhørighet. Hun vokste opp i en periode hvor det fremdeles var påkrevd at jenter skulle se ut på bestemte måter, både når det gjaldt påkledning og frisyre. Dette var til tider krevende for henne, og det gjorde også noe med hennes selvbilde, og følelse av mestring i sosiale situasjoner, og da særlig når hun ble litt eldre og skulle over i ungdomsskole, og siden også på videregående.

Maria: Jaa, altså du skal fordi du er i menigheten da, så skal du gå i skjørt, du skal,- vi skal ikke ha tv, du skal ikke høre på radio, vi skal ikke gå på diskotek, såkalte verdslige ting. Vi skal ikke skikke oss lik denne verden, som det heter. Og når liksom det blir hovedbudskapet, sånn atte alt det, det gode da, det gode kommer i bakevja, så blir det slitsomt.

Og det blir liksom det jeg mener med lovisk da. At det er sånn pekefinger i enhver sammenheng, også kommer liksom hovedbudskapet det kommer i bakevja, og det er det veldig mange som har lidd under. Det vet jeg. Og det tror jeg også er en grunn til at mange ikke orka mer. Fordi atte du får ikke luft på den måten der.

Mari: Kan du si noe om ditt selvbilde?

Maria: Ja det fikk jeg vel ganske rett i hue og fjeset når jeg klarte å begynne og tenke tanker sjøl. Jeg tenkte jo tanker før også, men ikke så dypt. Sånn at jeg, det var vel mer eller mindre et ikke tema, men jeg følte jo alltid det , eeeeh, skjellsordet for en (... ..)venn i (... ..) området da i min oppvekst, det var, (... ..),- det var en eller annen mann i menigheten som het det før og så hadde det blitt plukka opp i en eller annen sammenheng og så ble det til ”din jævla (... ..).”

Han var en god mann i menigheten, som var egentlig ganske kjent for å (... ..) sånn utenom menighetens grenser, men det ble bare sånn. Jeg vet ikke hvorfor. Sånn atte selv om jeg var glad for å være i menigheten, så følte jeg veldig på det i skolen for eksempel, og i oppveksten, atte jeg var ikke så mye verd da så, - jeg var ikke noe ettertrakta på noe vis, fordi atte jeg var jo i menigheten liksom. Og vi skulle i hvertfall ikke være noe spesielt, hmm. Sånn atte det sliter jeg nok med den dag i dag. Selvtillit og selvbildet mitt er nesten under nullpunktet. i mange sammenhenger. Det er det. Og det tror jeg nok for at man skal være ærlig å si atte det har mye med,- også det er jo en del av personligheten og, det er jo det. Vi er jo forskjellige, noen er proppfulle av selvtillit og andre er ikke det, men atte fortida mi har en sammenheng med det, det trur jeg på.

Så når jeg kom på videregående, så kom jeg aleine som (... ..) for første gang, og da visste jeg ikke hvordan jeg skulle bli kjent med folk omtrent. Da var jeg skikkelig fortvila, for jeg visste ikke hvordan jeg skulle oppføre meg. Og jeg med dette skjørtet og fletta, jeg var jo ikke noe verd, og det var jo sikkert ingen som gadd og bli kjent med meg, eller gadd og ha noe samarbeid med meg. Så den, det preger meg nok litt, den derre eeeh, mangelen, eller uteblivelsen av selvtillit og den selvfølelsen da.

Mari: Hva tror du det kan skyldes,-har du tenkt noe over det?

Maria: Ja jeg tenker mye over hvorfor, jeg er jo et menneske som alle andre, hvorfor tror jeg ikke jeg kan være god nok til det eller det eller det. Jeg tenker mye på det, men jeg kan ikke,

jeg kan liksom ikke se tilbake og si at det er det som har utgjort det, eller det som har forårsaka at sånn har det blitt. For det kan jo være at jeg er sånn som person også, men i og med at den settingen vi var i var såpass spesiell da, den generelle settingen på en måte, og så blei vi jo, altså forkynnelsen var jo ikke på en måte, vi skulle jo ikke være noe stort i noe som helst, på noe som helst måte. Og for sarte sjeler så kan nok det virke litt feil rett og slett.

Mari: Har selvbildet ditt endret seg etter at du gikk ut av menigheten?

Maria: Jeg jobba, eller jeg har blitt mye mer bevisst på det da. Og har prøvd å gjøre noe med det. Eeh, men jeg er fortsatt den samme sarte sjelen, og har vel perioder som jeg liksom føler at alt vender nedover på en måte. Og da, da er det veldig vanskelig å tru at det kan komme noe godt ut av det på en måte. Men jeg vet jo det, jeg vet jo det, men det er veldig vanskelig å tru på det noen ganger, for jeg er så utrolig lei meg, og det trenger jo ikke å ha noe også ha med noe jeg har opplevd egentlig, -det kan jo være at jeg er sånn som person også, at det er veldig opp og ned som person. Hmm, - men jeg er bevisst på det, og jeg skulle ønske at jeg var sterkere. Det skulle jeg virkelig ønske. For jeg blir jo fortalt at jeg ikke må tenke sånn. Du må ikke, nei, det er feil. Du oppfattes ikke sånn. Det har du ingen, sånne tanker har du ingen grunn til å tenke. Men når du ikke er proppfull av selvtillit da, så, så er du veldig fort frista til å tenke sånn.

Tiden gikk og Maria flyttet til en større by, og begynte i et nytt tilsvarende menighetsfelleskap. Kanskje var forholdene for store, hun trivdes ikke så godt i den nye menigheten, og begynte å kjenne på at det var et lite tilfredsstillende miljø for henne. Hun hadde gode venner der, så den biten fungerte greit. Likevel så opplevde hun som enslig kvinne, uten mann og barn, at hun bare var til for andre, hele tiden. Hun strevde med å finne seg selv, og Maria forklarer det på denne måten;

Mari: Hva var det som var så vanskelig at du ikke kunne bli der.

Maria: Nei, det var jo , det var den derre, først og fremst jeg følte ikke noe tilhørighet, jeg følte at det var evangeliet, men jeg følte det at settingen, jeg taklet ikke settingen lenger. Så, og jeg kjente veldig på at, jeg tenkte veldig mye på "hvem er egentlig jeg?" Og når skal jeg klare og finne ut av hvem jeg egentlig er. Og liksom kunne tenke innover da for sin egen del. Fordi at jeg følte jo veldig at jeg fløyt på, jeg fløyt liksom på evangeliet og de loviske ytre normene da.

Eeh, også var jeg jo redd for å stille spørsmålstegn på noe, ikke sant. Jeg konfronterte jo ikke noen med,- det tror jeg de er mye mere flinkere med nå. Eeh. Så det ble for trangt for meg. Og det synes jeg innerst inne er veldig trist. At ikke jeg klarte å finne meg sjøl i den settingen.

Mari: Kan du si noe mer om det?

Maria: Jeg vil ikke si at jeg er redd, for Gud.

Mari: Hvordan var det i perioden da du gikk ut? Hvordan opplevde du Gud da? Hvordan var gudsbildet ditt i overgangsfasen?

Maria: Hmmm, det derre med helvete, (sukker) noen ganger er det veldig sterkt for meg, og andre ganger har jeg vanskelig for å tru det. Atte Gud vil folk så vondt, hmm, ja, jeg tror vel fortsatt at det, at livet vårt får konsekvenser på en eller annen måte. Og hvis jeg er veldig nedbrutt, så kan jeg vel også tru på helvete, av og til. Men jeg kan ikke gå rundt å tru på atte fordi jeg har valgt det jeg har gjort så er det et helvete for meg, det kan jeg ikke tru. Men jeg var nok redd for å dø tenker jeg. Det var jeg nok.

Mari: Visste du at du ville komme til himmelen hvis du døde?

Maria: Nei, altså i menighetens, altså, så lenge jeg ikke tenkte noen andre tanker enn å være i menigheten på en måte, så følte jeg meg veldig trygg, men når du begynner å tenke andre tanke da, og driver og tar andre valg, så ja, det slår meg jo. Jeg må jo si det. Men samtidig så synes jeg det er urettferdig da. Jeg har vanskelig for å tru at det er så svart hvitt. Det har jeg.

Men, ja, jeg har jo aldri angra på valget mitt. Så hva jeg tenker er at hvis jeg hadde gjort det, hadde hatt veldig kvaler for det og sånn, så hadde jeg nok mere trudd på et helvete kanskje. Eeh, men jeg har ikke angra, og det må vel være en grunn til det, at jeg ikke har angra. Atte det som skjedde,- javel, det var sikkert mange som syntes det var trist, men det var ikke mitt sted å være.

Maria har vært ute av menighetsfellesskapet i flere år nå, men har ikke tatt kontakt med andre menigheter eller kristne miljøer. Hun har fortsatt venner i menighetsfellesskapet hun tilhørte tidligere, og er sammen med dem. Hun jobber som legesekretær og ønsker å ta videreutdanning som sykepleier. Dette er svært viktig for henne, da mangelen på videre utdanning har vært et savn. Hun har noen andre kristne venner, men har ikke noe ønske om å

ta del i de fellesskapene de går i. På spørsmålet om synet på andre kristne har endra seg etter at hun forlot Smiths Venner svarer hun:

Maria: Ja, det har endra seg, jaja, det har det absolutt. Du kan ikke si til noen at det er riktig for deg å gjøre, for det har du ikke noe med. Det vet du ikke. Nei, nei, nei, så den tankegangen har jeg ikke i det hele tatt.

Men for min del da, så syns jeg liksom at det gode ved evangeliet, som jeg har lært, og som jeg har vokst opp med, det har jeg ikke, det klarer jeg ikke å gi slipp på liksom.

Mari: Føler du at du må gi slipp på det hvis du går i en annen menighet utenfor Smiths venner?

Maria: Ja, jeg er litt sånn, jeg har liksom trudd så sterkt på det, sånn at jeg tror liksom ikke at jeg kan klare å tru på noe annen måte, sånn i forbindelse med kristendom da.

Mari: Må du det?

Maria: Jeg vet ikke. Jeg trodde det. Men det er ikke sikkert. Nei. (litt forundret) (stillhet)

3.6.1. Analyse

A) Marias tidlige gudsbilde opplevdes for henne, lik Elisabeth, som trygt og godt. Hun visste at hun skulle til himmelen. Hun hadde ingen vanskeligheter med det hun lærte om Gud, og syntes at det var et godt evangelium som ble forkynt. Gud var en god gud, men han tålte ikke urettferdighet og ondskap. Tilgivelsen gjennom Jesus Kristus var en realitet, men det var likevel bare begynnelsen. Jesus var eksempelet på at det gikk an for mennesket å bli fri fra synden, og det var målet for alle som trodde på dette evangeliet. Det var i hovedsak slik hun kan huske det.

Dette synet på Jesus var en helt naturlig del av Marias tilværelse. Det ble prentet inn helt tidlig, og var ikke noe det gikk an å stille spørsmålsteget ved. Tilgangen på alternativer var vel heller ikke til stede i særlig grad.

Hennes gudsbilde er også preget av motsetninger, og problematikken rundt himmel/helvete opplevdes for henne som svært reell. Særlig var forholdet til foreldrene et sårbart tema. Det å skulle gjøre foreldrene sorg, er i likhet med livsfortellingen til Sarah, et viktig tema i hennes liv. En skulle lyde sine foreldre, og et positivt og godt gudsbilde, var avhengig av at det ble fulgt.

Ellers er det ingen spesielle opplevelser i tidlig barndom som har betydning for hennes gudsbilde. I alle fall kommer det ikke frem av den transkriberte teksten.

B) Også for Maria er familierelasjonene viktige i forhold til tro. Særlig faren hadde en helt spesiell autoritet og innflytelse på hennes gudstro. Hun var svært glad i, og naturlig nok sterkt knyttet til sine foreldre. Men også lederne i menigheten hadde stor betydning. Helt tidlig skjedde nok dette først og fremst gjennom farens respekt og beundring for lederne og det de lærte i menighetsfellesskapet.

C) Gudsbildet under deltagelsen i menigheten endrer seg ikke vesentlig opp gjennom årene til hun velger å forlate fellesskapet. Det er ganske fiksert og låst, også dette på linje med Shea`s og Frielingsdorf`s ”The superego god” og det demoniske gudsbildet.

Når det gjelder selvbildet derimot, så kan det synes som om det endrer seg vesentlig gjennom oppveksten. Hun sliter jevnt over med et dårlig selvbilde og manglende tro på egne prestasjoner og egen verdi. Dette blir særlig markert i forhold til jevnaldrene i skolesituasjonen. Hun sier om seg selv at hun alltid har vært en sart sjel, og de ytre forholdene, som skilte henne ut fra de andre i klassen, fikk betydelig innflytelse på hennes selvforståelse. Hun gikk i skjørt, når alle andre gikk i bukser, og gikk alltid med det lange håret flettet. Det var reglene i menigheten da Maria vokste opp, og de var hun forpliktet til å følge.

En hendelse av betydning for det dårlige selvbildet, var nok medelevenes mobbing ved at hun ble kalt ”*en jævla* (.....).” Det var det negative kallenavnet som ble brukt på alle som tilhørte dette samfunnet i distriktet der hun vokste opp.

Selvbildet har nok forandret seg noe til det bedre, selv om hun gir uttrykk for at hun fremdeles sliter. Hun har fått noe hjelp av psykolog i etterkant av utmeldelsen, men dette gikk vesentlig ut på hvordan hun kunne unngå å isolere seg. Hvorvidt selvbilde var et vesentlig tema i samtalene sier ikke den transkriberte teksten noe om.

D) Det er ingen markante omvendelseserfaringer som kommer frem av intervjumaterialet.

E) Da hun flyttet til en større by etter ungdomstiden, begynte hun i et nytt menighetsfellesskap som tilhørte samme samfunn som hun var vokst opp i. Maria trives ikke i den nye settingen, og føler ikke at det er plass til henne der. Dette er et vesentlig større fellesskap, og siden hun ikke er gift og har barn, opplever hun at hun bare er til for andre. Dette blir en vesentlig årsaksforklaring til at hun velger å forlate fellesskapet.

Det var en krevende og vanskelig avgjørelse for Maria, og særlig var det smertefullt overfor moren (faren var på det tidspunktet død) I undersøkelsen fra NKVTS 2008 sammenlignes et brudd fra et menighetsfellesskap med en skilsmisse:

“Det kan virke som om exitprosessen i seg selv kan føre til sorg og depresjon, og det sammenlignes med et ekteskapsbrudd (Wright 1991).

Fokusgruppen mente «at det på kort sikt kan være mer traumatisk å gå ut, men at det på lengre sikt er mest traumatisk å være i menigheten”.³⁰

Til forskjell fra flere av de andre informantene er det interessant å registrere at det ikke er betydelige endringer i Marias gudsbildet hverken under forberedelsene til utmeldelsen eller, i etterkant av utmeldelsen. Hun har likevel et noe annerledes syn på andre kristne, og sier at hun ikke har rett til å dømme dem. Likevel klarer hun ikke så langt å ha gudstjenestelig fellesskap med dem, eller delta på andre menighetsfellesskaps arrangementer.

---

³⁰ Nasjonalt Kunnskapssenter om Vold og Traumatisk Stress a/s 2008 Rapport 3, s 128

4. BIBELMATERIALE

4.1. Lignelsen om den fortapte sønn

Da jeg begynte på denne masteravhandlingen hadde jeg en forestilling om et spesifikt tema i denne lignelsen, presentert i en fortolkning av Donahue , med sittt eksegetiske poeng med fokus på tjenerperspektivet, ville være et større tema hos mine informanter. Dette viste seg imidlertid ikke å være tilfelle. I stedet var det oppbruddet, med en slags omvendelseserfaring mot et mere klassisk gudsbilde, som kom tydeligere frem av det empiriske materialet. Dette gjorde at jeg nå velger å se på denne lignelsen fra en litt annen synsvinkel, hvor oppbruddet og Gud som Far, blir et mere sentralt tema.

Jeg vil nå likevel ganske kort presentere på eksegesen av den katolske teologen John R. Donahue over Lignelsen om Den Fortapte Sønn i Lukasevangeliet.³¹ slik den er beskrevet i hans bok *"The gospel in parable."* Den er et viktig bidrag til en mulig forståelse av denne bibelske lignelsen som Jesus selv fortalte sine disipler. Hvordan kan den tolkes snart 2000 år senere enn den ble fortalt? Hvilket gudsbilde er det denne lignelsen formidler?

Lignelsens mere klassiske fortolkninger er vel kjent for de fleste. Den har blitt brukt direkte, og som inspirasjonskilde, både i kunstverk, musikk og teaterstykker. Som bibelmateriell er nok lignelsen noe av det mer kjente, også utenfor de tradisjonelle kristne sammenhenger. Jeg vil også se på et par andre tolkninger fra nyere forskning, hvor hovedfokuset fjerner seg noe fra sønnene og føres over på faren og hans handling, som var overraskende, og som nok kunne virke uforståelig, for datiden jødiske tilhørere.

John R. Donahue S.J. .er en katolsk teolog og forsker. Han er Professor ved Department of Theology^L_{SEP}Loyola, University of Maryland. Han gikk inn I Jesuittordenen i 1951 og ble ordinert i 1964 etter også ha studert filosofi. Teologistudiene tok han ved Woodstock College in Maryland og hans PhD i NT mottok han i 1972 ved Universitetet i Chicago med en

---

³¹ Luk. 15, 11-32

avhandling om Markusevangeliet. Han har fått flere av sine verk publisert,³² og har vært bidragsyter i nasjonale og internasjonale økumeniske dialoger.

Donahue innleder eksegesen med å påpeke at det etter datidens tradisjon ikke nødvendigvis var et tegn på opprør at den yngste sønnen ba om å få sin del av arven for å flytte fra familiegården. Mange jøder bodde og jobbet i diasporaen, i områdene utenfor datidens Israel. Det var eldste sønnen som overtok gården, og det var ifølge Donahue ikke uvanlig at de yngste sønnene fikk en del av arven og flyttet for å finne seg arbeid andre steder. Dette var likevel ikke penger som kunne brukes fritt, men skulle forvaltes på en god måte, til beste for hele familien.

Den yngste sønnen sløser bort pengene på en livsførsel som fratrar ham all verdighet, og som til sist ender med at han blir fullstendig avkledd sin jødiske identitet. Han blir grisepasser, og må spise av maten grisene får for å kunne overleve. Det var ingen som gav ham noe, står det i teksten, - men da kom han til seg selv. Han husket godt at tjenerne på gården hos faren hadde det mye bedre enn det han hadde. Da tok han en beslutning om å vende tilbake, og spørre om han fikk lov til å bli som en av tjenerne på gården. Det var tid for oppbrudd, tid for den yngste sønnen til og vende tilbake til sin Far.

Den klassiske beskrivelsen av Faren som ser sin sønn langt borte, og som løper ham i møte, gir en fasinerende beskrivelse, som for datidens jøder måtte fortone seg som en stor overraskelse. Bare det faktum at det står at faren løper ham i møte, er overraskende. Det ble ikke regnet for verdig å løpe. Faren som gir ham sitt kyss, kappen over skulderen, skoene på føttene, og ringen på fingeren, alt dette symboler som viser til en gjenopprettet identitet. I følge jødisk lov ville farens dom over ham kunne ført til alvorlige konsekvenser. Sønnen får ikke engang spurt faren om å få lov til å være hans tjener, før faren allerede har behandlet ham som sin sønn.

Den eldste sønnen, som kommer hjem fra marken og hører at faren ber sine tjenere om å slakte gjøkalven, blir sint og synes at faren opptrer urettferdig. *"Her har jeg tjent deg i alle år, og aldri har jeg gjort imot ditt bud; men meg har du ikke engang gitt et kje så jeg kunne holde fest med vennene mine"*. Faren svarer ham: **31** *Faren sa til ham: "Barnet mitt! Du er alltid hos meg, og alt mitt er ditt. 32 Men nå må vi holde fest og være glade. For denne broren din var død og er blitt levende, han var kommet bort og er funnet igjen."* Lignelsen slutter med en innbydelse til den eldste sønnen om å være med på festen og glede seg sammen med Ham.

---

³² <http://www.loyola.edu/fas/frdonahue/biography.html>

Det spesielle i denne tolkningen av Donahue er en sammenligning av de to brødrene hvor begge så klart ville se seg selv kun som tjenere i forholdet til sin far, noe som faren ikke på noen måte gir uttrykk for i lignelsen. Tjenerperspektivet var aldri noe aktuelt tema for han. I stedet for et fokus på den fortapte sønnens utagerende liv, blir fokuset satt på de to brødrenes forhold til sin Far. En Far som kun hadde kjærligheten til sin sønn som holdt på å gå til grunne for øye, og som bare lengtet etter å få gjenopprette han som hadde vært borte så lenge.

Den yngste sønnen ønsket å få være som en av sine fars tjenere, bare han fikk lov til å jobbe på gården. Den eldste, så seg allerede grunnleggende som tjener, idet han hevdet at han hadde tjent sin far trofast i hele sitt liv, men aldri hadde faren slaktet så mye som et kje, slik at han kunne ha fest sammen med sine venner.

Faren gir derimot ikke på noen måte uttrykk for at han så på sine barn kun som tjenere, derimot så han på dem som medforvaltere av familiens felles ressurser. Han fremstår som en usedvanlig kjærlig far som ikke engang tenker tanken på å straffe sin yngste sønn fordi han hadde sløst bort store deler av familiens ressurser. Farens innbydelse til sin hjemmearbeidende sønn om å delta på festen forble ubesvart i teksten slik den foreligger i Lukasevangeliet. Innbydelsen er fremdeles like aktuell i dag, nesten 2000 år etter at den ble nedskrevet.

4.1.1. Den barmhjertige faren og hans to fortapte sønner

Jeg vil nå presentere utvalgte temaer fra tolkninger av to andre forskere og teologer, henholdsvis Kyle Snodgrass og Alan Hultgren. Lignelsens bakgrunn er Jesu konflikt med jødene i Luk 15; 2-3. En konflikt som var et vedvarende tema under hele perioden av Jesu jordiske tjeneste.

Denne lignelsen av Jesus er blitt kalt evangeliet i evangeliet og er sammen med den barmhjertige Samaritan den mest berømte og elskede lignelsen som er tatt ut av det bibelske materialet. Den vakreste historien som noen gang er fortalt er også denne lignelsen blitt beskrevet som. Den tradisjonelle tittelen ”Lignelsen om den fortapte sønn” er ifølge forfatteren, ikke helt relevant for innholdet i teksten. Hovedvekten legges på den Barmhjertige faren og hans kjærlighet til sine barn. Begge de to sønnene sees på som fortapte, på hver sine måter³³

---

³³ Klyne Snodgrass: *Stories with Intent, A Comprehensive Guide to the Parables of Jesus* W.B. Eerdmans Publishing Company 2008

Til forskjell fra Donahues tolkning, mener både Hultgren og Snodgrass at den yngste sønnens reise fra hjemmet, hvor han tok med seg sin del av arven, var å betegne som opprør. De kan ikke se noe i datiden jødiske kontekst som tilsa at det var vanlig at dette skjedde. Ved nærmere ettersyn er de likevel kanskje ikke så langt fra hverandre i synet på hvordan denne hendelsen kan tolkes. Donahue sier også at selv om det var legitimt av sønnen å få sin del av arven, kunne han likevel ikke bruke den slik han selv ønsket. Arven måtte forvaltes rett, og brukes slik at den kom familien til gode senere.

Opprør mot foreldre kunne i datidens jødiske kontekst, i verste fall bli straffet med steining med døden til følge. Derfor var farens reaksjon så overraskende og annerledes enn forventet.

En psykologisk tilnærming til forståelsen av lignelsen, er brukt av flere terapeuter og sjelesøgere i sitt arbeid med mennesker. Den har vært brukt som grunnlag for rehabilitering av mennesker som strever med skyld, skam, og mindreverdighetsproblemer i forhold til tidligere forhold i livet.

Lignelsen er også brukt som et bilde på Israels historie i miniatyr, med eksiltiden som sammenlignbart med den yngste sønnens opphold utenfor hjemmet. Bakgrunnen for denne tilnærmingen er tatt fra Jer. 31.18-20, hvor eksilet og omvendelsen henviser til Israel som Guds kjære sønn.

Holdningene til de to sønnene, sammenlignes med overgrep overfor faren. Mens den yngste har sløst bort en stor del av familiens ressurser, velger den eldste sønnen å se på faren som urettferdig og veik.

Det er farens ubetingede kjærlighet og tilgivelse, som eksisterer forut for menneskets omvendelse, som her er i fokus. Det skal likevel ikke forstås slik at Gud godtar og tilgir urettferdighet og ondskap, uten at mennesket behøver å gi sin tilslutning til forsoningen. Det er heller slik at når tilgivelsen allerede er tilgjengelig, at forholdene er tilrettelagt og trygge nok for at en ekte forvandling kan skje.³⁴

4.2. Analytiske refleksjoner i forhold til bibelmaterialet

---

³⁴Arland J. Hultgren: *The Parables of Jesus, a commentary*, WM.B. Eerdmans Publishing Co 2002

Det har vært en krevende utfordring å finne ut av hvordan bibelmaterialet skulle benyttes, dels grunnet min egen subjektive erfaring med lignelsens innhold. Jeg har derfor valgt å se på den litt på samme måte som det teoretiske materialet i kap. to fra religionspsykologien. Slik har jeg forsøkt å skape en nødvendig kombinasjon av nærhet og distanse. Likevel har jeg valgt ikke å bruke den i den etterfølgende analysen etter hver informants livsfortelling, men heller komme med noen korte refleksjoner rundt de eksegetiske poengene i etterkant. Dette for ikke å blande teori og eksegesi. Jeg vil se på noen utvalgte temaer som er presentert hos Donahue/Snodgrass/Hultgren, og se hvordan de kan relateres til funnene i denne undersøkelsen.

4.2.1. Lignelsens bruk i tolkning av empirien

Som nevnt tidligere er det bare enkelte aspekter ved lignelsen jeg fokuserer på. Her vil jeg gjøre et forsøk på å tolke empirien ut i fra det aktuelle bibelmaterialet.

a) Tap av identitet

Et hovedtrekk i eksegesen fra Donahue, er fokuset på at sønnens identitet som jøde helt er blitt utvasket. Han måtte gjete svinene og spise av maten som svinene ikke hadde spist. Han måtte gå barbert, noe som det vanligvis bare var slavene som gjorde. Han hadde sløst bort store deler av familiens ressurser, levd sammen med horer, og til sist måttet livnære seg som grisepasser. Alt dette var helt utenkelig for en jøde, og ville kunne få store sosiale og religiøse konsekvenser. Jeg spør meg så om det går an å trekke en parallell til læren i de aktuelle nåværende menighetsfellesskap. Står den kristne identiteten egentlig så sterkt når Gud blir oppfattet en tyrann, en perfektjonistisk sjef som aldri blir fornøyd med hva du gjør? Når Jesus blir regnet mere som et menneskelig forbilde, enn som Guds Sønn og frelser er det ikke mye igjen av det som regnes for å være noe av essensen i den kristne lære.

Beslutningen og viljen til oppbrudd er viktig. Da den yngste sønnen sa: ”Jeg vil bryte opp og gå til min Far” begynte han på reisen tilbake til hjemmet og mot en gjenopprettet identitet.

Dersom jeg kan gå videre på dette temaet og relatere det til dagens situasjon, så finnes det flere grupperinger av samme type som de to som jeg har brukt i dette prosjektet. Erfaringer fra avhoppere, av liv som ikke ble slik det var tenkt, fordi det ble lagt begrensninger som hindret livet i sin naturlige vekst og utvikling, kan være krevende å leve med. Likevel finnes det håp. Beslutningen om å bryte opp, og veien fremover, gir nye muligheter for et endret gudsbilde. På

den måten blir det mulig og tilegne seg mer hensiktsmessige erfaringer som grunnlag for videre utvikling av identitet.

Den eldste sønnen er ofte blitt presentert som et symbol på jødene. Om mulig vil jeg derfor også forsøke meg på og sammenligne ham med lederne i informantenes menighetsfellesskap. Dette til tross for at de representerer et gudsbilde på linje med det Frielingsdorf kaller for det demoniske gudsbilde. Spørsmålet er imidlertid hva de vil svare på innbydelsen til å bli med på festen og gleden fra Den Barmhjertige Faren. Vi vil alle være avhengige av Guds nåde når det endelige regnskapet over våre liv skal gjøres opp.

b) Oppbrudd

Viljen til oppbrudd var det første steget mot en fremtid hvor sønnen ikke visste helt hva som ville møte ham. Likevel våget han å begynne på veien bort fra den fornedrende situasjonen han var havnet i. Men han visste også at han kunne vende tilbake til sin far.

Flere av informantene i denne studien kan fortelle om at da de begynte å bryte med de menneskeskapte begrensningene som lederne i menighetsfellesskapet la på dem, begynte deres vei mot friheten. For mange kunne nok tiden for oppbrudd være krevende og vanskelig, og veien frem til et annerledes og mer tilfredsstillende liv var lang for flere av dem. Likevel var det ingen som angret på avgjørelsen om oppbrudd i ettertid.

c) De to sønnenes forhold til sin Far.

Et av Donahues hovedtemaer i eksegeseen var at begge sønnene formidlet at så på seg selv som tjenere i forhold til sin far, mens faren ikke hadde noen som helst tanke for å se på dem på den måten. I stedet var det grunnleggende farsforholdet og at han så på dem som sønner og arvinger til alt han eide. Det var deres felles forvalteransvar som var viktig.

Her vil jeg spesielt også fokusere på den endringen av overskriften for eksegeseen av lignelsen, som er endret fra *Lignelsen om den Fortapte Sønn* til *Den Barmhjertige faren og Hans to Sønner*. Dette virker som en klart bedre overskrift, ved at fokuset legges på den Barmhjertige Faren i stedet for bare på den yngste sønnen. Jeg vil gjøre en sammenligning med det jeg erfarer har kommet frem av det empiriske materialet, ved at det var et stort personlig fokus på den enkeltes menighetsmedlems handlinger, men mindre på Guds handlinger.

Sammenligningen av sønnenes handlinger som overgrep overfor faren er interessant. Mitt spørsmål er om ikke det gudsbildet som blir presentert i enkelte menighetsfellesskap, slik det også kommer frem av det empiriske materialet, også kan sees på som overgrep overfor Gud. Dette til tross for de beste intensjoner. Det er noe av det som viser kompleksiteten og alvoret i saken.

Er det mulig, ut ifra funnene som er gjort i dette prosjektet, å sammenligne avhopperne med den yngste eller eldste sønnen i lignelsen? Svaret på det spørsmålet tror jeg vil være individuelt. Begge deler kan forsvares ved at elementer fra de to ulike personlighetstrekkene til de to sønnene kan brukes for å skape en forståelse rundt deres situasjon. For den yngste sønnen var tapet av en sann identitet markant, og for andre er erfaring av at verdifulle ressurser har gått tapt, noe de kan kjenne seg igjen i. Den yngste sønnens omvendelse, som ledet frem mot et gjenopprettet forhold til en god og kjærlig Far, kan være meningsfullt for noen avhoppere. Eksempelet med den hjemmearbeidene sønnen som hadde tjent sin far trofast, og gjort alt han hadde bedt ham om tror jeg andre avhoppere vil kunne kjenne seg igjen i.

Den eldste sønnen er ofte blitt presentert som et symbol på jødene. Om mulig vil jeg derfor også forsøke meg på å sammenligne ham med lederne i informantenes menighetsfellesskap. Spørsmålet er imidlertid hva de vil svare på innbydelsen til å bli med på festen og gleden fra Den Barmhjertige Faren. Felles for både avhoppere og religiøse ledere er at alle er avhengige av Guds nåde når det endelige regnskapet over våre liv skal gjøres opp.

Hvilket gudsbilde er denne lignelsen formidler?

Denne lignelsen formidler et gudsbilde som både var, og også er, så fundamentalt annerledes og overraskende enn det som måtte bli forventet. Fordi et fokus på lovens bud og regler som skulle overholdes, var farens møte med den yngste sønnen sjokkerende for datidens jøder. Det er Gud som Far, og med en ekstraordinær kjærlighet som til og med kan virke naiv og litt veik, som trer frem av den bibelske teksten. Kan hende er det en mors egenskaper og evne til å elske sine barn, helt uavhengig deres oppførsel, som her trer frem. Dette gir bildet av Gud som både Far og mor et mere kjønnsnøytralt perspektiv. Jesus gir et bilde av Gud som Far og som uansett overskrider enhver tidligere fremstilling og forestilling av og om Ham.

Gud som Far er et sentralt tema også i andre bibeltekster. Et eksempel er Luk. 12; 29-32 hvor Jesus som sier til sine disipler at de ikke trenger å bekymre seg for hva de skal spise eller

drikke. Han omtaler Gud som en Far som vet hva de trenger før de ber Ham, og som tilslutt også skal gi dem riket. Et annet eksempel er Mat:6,1-8 hvor disiplene ber Jesus om å lære dem å be. Jesus svarer dem med å lære dem det så velkjente Fadervår. I Bibelen 2011 er det oversatt med "Vår Far." Dette kan synes som en motsetning til teologiens mer moderne syn på Gud som kjønnsnøytral.

5. Konklusjon og avslutning

I denne siste delen av oppgaven, vil jeg presentere mine hovedfunn. Dernest vil jeg avslutte med å gå tilbake til problemstillingen, og gi en kort versjon av svarene på spørsmålene i den grad de kommer frem i funnene,

Mine seks informanter presenterer gjennom sine livsfortellinger ulike tilnærminger til hvordan gudsbildet har fungert og endret seg gjennom sine erfaringer etter å ha forlatt et menighetsfellesskap i randen av kristenheten. Dette til tross for et miljø hvor konformitetspresset var betydelig. Jeg har forsøkt å analysere deres fortellinger ut ifra empirisk religionspsykologisk forståelse og teoretiske modeller. Det er også brukt noe bibelsk materiale. Jeg vil nå sammenfatte analysen ved å presentere mine hovedfunn, og tror de kan gi relevante svar på mine innledende spørsmål.

Nå er materialet i seg selv for lite til å kunne gi noen generelle og helt presise svar på spørsmålene. Likevel kan det si noe om tendenser og føringer i forhold til problemstillingen, og til temaene som kom frem av det transkriberte materialet.

5.1. Hva er mine hovedfunn?

Det tidlige gudsbilde: Dette ble i hovedsak fremstilt som om Gud hele tiden fulgte med på at du gjorde alt riktig, klar til å straffe deg hvis du ikke fikk det til. Han så hver handling du gjorde, og hver tanke du tenkte, på en negativ og kontrollerende måte. Dette er godt beskrevet hos både Frielingsdorf, hvor han beskriver det demoniske gudsbilde, og hos Shea's The Superego God.

Tilgivelse ble gitt, men ofte krevde det en offentlig bekjennelse og omvendelse. Jesus ble primært fremstilt som et forbilde, som hadde klart og la være å synde. Målet var og bli lik Ham. Dette kunne føre til et selvstrev etter fullkommenhet, som man på forhånd var dømt til og mislykkes med. Videre førte dette til et dårlig selvbilde for flere av informantene.

Et unntak var Ola, som hadde et godt fungerende gudsbilde som barn, men som heller ikke vokste opp i menighetsfellesskap, men konverterte i voksen alder. For han var likevel dette den første erfaring av gudsbildet etter han gikk inn i menighetsfellesskapet. Likevel kan jeg ikke, ut fra det transkriberte materialet, se at det var spesielt problematisk i de helt tidlige barneårene.

Det virket mere som om det utviklet seg slik etter hvert som kravene til informantene økte, etter som de ble eldre.

En selvsentrert kristendomsforståelse: Fokuset på seg selv og sin egen utilstrekkelighet ser ut som om kan føre til et mer selvsentrert fokus på egne prestasjoner. Fokuset ble lagt mer på menneskets egne handlinger i stedet for på Guds.

Mangel på frelsesvisshet: Det var fremtredende at informantene fortalte at de ikke visste om de kom til himmelen dersom de døde, mens de vokste opp i menighetsfellesskapet. Jesus ble sett på som et eksempel til etterfølgelse fordi han overvant synden i kjødet. Frelsen var bare begynnelsen, skulle du komme til himmelen måtte du overvinne synden i livet ditt selv. Dersom du greide det kom du til himmelen, men det kunne man ikke være sikker på. Dette gjaldt i hovedsak begge menighetsfellesskapene som er med i avhandlingen.

Fokus på autoritet: Undersøkelsen jeg gjorde, gav meg til dels noen overraskende svar. Det kan nok være ulike årsaker til det. Jeg hadde i utgangspunktet trodd at det var et større læremessig fokus på autoritet og lydighet, mens det viste seg ikke å være tilfelle for flere av informantenes opplevde erfaringer. Det var i alle fall ikke noe hovedtema. Kravet om underordning til autoritetene så ut til å ligge mer implisitt i forkynnelsen mer enn at det direkte var fokusert på. Forholdet til autoritetene og kravet om lydighet var en helt naturlig og selvfølgelig del av oppdragelsen. Det ble det sjeldent stilt spørsmålsteget ved, og ble ikke problematisert i større grad av flere av informantene. Alle avgjørelser av betydning ble tatt av ledelsen. Manglende selvtillit og tro på egen åndelighet og fornuft til å kunne vurdere hva som er rett og galt var fremtredende. (eks. siste del av intervjuet med Margareth). Flere Informantene sier likevel at de kjente til at venner av dem nok kunne ha opplevd grenseoverskridende atferd fra sine foreldre, og ledere i menighetsfellesskapet, som ledd i oppdragelsen.

Relasjoner: Med et unntak kunne informantene fortelle om en god og trygg barndom, hvor det tette fellesskapet i menigheten gav dem mange positive opplevelser. Spesielt var det nære forholdet til moren viktig. Felles opplevelser og samhold var viktige identitetsbyggende elementer som var avgjørende for en sterk gruppetilhørighet. Det ble fokusert på at lojaliteten og viljen til å stille opp for hverandre var svært god. Uansett hva slags problemer som dukket opp var det alltid noen der som stilte opp for deg. Dette kunne likevel også bli en belastning når

spørsmålet om utmeldelse ble reist, da følelsen av å stå i takknemlighetsgjeld kunne bli fremtredende.

Det tette forholdet, spesielt til moren, synes jeg nok kunne i noen tilfeller bli for nært, slik at frykten for å ta egne valg som gikk imot foreldrene ble markert. Særlig gjaldt dette i forhold til at en ikke skulle gjøre foreldrene sorg, og læren om at en da ville havne i helvetet som tidlig hadde vært en del av læren.

Omvendelseserfaringer: Et overraskende moment var også tre av informantene snakket om at de ble frelst, eller omvendt ved at de søkte svar på sine spørsmål utenfor menighetsfellesskapet, i mere tradisjonelle kirker og menigheter. Alle tre hadde tilhørt samme menighetsfellesskap. Ytterligere en gjorde lignende erfaringer, men regnet seg som frelst før det også. Det at de søkte svar på sine spørsmål utenfor menighetsfellesskapet var noe som i seg selv gjorde at de ble definert som utmeldt, selv om de formelt fremdeles hørte til der. De var tydelig på at det var et liv før og etter denne omvendelseserfaringen. En av årsakene til dette kan være at fem av de seks informantene var født inn i og hadde sin oppvekst i menighetsfellesskapet. De hadde ikke tatt en selvstendig beslutning om å være der. Det påvirker naturlig nok også funnene. Bare en meldte seg inn i voksen alder, og meldte seg ut igjen noen år senere. Jeg tolker det slik, at det viser hvor betydningsfull kulturen som en vokser opp i, er som grunnlag for religiøs praksis.

Erfaringen av å få et nytt syn på Jesus var viktig for flere av informantene. Dette skjedde ved at de forstod betydningen av det klassiske kristendomssynet, med en dypere forståelse av Jesu forsoningsverk på Golgata. Et endret gudsbilde mot Gud som en kjærlig og omsorgsfull Far, istedet for en perfeksjonistisk tyrann var også viktig. Dette gjaldt også for de som ikke hadde konkrete omvendelseserfaringer.

Årsaker til dekonversjon: Det virket som om økende utilfredshet i forhold til svarene som ble gitt av autoriteter i menighetsfellesskapene, og manglende mulighet for selvutvikling, var fremtredende årsaker til dekonversjon. Dersom en ser på elementer i undersøkelsen den tyske teologen Streib har gjort på dekonversjon, er de i stor grad sammenfallende med det informantene her har fortalt om sine erfaringer. Særlig tre av de fire narrative var aktuelle for fem av informantene ”*The pursuit of autonomy*” Det var mangel på personlig frihet og mulighet for vekst som var en viktig årsaksforklaring. Samtidig pågikk det en gradvis økende selvrefleksjon og et mere kritisk blikk på det som foregikk i fellesskapet. Innholdet i det 4. narrative som ble omtalt som ”*finding a new frame of reference*” var opplevelsen av mangler

og begrensninger i det religiøse miljøet som gjorde at praksis og tolkningsressurser førte til tilpassing og dekonversjon. Dette kan til sammen tolkes slik at det er begrensninger og en opplevelse av ufrihet, lite fleksibilitet og manglende hjelp til å tolke egne erfaringer, med få muligheter for personlig utvikling innenfor det tradisjonelle religiøse miljøet, som er en mulig årsaksforklaring til dekonversjon.³⁵ Dette er i vesentlig grad sammenfallende med funnene fra det transkriberte materialet i denne undersøkelsen.

Hindringer for dekonversjon: Det var et hovedmotiv som kom fram, og som gjaldt for de fem kvinnelige informantene som hadde vokst opp i menighetsfellesskapet, og det var hensynet til foreldrene. Det og måtte gjøre foreldrene sorg, var for flere av dem, både emosjonelt og kognitivt, svært vanskelig. Dette var en krevende prosess som var tema også flere år etter at menighetssfellesskapet var forlatt.

Endring av gudsbilde under og etter exitprosessen: Det virket som om det var lite rom for endring og modning av gudsbildet så lenge informantene kun befant seg innenfor menighetsfellesskapet. Frykt for helvete var et relevant tema hos flere. Særlig i exit prosessen var dette aktuelt, men kunne også dukke opp ved senere tidspunkt. Jeg kan likevel ikke se av det transkriberte materialet at det var noe hovedtema flere år etter at informantene hadde forlatt menighetsfellesskapet. Dette viser at gudsbildet kunne midlertidig endre seg til det verre i en overgangsfase for noen av informantene. Dette bekrefter bare til dels erfaringer fra informanter som beskrevet i forskningsrapporten fra NKVTS 2008 om ”*Religiøse grupper og bruddprosesser*,” hvor det ble konkludert med at endring av gudsbilde til det verre etter under/etter exitprosessen var en realitet for flere. Det var bare en av informantene i min undersøkelse sa at det ikke var noe problem i det hele tatt, selv om hun ble konfrontert med faren for helvete av sin mor da hun valgte å forlate fellesskapet.

5.2. Avslutning

Jeg vil til slutt kort summere opp svarene på spørsmålene jeg stilte innledningsvis:

1) *Hva slags gudsbilde ble formidlet og på hvilken måte endret det seg under deltagelsen i menighetsfellesskapet?*

---

³⁵ Det religiøse Menneske i Psykologien” i *Tidsskrift for teologi og kirke*, s. 223

Gudsbildet som ble formidlet var i hovedsak en lovens og dommens Gud, som hele tiden så om du gjorde alle ting rett. Han var avhengigheten og kontrollens Gud. Det var slik som John Shea beskriver ”The Superego God.” Likevel var det noe mer nyansert, men med en sterk og ensidig betoning på helt spesifikke og få utvalgte egenskaper, var det disse som i hovedsak ble rådende. Det kunne se ut som om gudsbildet ikke endret seg vesentlig så lenge informantene bare var utsatt for den interne forkynnelsen i menighetsfellesskapet

2) Hva består den eventuelle endringen av, og hvordan kommer den til uttrykk i forhold til selvbildet:

I den grad det endret seg var det på en måte som gjorde at det allerede tilegnede gudsbildet, representert ved Frielingsdorf's ”The Superego God” ble forsterket, ved at fokuset på ytre krav til tilpasning av til dels subjektive regler og læresetninger, begrenset deres livskvalitet. Dette fikk en negativ innvirkning på selvbildet. Til tross for at informantene kognitivt regnet seg selv som flinke og pliktoppfylende, ble likevel deres følelsemessige selvbilde lavt. For en av informantene førte det til betydelige problemer med og fungere tilfredsstillende sosialt. . Det var da de søkte svar på sine spørsmål i andre kirkelige fora, at forholdene ble slik at gudsbildet kunne begynne og endres mot å bli mer hensiktsmessig.

3) Hvilke relasjoner var viktige i forhold til utvikling av tro?

Flere av informantene nevnte lærerne på skolen og lederne i menighetsfellesskapet, sammen med søndagsskolelærerne, som viktige for utvikling av tro. Foreldrene og annen familie ble også nevnt. Men også gode vennskap var av avgjørende betydning, spesielt for exitprosessen fra menighetsfellesskapet og utvikling mot en mere klassisk kristendomsforståelse.

4) Hvordan erfarte informantene forholdet til autoritetene i menighetsfellesskapet?

Autoritet var ikke noe som ble direkte fokusert på i forkynnelsen. Likevel var det en selvfølgelighet at lederne ikke skulle sies i mot. Det lederrådet i menigheten vedtok var lov, og det var sjelden noen i det hele tatt stilte noen spørsmål ved det.

5) Har det skjedd noen endring av gudsbilde etter at bruddet fra menighetsfellesskapet var en realitet?

Det har skjedd en betydelig endring av gudsbildet for så godt som alle informantene. Det er kun en som ikke gav uttrykk for en betydelig endring, men det var likevel noe endring til det bedre. Endringen skjedde ikke alltid etter at menighetsfellesskapet var forlatt, men begynte når

informantene begynte å stille spørsmål, som de søkte svar på i andre menigheter. Bare en gav en annen forklaring, da vedkommende informant forlot fellesskapet fordi hun følte at det ikke var plass for henne der.

6) På hvilken måte har det eventuelt hatt noen innvirkning på utvikling av selvbildet etter bruddet med menighetsfellesskapet?

Selvbildet har endret seg positivt, og det kan se ut til at det kan relateres til en positiv utvikling av gudsbilde. Dette har bl.a. skjedd ved en gradvis tilnærming til en mere klassisk kristendomsforståelse, med et endret syn på Jesus som frelser, istedet for at Han kun er et forbilde. Dette førte til en lettelse av prestasjonsnivået, som gjorde at følelsen av mestring på det åndelige området økte. Likevel er både selvbildet og gudsbildet ikke noe som er gitt en gang for alle, men som er i utvikling fremover gjennom hele livet, noe flere av informantene var tydelige på at de fortsatt måtte jobbe med disse temaene fremover.

Dersom jeg skal trekke en noe mer allmenngyldig konklusjon, til tross for et begrenset materiale, så er hovedkonklusjonen at det er en krevende prosess avhoppere fra religiøse menighetsfellesskap må igjennom. Skam, skyld og frykt med bakgrunn i et tidlig tillært gudsbilde, som det tar tid og endre, kan være vanskelig å leve med. Likevel har den enkeltes sårbarhet betydning for hvordan livet erfares i etterkant. Det som er bra er at for de aller fleste er muligheten for et endret gudsbilde og en bedre livskvalitet absolutt til stede. Det var informantene i denne studien gode eksempler på.

Bibliografi:

Dick Anthony, Bruce Ecker, and Ken Wilber: *Spiritual Choices, The Problem of Recognizing Authentic Paths to inner Transformation*, Paragon House Publishers, New York 1987

Inger Furseth og Pål Repstad: *Innføring i religionssosiologi*, Universitetsforlaget 2003

Raymond F. Paloutzian: *Invitation to the Psychology of Religion*, Second Edition, (Chestnut Hill Enterprises) 1996

Jan-Olav Henriksen: *Imago Dei Den teologiske konstruksjonen av menneskets identitet*, Gyldendal Norsk Forlag 2003

Ana Maria Rizzuto M.D.: *The Birth of the Living God, A Psychoanalytic Study* The University of Chicago Press 1979

Sigmund Freud: *The Future of an Illusion*, Martino Publishing. Mansfield Centre, CT 2010

Gøran Bergstrand: *En illusion och dess utveckling*, Verbum forlag 2004

Chana Ullmann: *The Transformed Self, The Psychology of Religious Conversion* Plenum Publishing Corporation 1989

Rambo L.R. *Understanding Religious Conversion*, New Haven, CT: Yale University Press 1993

Leif Gunnar Engedal og Arne Tord Sveinall: *Troen er løs, bidrag til belysning a forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og Kristen tro*, Tapir Akademisk forlag 2000

F. Leron Schults, Steven Sandage: *Transforming Spirituality, Integrating Theology and Psychology*, Baker Academic 2006

John R. Donahue, S.J. *The gospel in parable*, Fortress Press 1988

Karl Frielingsdorf: *Seek the face of god, discovering the power of your images of god*, Ave Maria Press, Notre Dame, IN 2006

John J. Shea: *Finding God Again*, Rowman & Littlefield Publisher, 2005

Arland J. Hultgren: *The Parables of Jesus, a commentary*, W.M.B. Eerdmans Publishing Co 2002

“Den Hellige Skrift Bibelen,” Bibelselskapet 2000

Klyne Snodgrass: *Stories with Intent, A Comprehensive Guide to the Parables of Jesus* W.B. Eerdmans Publishing Company 2008

Aleksander Radler: *Kristen dogmatik*, Studentlitteratur 2006

Alan Bryman: *Social Research Methods*, third edition, Oxford university press 2008

Steinar Kvale: *Det kvalitative forskningsintervju*, 2007 10 opplag, Gyldendal Norsk Forlag

Steinar Moe: *Hva lærer Smiths venner?* Et bidrag til konfesjonskunnskap, Færder forlag 2002

Grete Vabo: *Åpent og ærlig* Lunde forlag 2000

Johan Velten: *Ansatt av Gud - Et kritisk søkelys mot Smiths venner*, Genesis 2002

Alf Gjørund: *Seier likevel- min vei ut av trossamfunnet, Smiths venner* Lunde 2004

Forskningsrapporter og andre publikasjoner

Nasjonalt Kunnskapscenter om Vold og Traumatisk Stress a/s, 2008 Rapport 3 Audhild Skoglund, Arne Tord Sveinall, Majken Paulsen og Inger-Lise Lien: *Religiøse grupper og bruddprosesser Kunnskapsstatus, erfaringer og hjelpebehov*

Leif Gunnar Engedal: "Det Religiøse Menneske i Psykologien, i *Tidsskrift for teologi og kirke* 3/2011 Universitetsforlaget

Paloutzian, Richardson & Rambo: "Religious Conversion and Personality Changes" i *Journal of Personality*, 67/1999, s 1047 ff; Jfr. Hood et.al.op. cit. (2009), s. 212

Magnor Erlend Oma: "Dei sterktruande - frå lekmannsrøysle til kyrkjesamfunn" Hovedoppgave I kristendomskunnskap, Religionsvitenskaplig institutt, Universitetet I Trondheim våren 1982

Internettressurser

<http://www.nkvts.no/biblioteket/Publikasjoner/ReligioseGrupper.pdf>

<http://www.brunstad.org/en/>

http://no.wikipedia.org/wiki/Den_Kristelige_Menighet

http://no.wikipedia.org/wiki/Menigheten_Samfundet

<http://www.samfundet.org/>

<http://www.loyola.edu/fas/frdonahue/biography.html>

http://www.sfts.edu/about/people_faculty.asp?ID=63

<https://www.avemariapress.com/author/343/Karl-Frielingsdorf-SJ/>

<http://www.bc.edu/schools/stm/faculty/she.html>

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Leif Gunnar Engedal
Det teologiske menighetsfakultet
Postboks 5144 Majorstua
0302 OSLO

Vår dato: 30.05.2011

Vår ref: 27247 / 3 / LT

Deres dato:

Deres ref:

TILRÅDING AV BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 18.05.2011. Meldingen gjelder prosjektet:

27247	<i>La meg få være som en av dine tjenere. En empirisk studie av gudsbilde og gudsforestillinger hos avbøppere fra menighetsfellesskap i randen av kristenheten</i>
Behandlingsansvarlig	Det teologiske menighetsfakultet, ved institusjonens overste leder
Daglig ansvarlig	Leif Gunnar Engedal
Student	Mari Holm

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, eventuelle kommentarer samt personopplysningsloven/helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://www.nsd.uib.no/personvern/prosjektoversikt.jsp>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 15.11.2011, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Bj
Bjørn Henrichsen

Lis Tenold
Lis Tenold

Kontaktperson: Lis Tenold tlf: 55 58 33 77

Vedlegg: Prosjektvurdering

✓ Kopi: Mari Holm, Høgåsveien 88 A, 1259 OSLO

Kjære informant

Du får denne informasjonen fordi du har sagt ja til å la deg intervjuet som informant til min masteravhandling. Bakgrunnen for dette er at du tidligere har vært medlem i enten ”Den Kristelige Menighet” eller ”Menigheten Samfundet”

Jeg er student ved Det Teologiske Menighetsfakultet. Prosjektet er innmeldt til NSD (Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste) og hovedveileder er Professor Leif Gunnar Engedal.

Intervjuet vil ta fra ca. 1- 1,5 time, og vil bli tapet, for at informasjonen kan bli mest mulig nøyaktig.

Du vil få en kopi av materialet for å lese igjennom før jeg benytter det i avhandlingen, slik at eventuelle feil og misforståelser kan rettes opp. Intervjuet vil bli anonymisert, og all innsamlet data slettet i etterkant av prosjektet.

Hovedtemaet for intervjuet vil være gudsbilde, men jeg ønsker også bredere informasjon om forholdene som førte til at du valgte å forlate menighetsfellesskapet, hvilke endringer som har vært viktige, og hvordan du har det nå.

Dersom du på noe tidspunkt ønsker å trekke deg fra intervjuet, er du helt fri til å gjøre det. Har du spørsmål eller noe du ønsker å formidle i forhold til din deltagelse i prosjektet kan jeg kontaktes når som helst på tlf. eller mail.

Takk for at du ønsker å delta. Dersom du er interessert sender jeg deg gjerne en kopi av avhandlingen når den er ferdig.

Med Vennlig Hilsen

Mari Holm

Adr.: Høgåsveien 88A, 1259 Oslo

mail: mariholm@tomt.net mob.: 92628433 Tlf. hjem: 21927026

INTERVJUGUIDE

Innledningsspørsmål   Tema: Livet i menigheten

1) Kan du fortelle litt om deg selv, og om hvordan du opplevde det sosiale fellesskapet og det personlige vennskapet i menighetsfellesskapet.

a) Hvordan opplevde du forkynnelsen?

b) Hva lærte du om andre kristne utenfor ditt eget menighetsfellesskap?

Hovedspørsmål   Tema: Oppbruddet fra menighetsfellesskapet

2) Hvordan startet prosessen med å forlate menigheten?

a) Hva var det som var så vanskelig at du skjønnte at du ikke kunne være der lenger?

b) Hvordan opplevde du tiden fra du begynte å tenke på å gå ut til du gjorde det?

c) Var det noe som holdt deg tilbake fra å melde deg ut, i tilfelle hva?

Tema: Gudsbilde og fokus på autoritet

3) Kan du huske tilbake på hva du tenkte om Gud da du vokste opp, hvilke egenskaper Han hadde, og hvordan Han så på deg?

a) Var det noen som var særlig viktige når det gjaldt å fortelle om Gud og troen?

b) Hvordan opplevde du forholdet til dine foreldre?

4) Jeg har lest at andre avhoppere har opplevd at det har vært mye fokus på forholdet til autoritet og autoritetspersoner i forkynnelsen, hvordan opplevde du dette?

5) Kan du huske om det ble fokusert på spesielle egenskaper ved Gud, og hvilke disse eventuelt var?

6) Hvordan var ditt selvbilde? På hvilken måte ble det påvirket gjennom forkynnelse, samtale etc.

7) Har du tenkt noe på om og eventuelt hvordan ditt selvilde har endret seg fra du var i menigheten til hvordan det er i dag?

8) Har det skjedd noen endring i måten du ser på Gud i dag i forhold til før, under og rett etter utmeldelsen?

Avslutningsspørsmål   Tema: Livet i etterkant av utmeldelsen

10) Hvordan har livet vært for deg i etterkant av utmeldelsen?

11) Har du noen spørsmål, eller noe mer du har lyst til å fortelle før vi avslutter intervjuet?